

30 DE ANI DE LA REVOLUȚIA ROMÂNĂ DIN DECEMBRIE 1989

Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la ședința solemnă a Sfântului Sinod dedicată împlinirii a 30 de ani de la căderea regimului communist (16 decembrie 2019)

Jertfa lor – temelia libertății noastre Cinstirea eroilor Revoluției române din decembrie 1989

Împlinirea a 30 de ani de la căderea comunismului constituie un prilej de a mulțumi lui Dumnezeu pentru darul libertății poporului român, a cinsti memoria celor care au suferit în timpul regimului comunist, precum și memoria eroilor care s-au jertfit pentru libertatea și demnitatea poporului român în decembrie 1989.

Comemorarea sau pomenirea lor în stare de rugăciune și comuniune spirituală este o datorie morală a noastră, a românilor de pretutindeni. Este un act de recunoștință și prețuire a jertfelniciei lor, precum și expresia cea mai reală și profundă a cultivării legăturii noastre de iubire fraternă cu ei, iubire mai tare decât moartea trupului și opacitatea mormântului. Iar dacă nu-i pomenim pe eroi, îi îngropăm în uitarea noastră. Însă, pomenirea lor în nădejdea Învierii și a vieții veșnice este recunoașterea demnității lor și speranța împlinirii dreptății pentru ei.

Cei care s-au jertfit pentru libertatea și demnitatea poporului român în decembrie 1989 au fost în majoritate tineri.

Acești tineri au arătat nu numai curaj, ci și foarte multă credință, moștenită de la părinții și bunicii lor. Mulți dintre ei au îngenuncheat și au rostit rugăciunea *Tatăl nostru*, deși în școli nu s-a mai permis predarea religiei după instalarea regimului comunist ateu în România.

În decembrie 1989, tinerii au simțit prezența lui Dumnezeu și s-au jertfit pentru eliberarea poporului din *absurditatea doctrinei politice atee*, impusă ca ideologie oficială a comunismului ateu și opresiv. De aceea, în mod spontan, tinerii au strigat în multe locuri din țară: „*Dumnezeu este cu noi!*” sau „*Vom muri și vom fi liberi!*”

Acești tineri eroi, care s-au jertfit pentru credința, libertatea și demnitatea poporului român, sunt pomeniți în rugăciunile Bisericii noastre, în fiecare zi, la Sfânta Liturghie. *Ei ne cheamă azi să nu despărțim darul libertății de darul credinței, al sfințeniei vieții și al demnității naționale.*

Comemorarea eroilor români din decembrie 1989 ne îndeamnă să prețuim mai mult pe toți cei care luptă și lucrează pentru libertatea și demnitatea poporului român, în orice vreme, dar mai ales când acesta se află în pericol de-a pierde identitatea și unitatea sa.

Să ne rugăm Mântuitorului Iisus Hristos, pentru ca jertfa celor care au sacrificat viața lor pentru libertatea și demnitatea poporului român, în decembrie 1989, să fie roditoare de credință mai puternică, de fapte bune mai multe și de comuniune frățască mai intensă.

Să ne ajute Dumnezeu să unim permanent libertatea cu responsabilitatea, democrația cu unitatea românească, demnitatea națională cu solidaritatea internațională!

Veșnică pomenire eroilor români din decembrie 1989!

† DANIEL
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

PASTORALA LA NAȘTEREA DOMNULUI 2019

† IOAN Din mila lui Dumnezeu, Arhiepiscop al Timișoarei și Mitropolit al Banatului

Iubitului nostru cler, cinului monahal și drept-credincioșilor creștini, har, milă și pace de la Dumnezeu Tatăl, iar de la noi, părintească binecuvântare.

*„Să mergem dar până la Betleem,
să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut
și pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut.”
(Luca 2, 15)*

Iubiți frați și surori în Domnul,

Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos este Praznicul bucuriei creștinești. Tatăl Ceresc le-a trimis păstorilor din împrejurimile Betleemului pe Îngerul Său, care le-a spus: „Iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David” (Luca 2, 10-11).

Prin Întruparea Sa, Hristos a venit să ne ridice de pe pământ la Cer, din întuneric la lumină, din moarte la viață. Hristos a venit spre înnoirea vieții omului căzut în păcat, după cum spune și Sfântul Apostol Pavel: „așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții” (Romani 6, 4). La acest Praznic se întâlnesc: Cerul cu pământul, bucuria Tatălui Ceresc cu bucuria omului care aștepta un Mântuitor. Bucurie Îi facem și noi azi Tatălui Ceresc, dacă umblăm întru înnoirea vieții, adică împlinind Evanghelia pe care Fiul Său ne-a adus-o nouă aici, pe pământ. Este oare bucurios azi Dumnezeu Tatăl sau trist?! La această întrebare am putea să răspundem fiecare dintre noi, dacă în viața noastră am făcut faptele bucuriei sau ale tristeții.

Doamne, rugămu-Te, nu fi trist! Iartă-ne, căci suntem fiii Tăi, fii nemărginitei Tale iubiri. Chiar dacă am ajuns și azi la Betleem cu mâinile goale, fără niciun dar, totuși ne-a rămas inima, pe care vrem să Ți-o dăruim să Te sălășluiești în ea.

Doamne, odinioară, la plinirea vremii (cf. Galateni 4, 4), Te-ai născut în peștera din Betleem. Te rugăm să Te naști și azi în inima noastră, deși este tot atât de săracă, așa cum era atunci peștera din Betleem. Ai venit la cei săraci să-i îmbogățești în har. Păstorii, întru umilința lor, Te-au întâmpinat și au vestit lumii că S-a născut Mesia. Ei au fost primii evangheliști pe care Ți i-ai ales.

Pune, Doamne, pe buzele și în inimile noastre cuvintele Evangheliei Tale, să Te vestim lumii că ai venit să ne ridici din robia păcatului și că vei veni să ne ridici și din mormânt la Cer!

Părinte Ceresc, învrednicește-ne și pe noi să luăm chip de păstori, hrănind turma cea cuvântătoare cu Evanghelia Fiului Tău!

Hristos vine și azi să Se nască în inimile noastre, căci a dorit să facă din noi casnici ai Săi (cf. Efeseni 2, 19) și să trăim în Casa Lui, în Sfânta Biserică întemeiată de El pe Cruce (cf. Faptele Apostolilor 20, 28). Casa lui Dumnezeu este sfântă și în ea trebuie să trăim în sfințenie și în bună rânduială. Ce mare cinste pentru om: chiar de aici, de pe pământ, i s-a dat harul de a trăi cu Dumnezeu în aceeași Casă, în Biserica Sa, care este pridvorul Cetății celei de Sus, a Ierusalimului Ceresc!

Precum vântul nu are tihnă, tot așa nu va avea tihnă pe pământ nici omul până când nu Îl va găsi pe Hristos.

Iubite frate creștine, trăiești tu azi în Casa lui Dumnezeu? Ferice va fi de omul care trăiește în Casă cu Dumnezeu! Biserica este Casa pâinii, pentru că prescura este elementul principal în actul Sfintei Liturghii. Țăranul român umplea „carul de stele” cu prescură și o trimitea Sfinților în lumea de dincolo.

Drept-măritori creștini,

La Praznicul de azi Îl vedem pe Dumnezeu Tatăl ținând în ale Sale brațe pe Fiul Său, pe Care ni l-a trimis ca dar, să

ne ridice din lumea păcatului în care eram căzuți și să ne restaureze. Vedem pe fața Tatălui Ceresc bucuria dăruirii, arătându-ne cât de mult ne prețuiește și ne iubește. Lui Avraam i-a cerut să-l aducă jertfă pe Isaac, încercându-i credința, dar l-a oprit. Însă pe Fiul Său L-a trimis să Se jertfească pentru noi și nu L-a oprit, a lăsat să fie pironit pe Cruce. Durerea Crucii s-a prefăcut în bucuria iubirii. Și întru această bucurie ne-a cuprins Tatăl Ceresc și pe noi.

La Naștere și-a întins brațele Tatăl, iar la Răstignire și-a întins brațele Fiul. Brațele întinse ale Tatălui și ale Fiului sunt semnul iubirii desăvârșite a lui Dumnezeu față de om. Iubirea este merindea vieții. Tatăl Ceresc rămâne Părinte și față de fiii neascultători, căci iubirea Lui față de om nu s-a împuținat.

Hristos a luat trup omenesc în pântecul Fecioarei Maria, nu trup îngeresc. El a venit să restaureze și trupul și sufletul, adică omul în starea sa dihotomică, așa cum l-a creat pe Adam, bun, de la început. Ce a pus Dumnezeu așa de preț în această țărână din care l-a creat pe om de și-a trimis Fiul să-l răscumpere?! Nu poate fi altceva decât o lacrimă de iubire. Atunci când l-a creat pe om, a pus în el lacrima iubirii Sale plină de bucurie sfântă. Dar tot El, Dumnezeu, a mai vărsat o lacrimă a iubirii Sale când l-a trimis pe Fiul să ne răscumpere din întunericul păcatului în care căzuse omul.

Dumnezeul nostru este Dumnezeu nesfârșitelor lacrimi de iubire care curg și azi pe chipul Său cel plin de lumină. Fața lui Dumnezeu este plină de lumină și de lacrimile iubirii Sale celei nemărginite.

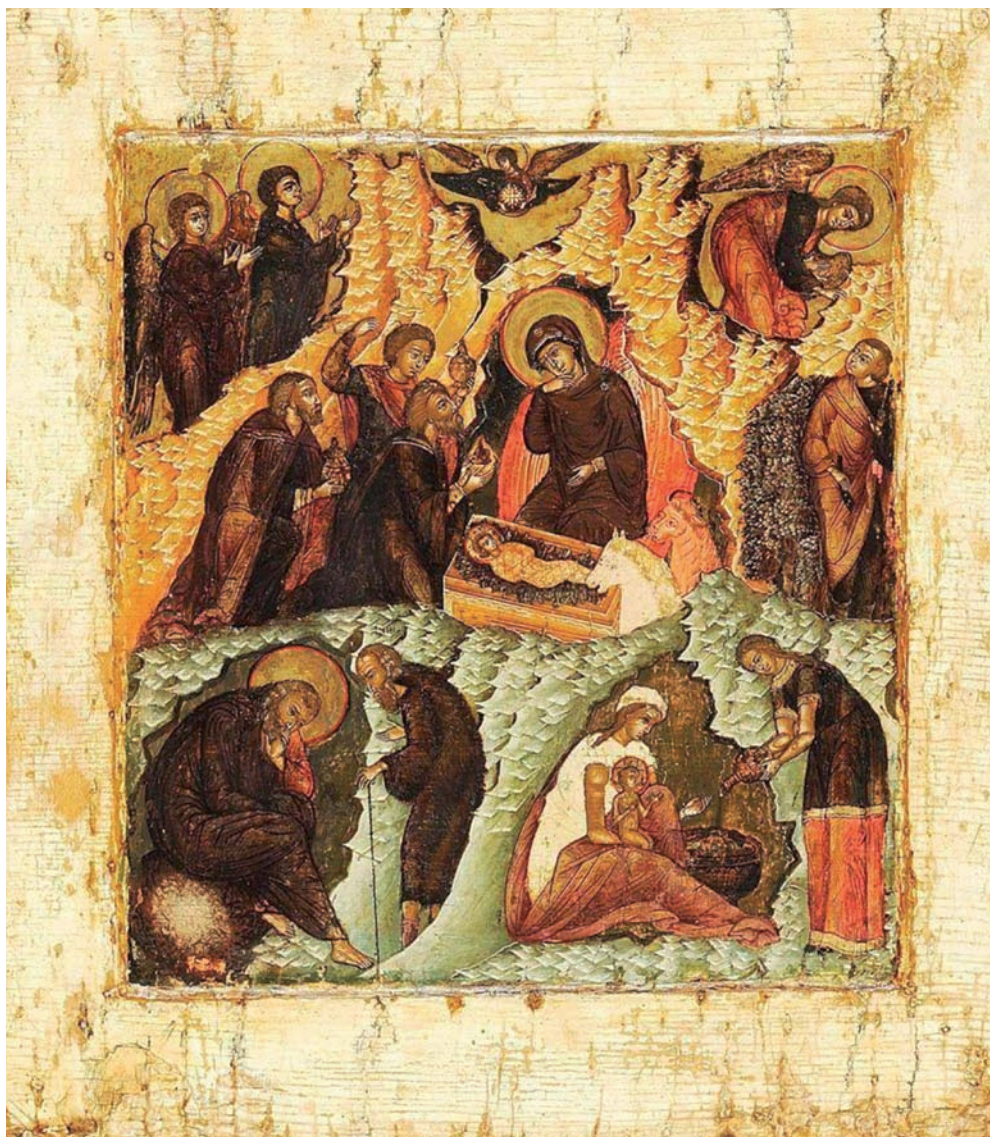
Doamne, mai varsă o lacrimă a iubirii Tale și pentru noi, românii. Spală cu ea păcatul acestui neam, să putem intra cu toții în România cea de Sus a Împărăției Tale!

Iubiți fii duhovnicești,

În Vechiul Testament vedem cum profeții, oameni aleși de Dumnezeu, au propovăduit despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu, au învățat poporul lui Israel cum să trăiască pe acest pământ, dar învățătura ca a lui Hristos nu a existat până atunci în lume. El a venit în chip smerit, dar și ca mare Învățător, Care n-a învățat de la alții, ci învățătura Sa era de

la Sine. l-a învățat pe oameni cum să trăiască pentru a fi bine plăcuți lui Dumnezeu. Iisus Hristos Domnul a trăit aici pe pământ așa cum ar vrea să trăim și noi azi. și-a acoperit cuvântul prin fapte, cuvintele Sale s-au prefăcut în fapte. A spus: „Fiți milostivi” (Luca 6, 36), dar mai întâi El a fost milostiv cu cei aflați în necazuri, pe care i-a vindecat. Hristos a ascultat de Tatăl Ceresc, a ascultat de Fecioara Maria, Maica Sa cea după trup, iar față de oameni S-a purtat ca un frate. Iată, a venit Hristos să Se facă frate cu tine și cu mine. Îl cinștim noi astăzi ca pe un frate?

Hristos este Icoana vie pe care au cinștit-o sfinții și cei care cred azi în Evanghelia Sa. El a răspuns trufiei cu smerenie, în loc de ură, El i-a iubit chiar și pe cei care L-au răstignit. Cain l-a ucis pe fratele său Abel, iar, pentru a ne despărți de acest păcat al uciderii de om, Hristos S-a lăsat ucis. Să luăm pildă de la El ca nimeni să nu-și maiucidă fratele.

Iubiți frați și surori,

Azi se bucură toată lumea creștină pentru că Dumnezeu Și-a ținut făgăduința, trimițând pe Fiul Său în lume (cf. Facere 3, 15). Prăznuim azi Nașterea unui singur Om și Dumnezeu a toate, Hristos Domnul. Astăzi Cerul s-a unit cu pământul. La Nașterea Sa în Peștera din Betleem, îi vedem pe blânzii păstori și pe îngeri adunați sub semnul bucuriei. Păstorii, uimiți în fața tainei, îngerii, cântând: „Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!” (Luca 2, 14)

Miratu-s-au și îngerii văzând împlinirea cuvintelor rostite de Arhanghelul Gavriil către Fecioara Maria, în Nazaret. Hristos le-a dat pildă de smerenie și îngerilor, văzându-L pe Fiul lui Dumnezeu culcat în sărăcicioasa iesle. Le-a arătat că a lăsat bucuria Cerului și a coborât în sărăcia pământului. Îngerii aduc mesajul Cerului către oameni: să trăiască în pace și întru bună voie.

Binecuvântatul Profet Isaia zice: „Prunc S-a născut nouă, un Fiu S-a dat nouă” (Isaia 9, 5).

Îngerul le spune păstorilor: „Nu vă temeți. (...) Veți găsi un Prunc înfășat, culcat în iesle.” (Luca 2, 10-12), adică: Nu vă temeți de un Prunc Ce a venit să vă mântuiască.

Fericirea are chipul Pruncului Iisus.

Tatăl ni l-a dat pe Fiul Său ca Prunc în trup omenesc, să ne arate cum să trăim și noi ca pruncii, fără răutate, în nevinovăție. Să revenim la pruncia cea dintâi, nevinovăția. Pruncii nu se despart de părinții lor, sunt conștienți că ei le pot oferi toate cele de care au nevoie în viață. Și noi ar trebuie să fim mereu conștienți ca pruncii că atârnăm de Dumnezeu. Cel ce nu atârnă de Părintele Ceresc cade în adâncul durerii. Dumnezeu dorește să dobândim neprihănirea pruncilor. A iubi ca un prunc și a asculta ca un prunc, iată, aceasta este icoana cea vie creată de Iconarul Dumnezeu.

Hristos Domnul, întreat fiind de către ucenici cine este mai mare în Împărăția Cerurilor, a luat un prunc, l-a pus în mijlocul lor și a zis: „De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor” (Matei 18, 3).

Hristos ne trimite și El la viața de pruncie, de neprihănire. Cum poți să dobândești iarăși pruncia, ne spune Însuși Hristos, zicând: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Odată născut din apă și din Duh trebuie să ajungi la starea bărbatului desăvârșit (cf. Efeseni 4, 13).

Iată cele două repere duhovnicești din viața omului: pruncie neprihănită și bărbat desăvârșit.

Pruncul Iisus, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, rămâne pentru noi creștinii pildă de urmat în dreptate față de Tatăl Ceresc și față de semenii noștri: „Hristos Și-a pus sufletul Său pentru noi și noi datori suntem să ne punem sufletele pentru frați” (I Ioan 3, 16). Cumpătare și smerenie se cuvine să avem față de noi înșine, dreptate și iubire față de semenii noștri, evlavie și credință față de Dumnezeu.

Iubiților, ne ducem toți timpul la moară; să facem fiecare din viața noastră o prescură, pe care s-o punem pe altarul iubirii lui Hristos.

Iubiții mei fii duhovnicești,

Bunul Dumnezeu să vă poarte de grijă, să vă ocrotească pe toți și să vă învrednicească de bucuria Nașterii Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos!

Bucurați-vă azi, așa cum s-au bucurat Fecioara Maria, îngerii și păstorii!

Să aveți parte de sănătate și să trăiți în pace, iubindu-vă și mângâindu-vă unii pe alții ca frați întru Hristos!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!

Al vostru, al tuturor, de tot binele voitor,

**† IOAN
al Banatului**

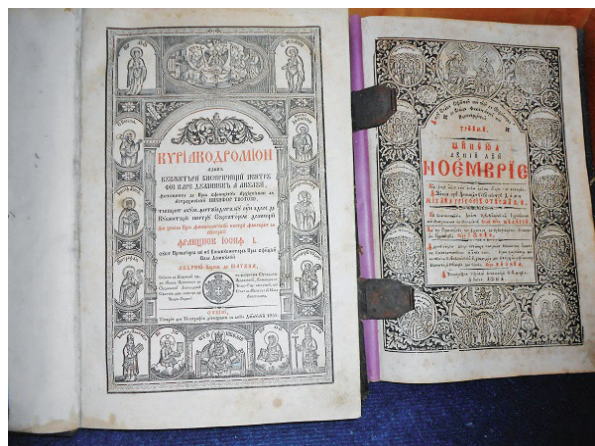
CHIPURI DE CLERICI, MONAHI ȘI MIRENI TRADUCĂTORI DE CĂRȚI BISERICEȘTI

Preot CĂLIN NEGREA – Parohia Gătaia
Preot dr. VALENTIN BUGARIU – Parohia Birda

Prima tipografie din țara noastră a lucrat la Mănăstirea Dealu din apropierea cetății de scaun a Țării Românești (Târgoviște). Atelierul tipografic al ieromonahului Macarie este cel de-al treilea în Răsăritul Europei după cele de la Cracovia și Cetinie. Prezența tipografiei în Țara Românească se înscrie în dorința domnitorului muntean Radu cel Mare de a reorganiza Biserica Țării. Pentru acest lucru a ridicat mănăstirile Dealu și Govora, a adus pe fostul patriarh ecumenic Nifon și desigur avea nevoie de carte bisericească.

Macarie venit de la Cetinie, după căderea sub ocupație otomană, la Dealu a confecționat literele tiparului aici, mărturie a acestui fapt îl reprezintă forma acestora. Ne sprijinim pe faptul că literele celor trei tipărituri din Țara Românească nu se potrivesc cu cele de la Cetinie¹.

Pe pământ românesc a reușit să tipărească trei cărți necesare cultului: *Liturghier*, 1508; *Octoih*, 1510 și *Tetraevanghel*, 1512. Tipărirea Liturghierului a început în timpul domniei lui Radu cel Mare (1495-1508), prin 1507, și s-a isprăvit sub Mihnea cel Rău (apr. 1508-oct. 1509), la 10 noiembrie 1508. Este o carte de format mic, cu 128 de foi². Cartea a fost reeditată cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Nifon Mihăiță în 2008 la Târgoviște, cu o traducere în românește de preotul profesor Alexandru Stan. Importanța imprimării acestuia rezidă nu numai din faptul că reprezintă prima carte tipărită în țările românești, ci în acela că este prima ediție a acestei prime cărți de cult. Prima ediție a Liturghierului în limba greacă a apărut abia în anul 1526 la Veneția, și, concomitent la Roma³.

Tot de aceeași valoare sunt și celelalte două opere macariene, *Octoihul* care a fost luat drept model pentru *Octoihul slavon* tipărit în 1557 la Brașov de diaconul Coresi. *Tetraevanghelul* este prima tipăritură de acest gen pentru credincioșii ce foloseau limba slavonă. A fost reeditat de Filip Moldoveanul la Sibiu.

În veacul al XVI-lea au mai tipărit cărți Dimitrie Liubavici, ieromonahul Lavrentie în Țara Românească, Filip Moldoveanul și diaconul Coresi în Transilvania.

Originar din Târgoviște, diaconul Coresi s-a așezat „extra muros” la Brașov, lângă biserica Sfântul Nicolae de aici. Aici a debutat în ucenicia lui Oprea, cu sprijinul material al judeului orașului Hanăș Begner. Acesta (și urmașul său Lukas Hirscher) au sprint editarea de carte chiar slavonă pentru a ajuta funcționarea fabricii săsești din orașul de sub Tâmpa. Între cărțile apărute aici amintim un *Praxiu* în românește (1566) și o *Pravilă a Sfinților Părinți* în aceeași limbă (1561). Ultima etapă de activitate a fost cea a editării cărților în regie proprie (1569-1581). În șirul cărților din această activitate se înscriu cărți de slujbă ortodoxe, unele comenzi ale ierarhilor ardeleni și munteni. Cea mai însemnată realizare este *Cazania a doua* (1581). Spre deosebire de cea dintâi, *Tâlcul Evangheliilor* (1567) care este o carte de cântece și slujbe calvine cu numărul redus al Tainelor: Botez, Cununie, Împărtășanie, iar cultul la predică, imne și psalmi (M. Păcurariu), *Catehismul* din 1581 este tradus după *Cazania* din 1569 a tipografului rus Ivan Feodorov din Zabludov (Lituania).

Tot o realizare a ucenicilor lui Coresi, diacul Șerban și diacul Marien este *Palia de la Orăștie* (1582), cea mai mediatizată producție a vechii literaturi. Patronii spirituali au fost Mihail Tordaș, episcopul românilor din Ardeal și Archirie, protopopul Hunedoarei iar traducători au fost propovăduitorii calvini din Caransebeș și Lugoj, Ștefan Herce și Moise Peștișel, însoțit de învățătorul școlii de cântăreți din Caransebeș, Zăcan Efrem.

La Mehadia în Banat a existat în veacul al XVI-lea un centru cultural. Istoricul Nicolae Iorga a fotocopiât

¹ Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă Română*, Editura Andreiana, Sibiu, 2016, p. 15. (Se va prescurta în continuare *Tiparul în Biserica Ortodoxă...*).

² Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 536. (Se va prescurta în continuare *Istoria Bisericii Ortodoxe...*).

³ Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă...*, p. 16.

documentul și l-a identificat a fi o *Psaltire* după o ediție din Moldova și identică cu *Psaltirea* lui Coresi din 1577. Fragmentul păstrat conține Psalmul 50 până la versetul 17. Foi din *Psaltire* au fost folosite la legarea diferitelor cărți bisericești, ceea ce l-a îndreptățit pe descoperitorul ei, Coriolan Buracu, să presupună că Mehadia a posedat un fragment mult mai mare⁴.

Veacul al XVII-lea reprezintă culmea de înflorire și dezvoltare a tiparului bisericesc, impulsivat de sprijinul material al domnitorilor munteni și moldoveni, de activitatea unor iscusiți tipografi, dar și de cerința de carte bisericească pentru eparhiile Țărilor Românești, dar și pentru ortodocșii greci, georgieni și arabi.

În prima jumătate a secolului, Matei Basarab (1654-1632) a înființat o moară de „hârtie” la Ocnele Mari, în Vâlcea, prima din Țara Românească. Acum au fost identificate cele mai multe tipografii: Câmpulung (1635), Govora (1637), Mănăstirea Dealu și Târgoviște (1644-1646), București (1678), Buzău (1691), Snagov (1694), Iași (1643) la Sfinții Trei Ierarhi și Cetățuia (pentru bisericile grecești din Moldova) și Bălgrad (1691).

Cărțile tipărite în acest secol erau de o mare diversitate: cărți de slujbă (în slavonă, română, bilingve), cărți biblice (între care și o ediție integrală a Noului Testament și a Bibliei), cărți cu profil omiletic (Cazanii), cărți de apărare a Ortodoxiei în fața prozelitismului altor culte, cărți pentru credincioșii greci sau pentru cei vorbitori de limbă arabă⁵.

În Moldova cu sprijinul la Vasile Lupu⁶ este pusă în funcțiune prima tipografie de aici prin sprijinul mitropolitului Petru Movilă de la Kiev care a trimis în orașul celor șapte coline (Iași), tipografia la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi și un meșter tipograf ieromonahul Sofronie Pociățki. Același domnitor l-a trimis pe Pociățki la Lvov să aducă alte piese pentru tipografie. Prima carte realizată aici a fost *Cazania* mitropolitului Varlaam (1943). Profesorul Pandele Olteanu (1970) a demonstrat faptul că mitropolitul moldovean a prelucrat textul după volumul lui Damaschin Studitul, *Comoara*.

Mitropolitul Dosoftei a refăcut tipografia în 1679 și a imprimat *Dumnezăiasca Liturghie* (101 foi). Tipografia a fost adusă prin grija mitropolitului și prin intermediul lui Nicolae Milescu Spătaru. Savantul român s-a adresat patriarhului Ioachim al Moscovei care a trimis instalația tipografică și litera necesară. La Iași tiparnița a fost așezată la biserica „Sfântul Nicolae Domnesc”. Din imprimarea capodoperei dosoftiene *Viața și petreceria svențelor* (4 vol.), 1682-1686 aflăm că aici la Iași a existat o altă școală tipografică formată din „făcătorul tiparelor” Macarie și ucenicii săi: Pavel, Ursul și Andrei.

La Cetățuia a funcționat și o a treia tipografie pentru nevoile credincioșilor greci. Ea a fost opera colaborării patriarhului Dositei al Ierusalimului (1669-1709) cu domnitorul Gh. Duca (1678-1683). Primul meșter tipograf de aici a fost Mitrofan, cel care a ajuns episcop de Huși și apoi de Buzău. Cercetătorul Dan Simonescu afirmă că acest Mitrofan l-a format în arta tiparului pe Antim Ivireanul⁷.

Pentru românii ardeleni activitatea editorială a fost reluată după o jumătate de secol din 1588, la Bălgrad din grija mitropolitului Ghenadie al II-lea (1627-1640). S-a reușit imprimarea unei cărți coresiene: *Evanghelia cu învățătură* din 1581.

Mitropolitul Simion Ștefan a tipărit *Noul Testament* (1646). Trei dintre aceste predoslovii (la Matei, Luca și Ioan) au fost reproduse –cu ușoare modificări– și în *Biblia de la București* din 1688⁸.

La Bălgrad, ucenicul lui Antim Ivireanul, Mihail Iștvanovici a tipărit un *Chiriacodromion* (1699), în fapt reeditarea Cazaniei lui Varlaam și o *Bucoavnă* (1699).

În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, activitatea tipografică din Țara Românească începută pentru această epocă la Câmpulung, Govora și Dealu se continua prin mitropolitul Varlaam la Mitropolia din București. Ierarhul a pus bazele unei tipografii „de iznoavă” aducând și „dascăli de tipografie” de la Kiev ori Moscova. Aici a imprimat cu ajutorul ieromonahului Chriac *Svânta și dumnezăiasca Evanghelie* (1682).

Capodopera acestei tipografii a fost *Biblia de la București* (1688). Cartea este o operă colectivă a muncii de traducere. Volumul cuprinde părți din *Palia de la Orăștie*, traducătorii au folosit și tălmăcirea spătarului Nicolae Milescu făcută după *Biblia* grecească de la *Frankfurt*. Traducerea a fost realizată de stolnicul Constantin Cantacuzino, Șerban și Radu Greceanu.

Prin intermediul lui Hrisant Notara a fost adus la București în 1691 georgianul Antim Ivireanul. Se știe că acesta s-a născut în jurul anului 1650. Dintr-o scrisoare a lui Hrisant Notara către Ianache Văcărescu aflăm date importante din viața sa: Născut în satul Ude din Georgia, a fost luat de tânăr rob la turci, dar a fost răscumpărat de

4 Virgil Vintilescu, *Consemnări literare. Repere literare bănățene (De la începuturi până la 1880)*, Editura de Vest, Timișoara, 1995, p. 49.

5 Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă...*, p. 44.

6 Vasile Lupu a plătit datoriile Patriarhiei Ecumenice iar ca răsplată a primit din partea patriarhului Partenie I cel Bătrân moaștele Cuvioasei Paraschiva. Ierarhul constantinopolitan a fost cel care l-a consacrat ierarh pe Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș.

7 Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă...*, p. 84.

8 Mircea Păcurariu, *op. cit.*... p. 67.

patriarhul Dositei al Ierusalimului (1707-1668). A intrat în obștea monahală a Sfântului Mormânt din Ierusalim (și nu la Patriarhia din Constantinopol cum se credea până acum), fiind călugărit cu numele Antim. Acolo a învățat limba greacă, arabă și turcă. Prin anii 1680-1682 patriarhul Dositei l-a adus la mănăstirea Cetățuia unde a învățat limbile română și slavonă. Aici a învățat de la Mitrofan meșteșugul tiparului devenind și egumen al mănăstirii. Prin 1690-1691 Antim a plecat la București probabil chemat de Mitrofan⁹.

În tipografia de la București a tipărit primele patru cărți: Învățăturile lui Vasile Macedoneanul către fiul său Leon, Slujba Sfintei Parascheva și a Sfântului Grigorie Decapolitul (1692). La un an distanță a imprimat *Evanghelia greco-română*, o realizare tipografică deosebită de seamă, cu gravuri și frontispicii și vinete lucrate cu o deosebită măiestrie, având și o „postfață” scrisă de el. În 1694 a tipărit o *Psaltire românească* cu o dedicație către Brâncoveanu, căruia i-a închinat și câteva „versuri la stema țării”¹⁰, iscălite de „smeritul între ieromonahi Antim Ivireanul”¹¹.

Latura cea mai însemnată a multiplei activități a lui Antim este desigur cea de tipograf, el având meritul de a fi încetățenit deplin la noi meșteșugul tiparului și de a fi tipărit numeroase cărți, determinând astfel un însemnat curent de cultură religioasă¹².

Tipografia bucureșteană încetează de a funcționa, prin plecarea lui Antim la Snagov cu o parte din utilajul tipografic. Aici a fost egumen al așezământului monahal. Într-o perioadă de scurtă de cinci ani (1696-1701) a reușit să imprime 15 cărți: șapte grecești, cinci românești, una slavonă, una slavo-română și una greco-arabă. Din această perioadă amintim doar trei: *Antologhionul* (1697) o carte masivă, cu peste 2100 pagini cu extrase din Mineie, dar și din Psaltire, Ceaslov, Octoih, Triod, Penticostar și Liturghier¹³. Celelalte sunt *Evanghelia* (1697) și *Liturghierul greco-arab* (1701). Pentru imprimarea ultimei cărți Antim a turnat literele și a realizat și utilajul tipografic (matrițele). Aici, în liniștea Snagovului a pus bazele unei școli tipografice unde au învățat această artă a literelor: ipodiatonul Mihail Ștefan (Iștvanovici) care a lucrat mai apoi la Bălgrad și Râmnic, în final la Tiflis (Tbilisi) a pus bazele unei tipografii cu caractere georgiene; apoi Gheorghe Radovici care a lucrat și la Târgoviște și ieromonahul Dionisie Flor la București.

Din pricina unor intrigi simțite de Antim, tipografia de aici și-a încetat activitatea în 1701 și s-a continuat tipărirea volumelor la București. Tipografia cu caractere arabe a mai imprimat și un *Ceaslov* (1703) și a fost dăruită de domnitor patriarhului Atanasie Dabbas. La plecarea înaltului prelat antiohian a luat și tipografia. Instalată la Alep (Siria) a imprimat numeroase cărți liturgice și teologice până în 1724 când a fost reorganizată și retehnologizată a imprimat 76 de cărți până în 1899.

La București, Antim a tipărit în 1703 *Noul Testament*, prima ediție a cărții în Țara Românească. Această reușită a avut la bază textul mitropolitului Simion Ștefan (1648).

Dacă veacul al XVI a reprezentat apariția tiparului bisericesc în Țările Române de dincolo și dincoace de Carpați, secolul lui Antim a adus meșteșugul tiparului la apogeu atât în privința calității scriiturii, a numărului mare al volumelor cât și a creării unei domnii a cărții.

La debutul veacului al XVIII-lea lucrurile se schimbă radical, pe tronul Moldovei (1711) și al Țării Românești (1716) au fost impuși domnitori străini, pe care populația autohtonă i-a numit fanarioți. Și acum Biserica a deținut „monopolul” tiparului românesc. Pe lângă carte bisericească se mai imprimă lucrări cu profil economic, juridic, istoric și manuale școlare. Cu toate acestea au apărut și tipografii particulare care au tipărit și carte bisericească. Acum și-au continuat activitatea tipografiile de la Râmnic, Buzău, Iași (carte arabă), inițiative private: Viena, Buda și Sibiu. Tipografia lui Antim de la București a scos câteva cărți între care amintim *Octoihul* (1720) și *Slujba Sfântului Botez* (1726). Tot la București funcționează o tipografie la Mănăstirea Văcărești. După opinia învățatului mitropolit Tit Simedrea, aceasta este tot operă a domnitorului Brâncoveanu și a mitropolitului Antim. Aici, în această vreme, a fost tipărită Învăătura bisericească a lui Antim Ivireanul. Cea de a treia este a Mitropoliei care a imprimat mai multe cărți. Cu acest prilej cunoaștem numele a câtorva tipografi: preotul Stoica Iacovici de la biserica „Sfânta Vineri” care a lucrat 33 de cărți, dintre care 10 pe cheltuiala sa, Barbu Bucureșteanul și Grigore tipograful. Tot acum s-a reeditat o lucrare a lui Antim: Învăătura bisericească folositoare obștii preoțești și a tot credinciosul norod (1774).

La Râmnic avem cunoscuți alți tipografi: Ilie Cernovodeanu, Vlad Georghevic, Dimitrie Pandovici, fiii lui Mihail

⁹ Antim Ivireanul, *Scrisori*, Ediție îngrijită de Mihail Stanciu și Gabriel Ștrempel, Editura Basilica, București, 2014, 191 p., după Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă Română...*, p. 92.

¹⁰ „Prealuminata stemă a Țării Rumânești, • Cu care s-au încoronat vechii Băsărabești, /Bolocinstului domn Constandin s-au dăruit, /Că den fericită a lor sămânță s-au odrăslit, / Și bunele lor fapte câte poate le plinește, /Și țara despre toți vrăjmașii o păzește”. (Dan Horia Maziliu).

¹¹ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 142. (Se va prescurta în continuare *Istoria Bisericii Ortodoxe...* vol. II).

¹² Mircea Păcurariu, „Importanța mitropolitului Antim Ivireanul pentru Biserica și cultura românească”, în „Mitropolia Banatului”, nr. 7-9 / 1966, p. 494.

¹³ Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe...*, vol. II, p. 143.

Iștvanovici, Constantin și Dimitrie Mihailovici.

Meșteșugul tiparului și al gravurilor se învață din tată în fiu. Meșterii tipografi se recrutau dintre orășeni, dar se recrutau și tipografi din rândul preoților de mir și al călugărilor. De multe ori se întâlnesc tipografi dintr-o țară românească în alta¹⁴.

În Moldova a apărut o tipografie particulară la Rădăuți, iar la Iași, mitropolitul Iacob Putneanul a scos un *Penticostar* (1753). Tot în Iași a fost tipărită o carte pentru ortodocșii bănățeni în românește și slavonește cu binecuvântarea mitropolitului Pavel Nenadovici al Carlovițului, în redactarea episcopului Vichentie Ioanovici Vidac al Timișoarei, *Îndreptarea păcătosului cu duhul blândețelor* (3 foi + 167 p.), în 1765.

Pentru Transilvania și Banat au funcționat tipografiile din Viena (1770) și Buda, „crăiasca tipografie a Universității” (1777). În acest context amintim aici protopopul și profesorul de teologie Constantin Șuboni al Timișoarei, *Învățătură creștinească foarte de folos scoasă de pe limba grecească pe cea rumânească cu osârdia și cheltuiala...*, Viena, 1770; cele 12 Mineie de la Râmnic din 1776-1780, *Octoiul* (1811) al episcopului Iosif al Argeșului. Tot la Buda au tipărit și bănățenii Paul Iorgovici, *Observații de limbă rumânească* (1799) și traducerea preotului din Beregsău Mic, Dimitrie Țichindeal. Alte tipografii private, săsești au funcționat la Sibiu și Brașov.

După un veac de tranziție cunoscut prin influența iluministă, în veacul următor iau naștere tipografiile eparhiale: Sibiu, Arad, Caransebeș, la Râmnic a imprimat tipografia episcopului Calinic, Chișinău și Cernăuți.

În București începând cu anul 1882 s-a inaugurat la inițiativa episcopului Melchisedec Ștefănescu, „Tipografia Cărților Bisericești” care a dăinuit până în zilele noastre. Primul director a fost arhim. Ghenadie Enăceanu (-1882 1886). Sub conducerea sa au fost imprimate câteva tipăriri remarcabile: jurnalul „Biserica Ortodoxă Română” (ian. 1882) și *Notițe istorice și arheologice adunate de pe la 48 de mănăstiri și biserici antice din Moldova* (1885) de Melchisedec Ștefănescu. Același ierarh moldovean a imprimat o altă lucrare deosebită: *Tratat despre instirea și închinarea icoanelor în Biserica Ortodoxă și despre icoanele făcătoare de minuni din România* (1890).

La tiparnița bucureșteană au lucrat Dimitrie Petrovici Bucureșteanul, Dimitrie Mihailovici Râmnicenul și Stanciu Tomovici Bucureșteanul. În 1817 domnitorul Ioan Caragea a înființat o tipografie „privilegiată” la Cișmeaua lui Mavrogheni, prima laică din țară. Aici a apărut cartea *Cuvinte șase pentru preoție și ale altor trei sfinți părinți canonicești împotriva simoniei* (1820, 160 p.).

În Moldova, mitropolitul Veniamin Costachi a refăcut tipografia mitropolitană dar a înființat o alta la Neamț în 1807. O caracteristică a cărților nemțene este că au beneficiat de sprijinul egumenilor mănăstirii care sunt pomeniți în foile de titlu. În mod deosebit trebuie pomenit starețul Neonil, în timpul căruia s-au tipărit aproximativ 60 de cărți și Dionisie Romano, care s-a ocupat de refacerea tipografiei, procurând mașini noi și litere de la Praga¹⁵. Dintre realizările de aici amintim, *Noul Testament* (1818) și *Pidalionul* (1844).

Pentru românii basarabeni a fost deschisă tipografia exarhicească care a imprimat revista „Buletinul eparhiei Chișinăului” (1867-1917) și *Trebnic*¹⁶ (1908).

Odată cu reactivarea Mitropoliei Ardealului de Andrei Șaguna, a fost inaugurată prima tipografie bisericească din oraș (1850). Aici au fost imprimate cărți de cult, traduceri din Sfinții Părinți, manuale pentru elevii teologi și pedagogi, precum și pentru copiii școlilor populare, alte lucrări cu caracter istoric și literar. Aici s-a început tipărirea ziarului „Telegraful român” (3 ian. 1852, al doilea redactor a fost Dr. Pavel Vasici din Banat). Capodopera producțiilor editoriale a reprezentat-o *Biblia* (1856-1858). Tot la Sibiu, protopopul Nicolae Tincu Velia a tipărit *Istoria bisericească politico-națională a românilor de preste tot, mai ales a celor ortodocși orientali din Austria...*, (1865, XXIX, + 326 p.). Mai amintim alte trei reușite: volumele *Limba cărților bisericești* (1905) și *Ziaristica bisericească la români* (1910) iscălite de Onisifor Ghibu și „Revista Teologică” (1917) izvodită la inițiativa profesorului Nicolae Bălan.

La eparhiile din Arad și Caransebeș au luat ființă tipografiile (1879, 1885) pentru nevoile bisericești de acolo. Au apărut cele două publicații „Biserica și Școala” și „Foaia Diecezană” (1886).

14 Mircea Păcurariu, *Tiparul în Biserica Ortodoxă...*, p. 117.

15 Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 183.

16 Cartea reprezintă a piatră de hotar pentru folosirea termenului de „slavă”. De acum termenul apare și în toate cărțile de cult apărute în România. Înainte de această dată a fost întrebuițat substantivul „mărire” așa cum îl avem în *Molitvelnicul* apărut la Târgoviște, București (1729), Buzău și Râmnic (1747) și Neamț (1848). Într-un studiu dedicat acestei probleme, părintele acad. Nicolae M. Popescu (1937) afirmă faptul că doar de la cartea aceasta „mărire” a fost schimbat cu „slavă”. Printre argumentele folosirii în recitativul liturgic a substantivului „mărire” se sprijină pe unul logic luat de la Titu Maiorescu: „Se înțelege de la sine că acolo unde pe lângă cuvântul slavon există un cuvânt român, acesta trebuie menținut și acela depărtat. Vom zice dar «binecuvântare» și nu «bлагословение»” (*Critice*, I, ed. 1931).

DIACONUL PROFESOR TEODOR V. DAMȘA. MĂRTURISITOR AL DREPTEI CREDINȚE ÎN TEMNIȚELE COMUNISTE

Preot dr. IONEL POPESCU

Diaconul profesor Teodor V. Damșa, face parte din cetele miilor de intelectuali români, știuți și neștiuți, al căror nume este înscris, pentru totdeauna, pe paginile pomelnicului multpătimitorilor pentru Hristos, credință și Biserică, în perioada 1945-1990.

Născut la 25 decembrie 1919, în satul Cotiglet, județul Bihor, Teodor V. Damșa a învățat la școala din localitatea natală și la Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea. Din cauza cedării Ardealului de nord, în anul 1940, tânărul Teodor a finalizat ultimul an de studii la Liceul „Samuil Vulcan” din Beiuș, unde a susținut și bacalaureatul.

Simțindu-se atras spre slujirea preoțească, cu binecuvântarea episcopului martir Nicolae Popovici al Oradiei, s-a înscris la Facultatea de Teologie din București. Ca student teolog, Teodor V. Damșa a încheiat fiecare an de studii pe primul loc, iar anul III l-a finalizat cu cea mai mare medie pe facultate¹. Din pricina războiului, a susținut examenele de licență și de capacitate preoțească abia în anul 1946, în același an fiind încadrat ca profesor de religie la Liceul „Emanuil Gojdu” din Oradea².

În anul 1948, regimul comunist a scos religia din programa școlară și tânărul profesor Damșa a fost nevoit să predea limba română la mai multe școli din Bihor.

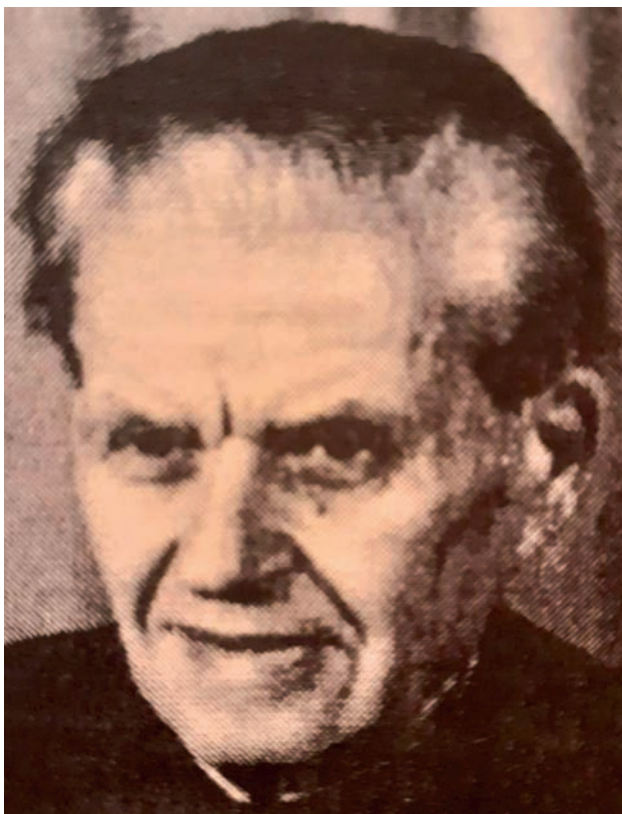
La data de 3 august 1959, înainte de a finaliza anul IV la Facultatea de Filologie din Cluj, Teodor V. Damșa a fost arestat de către organele represive ale statului comunist și condamnat la 10 ani de detenție. Motivul arestării și al condamnării a fost pueril. Pe manuscrisul unui coleg, *Dualitatea ateismului*, făcuse adnotarea: „Lucrarea conține câteva idei intelectuale”, însoțită de semnătură.

Vreme de cinci ani, a făcut cunoștință, pe rând, cu regimul inuman al închisorilor comuniste din Oradea, Jilava și Aiud, având interdicție de a comunica cu familia. Abia în august 1963 a primit dreptul la primul vorbitor, singurul de altfel³.

La Aiud, „închisoarea intelectualilor”⁴, a făcut cunoștință și cu „reeducarea” comunistă, metodă diabolică de mutilare sufletească prin care se urmărea crearea unui „om de tip nou”, lipsit nu numai de personalitate ci și de individualitate, un om care să se piardă total în turmă, într-o colectivitate amorfă, peste care să fie stăpână absolută nomenclatura⁵. Prin asemenea metode brutale, torționarii regimului de tristă amintire puneau în aplicare politica partidului de stat de a-i forța pe români, clerici și credincioși deopotrivă, să se lepede de credință și de Biserică, de valorile creștine, morale, naționale și democratice și de a-și însuși „dogmele” marxist-staliniste de mutilare a condiției umane.

Supus, ca și ceilalți deținuți, unor presiuni inimaginabile, părintele Teodor nu s-a speriat și nu a cedat. Astfel, în plină activitate de „reeducare”, întrebat fiind de un torționar dacă mai crede în revelația divină, profesorul și teologul Damșa a răspuns: „cred, pentru că eu sunt fiu credincios al Bisericii mele și pentru că eu cred și mărturisesc tot ceea ce crede și mărturisește Biserica”⁶.

La 13 aprilie 1964 a fost eliberat din penitenciar, dar imediat s-a confruntat cu greutățile găsirii unui loc de

1 Preot dr. Ionel Popescu, *Iosefinul ortodox. Contribuții monografice*, Ed. Învierea, Timișoara, 2012, p. 159.

2 *In memoriam, Teodor V. Damșa*, în „Memento”, supliment al cotidianului Timișoara, anul V, nr.3 (41), august 1995, p. 2.

3 Popescu, p. 160.

4 Prof. dr. Nuțu Roșca, *Închisoarea elitei românești*. Compendiu, Ed. a II-a, Sighetu Marmăției, 2006, p. 14.

5 *Ibidem*, p. 12.

6 Popescu, p. 160.

muncă. După mai multe încercări făcute la Oradea și Timișoara, a fost încadrat profesor de limba română la liceul din Făget și apoi la cel din Ciocova. În anul 1970 s-a transferat, prin concurs, la Liceul de Muzică „Ion Vidu” din Timișoara, unde a activat până la data de 1 octombrie 1980, când s-a pensionat.

Ca fost deținut politic încadrat în învățământul de stat, era urmărit în permanență de către ofițerii Securității. Acest lucru nu l-a împiedicat, însă, să țină legătura cu Biserica și să participe cu regularitate la sfintele slujbe. De asemenea, a publicat diverse materiale în revista „Mitropolia Banatului” („Altarul Banatului”) și în „Învierea”⁷, Timișoara.

Odată cu pensionarea, profesorul Damșa a avut bucuria de a reveni în sânul Bisericii de care, de fapt, nu s-a simțit niciodată despărțit. Mitropolitul Nicolae Corneanu l-a îmbisericit ca diacon, la 8 septembrie 1981, pe seama bisericii parohiei Timișoara Iosefin, care atunci își sărbătorea hramul⁸. În această biserică a slujit și a predicat cu multă dăruire până nu cu mult înainte de sfârșitul vieții.

De asemenea, diaconul profesor Teodor V. Damșa s-a reîntors la catedră în anul 1990 și a predat religia la Liceul „Ion Vidu” și la „Colegiul Bănățean” din Timișoara, până în momentul când neputințele trupești l-au obligat să renunțe.

Înființarea *Asociației Foștilor Deținuți Politic*, al cărei membru a fost, l-a apropiat de foștii colegi de suferință, alături de care s-a simțit ca într-o familie. Apreciat pentru calitățile sale morale și intelectuale, a fost cooptat în Colegiul de redacție al revistei „Memento”, la care a publicat diverse articole și s-a implicat în activitățile specifice ale asociației⁹.

Preocupat de Teologie, Teodor V. Damșa a sesizat nevoia studenților teologi și a preoților de a putea lectura și unele cărți interzise în perioada comunistă, așa că a tradus din limba franceză lucrarea *Rugul aprins* a renumitului teolog rus Paul Evdokimov, pe care a publicat-o în editura Mitropoliei Banatului (1994, 138 p.)¹⁰.

În cuvântul înainte, traducătorul menționează: „... am intrat în contact cu această lucrare de înaltă spiritualitate ortodoxă, care era la vremea aceea (1981) unicul exemplar ajuns în țară și mi-am zis că trebuie tradusă imediat în românește. Am făcut acest lucru cu multă râvnă și dragoste față de această lucrare, cu sentimentul că Paul Evdokimov a devenit un model de deschidere spre Unitatea cea mare într-o singură Biserică.

Oferită spre publicare unor înalte foruri bisericești, la ora aceea nu s-a putut ajunge la publicarea ei. Traducătorul a rămas însă cu speranța că această lucrare își va găsi drum într-un fel sau altul, în literatura teologică și de specialitate creștin-ortodoxă din țara noastră...”¹¹.

Diaconul profesor Teodor V. Damșa nu a fost însă doar traducător, ci și autor de cărți. Astfel, el este autorul lucrării *Biserica-Greco-Catolică din România în perspectiva istorică*¹², prefăcută de arhidiaconul prof. dr. Silviu Anuichi, renumit istoric și cercetător al vieții bisericești și al relațiilor dintre Biserica bănățeană și Biserica Sârbă. Referitor la această carte, profesorul Alexandru Porțeanu nota că „este un adevărat îndrumar istoric, național religios, menit să evite noi polemici inutile, dăunătoare”¹³.

La lucrările menționate se adaugă manuscrisul sugestiv intitulat ... *Și dincolo de gratii. Jurnal*, descoperit întâmplător, în anul 2018, de către subsemnatul în casa regretaților soții Silvia și Teodor V. Damșa.

După moartea soțului, profesoara Silvia Damșa s-a dedicat cu trup și suflet activităților culturale și social-filantropice derulate de către parohia Timișoara Iosefin și de Societatea femeilor creștin-ortodoxe din oraș. Când neputințele vârstei au copleșit-o, neavând urmași, a solicitat parohiei să-i asigure îngrijirea necesară, să se ocupe de înmormântarea sa, de amenajarea și întreținerea locurilor de veci a celor doi soți. Drept recunoștință a donat apartamentul familial parohiei Timișoara Iosefin. Înaintea începerii lucrărilor de renovare a spațiului, bunurile rămase de la această familie au fost dăruite unor familii nevoiașe, iar cărțile au fost donate unor elevi și studenți, o parte fiind înregistrate în biblioteca parohială. Cu prilejul acestor operațiuni a fost descoperit și *Jurnalul* diaconului Teodor V. Damșa, mărturie cutremurătoare, pentru generațiile de azi și de mâine, despre modul în care „comuniștii urmăreau ca toți cei care erau cineva în viață, care aveau o personalitate distinctă, un punct de vedere, un sprijin pe verticală – în Dumnezeu – să fie reduși la zero. În felul acesta doreau să dispară o pătură de intelectuali, oameni de mare valoare să fie aduși la condiția de îndobitocire, așa încât să poată face ce vor cu ei și, implicit, cu societatea românească”¹⁴.

Jurnalul diaconului Teodor V. Damșa a fost scris pe un caiet tip dictando și copiat de către Silvia Damșa tot pe un astfel de caiet. Autorul nu precizează dacă tulburătoarea sa mărturisire a fost întocmită înainte sau după anul 1989. La finalul *Jurnalului* copiat de soția sa se menționează că „după mai mult de șapte ani de suferință,

7 „Învierea”, Timișoara, anul VI, nr.11(125), joi, 1 iunie 1995, p. 4.

8 „Memento”, p. 2.

9 *Ibidem*.

10 „Învierea”, p. 4; Popescu, p. 160. Diaconul Teodor a tradus din limba franceză lucrarea *Mon petit catéchisme: Dialogue avec un enfant* a cunoscutului academician francez Jean Guitton, din care a publicat, câte un capitol, în „Învierea”, Timișoara, de la 15 aprilie 1990 și până în martie 1991.

11 Paul Evdokimov, *Rugul aprins*, trad. de diacon prof. Teodor V. Damșa, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1994, p. 9-10.

12 Editura de Vest, Timișoara, 1994, 317 p + ilustrații.

13 Popescu, p. 160.

14 Grigore Caraza, *Aiud însângerat*, Ed. Conta, 2007, în vol. *Icoana noilor martiri ai pământului românesc. Mărturisitori români din secolul XX*, Ed. Bonifaciu, Bacău, 2009, p. 153.

timp în care a fost mereu între perioade de decădere fizică și de ușoară însănătoșire/ameliorare și în care a mai avut puterea de a se reîntoarce și la orele de religie, după revoluția din decembrie 1989, la 28 mai 1995 diaconul profesor Teodor V. Damșa s-a întâlnit cu veșnicia. Cuvântul de despărțire a fost rostit de preotul Ioan Olariu, după sfânta Liturghie, în biserică „Nașterea Maicii Domnului” a parohiei Timișoara Iosefin.

În locul de veci (din cimitirul Călea Șagului n.n.) îi țin tovărășie o mână de pământ din satul natal, iar pe sicriu insigna de fost deținut politic¹⁵.

La slujba de înmormântare au participat mitropolitul Nicolae Corneanu al Banatului, foști deținuți politic și numeroși credincioși.

Suferințele, greutățile, privațiunile, umilințele și pedepsele detenției le-a îndurat împreună cu cei 40 de preoți închiși, în acei ani, la Aiud, „care s-au remarcat printr-o comportare demnă”. La rândul său, diaconul Teodor a spus, „un mare efort moral pentru a-și păstra demnitatea și echilibrul sufletesc”, după cum aflăm din tulburătorul său jurnal. Împreună cu ei au fost „tracasați, schingiuiți, condamnați, din 1946 și până în 1964, peste 6000 de preoți ortodocși, ajungându-se ca în Oltenia, de pildă, din trei preoți unul să fie întemnițat”¹⁶.

Mitropolitul Banatului, Nicolae Corneanu preciza că „arestarea preoților lăsa tineretul fără îndrumători, fără căpătăi, iar pe părinții lor dezorientați, speriați, la dispoziția agitatorilor și diverșilor propagandiști trimiși de organele partidului comunist”¹⁷.

Prin astfel de măsuri represive, „Biserica a fost înlăturată cu totul din viața statului, a devenit o instituție marginalizată, mai corect spus „tolerată” de conducerea statului comunist ateu”¹⁸.

S-a ajuns, astfel, în situația incredibilă ca, din cei aproximativ 10.000 de preoți ortodocși care slujeau în anul 1948, peste 1800 să fie arestați¹⁹, pe baza unor acuzații nefondate și aruncați în închisoare, internați în lagăre ori trimiși la canal și în Delta Dunării.

În urma unor prime cercetări efectuate între anii 2007-2002, s-a constatat că, în perioada comunistă-ateu, au primit cununa martiriului, pentru Hristos, credință și Biserică, 207 episcopi, preoți, monahi și credincioși ortodocși²⁰, care au populat cele aproximativ 300 de închisori²¹ din țară și au refuzat să-și vândă sufletul. Ulterior, numărul celor care au suferit detenție politică, sub toate formele (pedepse executate în penitenciar, internări administrative în lagăre și colonii de muncă, arestări fără forme legale) a crescut la aproximativ 2000²².

... *Și dincolo de gratii*, Jurnal, lucrarea autobiografică a diaconului profesor Teodor V. Damșa, uitată zeci de ani în rafturile bibliotecii sale, se înscrie în rândul prețioaselor mărturii documentare rămase de la foștii deținuți politic despre calvarul închisorilor comuniste și reușește să aducă „la lumină o fațetă probabil uitată sau ignorată a creștinismului din secolul XX. Este imaginea unei mulțimi de creștini, bărbați și femei, care au fost persecutați. Este o frescă impresionantă care înfățișează oameni blânzi, persecutați, care refuză violența și înfruntă moartea pentru simplul fapt că sunt creștini”²³.

Profesorul Damșa, om blând, credincios, cu viață morală pilduitoare, iubit și apreciat de profesori și elevi, apropiat de episcopul martir Nicolae Popovici al Oradiei, care l-a hirotonit întru diacon și-l vedea ca pe un urmaș al său în scaunul episcopal²⁴, și-a înscris numele în cetele slujitorilor bisericești care „nu au renunțat la credință, la propriile convingeri, la slujirea Bisericii pentru a-și apăra propria viață și pentru a-și asigura supraviețuirea”²⁵.

Lacrimile, răbdarea, curajul, frigul, înfometarea, condițiile mizere din detenție, bătăile, interzicerea legăturilor cu familia, rugăciunile și credința acestor clerici au sporit „misiunea duhovnicească pe care au avut-o preoții în temnițele comuniste unde, prin prezența mărturisitoare, solidaritatea și slujirea liturgică au convertit umilința detenției în lucrare mântuitoare”²⁶.

Jurnalul diaconului profesor Teodor V. Damșa ... *Și dincolo de gratii*, este așadar încă o mărturie zguduitoare despre prigoana la care au fost supuși credincioșii și preoții, muncitorii și țărani, medicii și învățătorii, ofițerii și inginerii, profesorii și studenții, monahii și monahiile din țara noastră în timpul celor 45 de ani de comunism.

15 Manuscris transcris de profesoara Silvia Damșa.

16 „Învierea”, Timișoara, anul III, nr.5 (47), 1 martie 1992, p. 2.

17 Mitropolit Nicolae Corneanu, *Mărturisitori ai lui Hristos*, în vol. *Pe baricadele presei bisericești*, vol. I, Ed. Învierea, Timișoara, 2000, p. 877.

18 Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, ed. a II-a, Ed. Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2018, p. 501.

19 *Ibidem*.

20 *Martiri pentru Hristos din România, în perioada regimului comunist*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 39.

21 Roșca, p. 15.

22 Paul Caravia, Virgiliu Constantinescu, Flori Stănescu, *Biserica întemnițată: România 1944-1989*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1998, p. 2.

23 Andrea Riccardi, *Secolul martiriului. Creștinii în veacul XX*, Ediție, traducere și note de Veronica Turcuș, Ed. Enciclopedică, București, 2004, p. 8.

24 Informații : prof. Silvia Damșa.

25 Riccardi, p. 9.

26 *Ibidem*, p. 9.

AMINTIRI DE LA MĂNĂSTIREA SFÂNTUL DIONISIE DIN OLIMP

Prof. MARIA TCACIUC BRĂTEANU

Din balconul pensiunii unde eram cazată vedeam zilnic Muntele Olimp, sălașul legendar al zeilor, cu vârful Mytikas (2918 m) și urmăream adesea norii care îi înconjurau înălțimea. Printre excursiile organizate din stațiune era și cea care se organiza la Mănăstirea Sfântul Dionisie de la poalele Olimpului (22 de km din Katerini). Plecarea spre munte s-a făcut din orașelul cochec Litochoro numit orașul zeilor.

Era o zi de toamnă, cu mult soare și cerul senin de un albastru azuriu care de la înălțimea drumului ce ducea spre mănăstire se unea cu albastrul zării și până în depărtare cu cea a câmpiei, al apelor Mării Egee, până se pierdea în orizont. Imaginile încântătoare ale Golfului Thermaic mi-au rămas în minte.

Am urcat spre culmile Olimpului la orele amiezii. Pe drumul ascendant, în serpentine prin pădure, ce alterna cu zone, ce îmi dădeau posibilitatea să admir panorama cu largă deschidere, după aproximativ 18 km, la altitudinea de aproape 900 de metri, în inima Olimpului am ajuns în fața Mănăstirii Sf. Dionisie.

Pe platoul din fața mănăstirii erau multe mașini și turiști. Autocarul nostru s-a oprit din scurta dar încercata ascensiune, din efortul firesc, de a ne aduce aici pe cei care am dorit să vedem lăcașul sfânt. De la distanță s-au văzut clădirile de la intrarea principală spre curtea mănăstirii și turlele bisericii. Totul părea nou, refăcut, într-o ordine și organizare desăvârșite. Ghidul ne spune că din anul 1542, de când s-a întemeiat prima dată un lăcaș sfânt, mănăstirea are o viață neîntreruptă și o prezență monastică de aproape 500 de ani, timp în care viața monahală austeră s-a îmbinat în mod fericit cu dorința pentru dezvoltarea și promovarea elenismului. Încă de la începuturi Cuviosul Dionisie a organizat mănăstirea după sistemul cenobitic (sistem prin care călugării trăiesc în mănăstire, în comunitate, după reguli bine știute), căutând să o asigure cu privilegiile și drepturile, făcând-o patriarhală, iar în testamentul său a stabilit ca mănăstirea să urmeze tipicul celor de la Sfântul Munte Athos.

Mănăstirea veche a fost construită de către Cuviosul Dionisie la jumătatea secolului al XVI-lea și a fost închinată Sfintei Treimi.

Sfântul Dionisie s-a născut în Grecia, în regiunea Thesaliei. De tânăr a fost hirotonit diacon, apoi preot la biserica Protaton din Kareia, de unde s-a mutat la Mănăstirea Karakalu, unde a construit Chilia Sf. Treimi. S-a călugărit în comunitatea monahală Sfânta Meteora sub îndrumarea starețului Sava, când i s-a dat numele de Daniel. Mai târziu a plecat în pelerinaj la Ierusalim, de unde s-a întors și s-a nevoit la Muntele Athos, sub îndrumarea lui Gavriil din Kareia. Cu timpul a devenit starețul Mănăstirii Filotheu de la Muntele Sfânt. În anul 1512 a fost tuns monah și a primit numele de Dionisie. S-a refugiat la Olimp după ce a restaurat în Veria Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul și după ce la Philion a fondat Mănăstirea Sf. Treime Souvia. Sfântul ar mai fi construit două biserici: a Sf. Prooroc Ilie și a Schimbării la Față, situate tot în Olimp, mai sus decât vechea mănăstire construită aici. După ce a pus bazele vieții monahale Sf. Dionisie s-a retras nu departe de munte, într-o peșteră. Acolo a construit un mic loc de rugăciune, unde se poate ruga un singur om, sub o boltă de piatră - lăcașul fiind considerat ca fiind cea mai mică biserică din Grecia. Cuviosul a fost un model de pustnic, un exemplu de urmat, un îndrumător spiritual pentru ceilalți monahi și credincioși. Pe lângă activitatea sa duhovnicească cuviosul a lăsat o operă teologică, multe reguli monahale, a fost iconograf și copiator de manuscrise, un bun îndrumător duhovnicesc, un bun orator ce predica și sprijinea lumea, devenind cunoscut în toată Grecia pentru activitatea sa spirituală, culturală și națională. Ziua Sf. Dionisie se sărbătorește în fiecare an pe data de 23 ianuarie.

În istoria sa mănăstirea zidită în secolul al XVI-lea a trecut prin mai multe evenimente. Astfel, în 1821 mănăstirea a fost incendiată de Vellis Pașa, fiul lui Ali Pașa, care după o luptă de trei zile a arestat pe egumenul mănăstirii, Metodie Palioura împreună cu 12 călugări și i-a spânzurat în piața centrală din orașul Larisa; aceștia fiind trecuți în anele mănăstirii ca eroi naționali. În anul 1878, în timpul revoluției de la Olimp mănăstirea a oferit adăpost pentru femeile și copiii din Litochoro. În timpul luptelor cu macedonienii mănăstirea a funcționat ca adăpost pentru luptătorii eleni, dar și ca depozit de aprovizionare și debarcare a oștilor. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial mănăstirea a fost distrusă de către armatele germane (1943). Atunci au fost arse și distruse cărți, manuscrise, odăjdii, vase sfinte.

Nu poate fi uitată însă, contribuția pe care mănăstirea a adus-o la progresul educației neamului și a spiritualității sale. Aici există o bibliotecă deosebită, cu exemplare de o mare importanță istorică și religioasă. Așadar, remarcăm

că pe perioada lungii sale istorii mănăstirea a suferit distrugerii succesive, jefuiri, prădări și a plătit un mare preț pentru participarea sa la evenimente, în dorința de a proteja oamenii, de a păstra religia și tradițiile naționale.

În anul 1950 călugării s-au mutat la Metocul (chilia) Skala, la 3 km, unde au ridicat o nouă mănăstire, la 15 km de Litochoro, mănăstire închinată fondatorului vechii mănăstiri, Cuviosul Dionisie, ce a primit și numele de Olimpianul.

Intrarea în curtea mănăstirii de face pe sub o boltă zidită ce leagă de o parte și de alta cele două clădiri anexe de la intrare. Deasupra intrării se află pictat portretul Sf. Dionisie. Sub bolta intrării sunt două lavițe unde stau credincioși veniți din toate părțile Greciei și nu numai. Curtea mănăstirii era plină de pelerini, preoți, călugări.

M-am reintors în curtea mănăstirii și în fața mea se ridica frumosul complex monahal ortodox din piatră și lemn, placat arhitectural din loc în loc cu cărămidă roșie. Din ansamblul ce cuprinde curtea mănăstirii într-un parc îngrijit cu alei pietruite, arbuști și iarbă verde am remarcat biserica cu turtele ei, construită în stil bizantin, clopotnița, sala de mese (trapeze), muzeul ecleziastic, anexele cu chiliile și atelierelor călugărilor.

Biserica, principala clădire, are catoliconul închinat Adormirii Maicii Domnului. În muzeu sunt expuse obiecte de cult, cărți, hărți, veșminte, icoane, cât și un disc de metal, pe care l-ar fi donat vechii mănăstiri Sf. Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei. Tot aici se găsesc raclele cu părți din moaștele a peste 300 de sfinți.

Am pășit cu sfială pragul bisericii, monument arhitectural în stil bizantin-obiectiv major pentru credincioși, arheologi, istorici. O liniște, un aer sfânt m-a înconjurat în momentul înaintării spre altar. Iconostasul împodobit cu icoane poartă icoana Sf. Fecioarei Maria cu Pruncul în brațe, icoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos și icoana Sf. Dionisie. Am admirat icoana Sf. Fecioare Maria placată în argint, de o rară frumusețe, icoana Sf. Gheorghe omorând balaurul, candelabrele, scaunele din lemn sculptat, mozaicul din fața altarului, pereții de un alb imaculat și câte altele! Totul strălucea în credință și binecuvântare. Paraclisele mănăstirii sunt capela Sf. Lazăr, unde ar fi trecut la cele veșnice cuviosul și bisericile din cimitir închinat Sf. Ioan Botezătorul.

În biserică, în partea dreaptă se află racla cu o parte din moaștele Sf. Dionisie-mâna sa cea dreaptă ca simbol a permanenței sale îndrumări aduse semenilor, dar mai ales a spiritualității sale.

Multă vreme rânduiala mănăstirii nu dădea voie femeilor să o viziteze (chiar și după 1989), dar acum s-a ridicat avatonul, astfel că mănăstirea poate fi vizitată de către toți credincioșii.

O parte din biblioteca mănăstirii, cât și obiectele prețioase care au fost salvate ar fi păstrate într-o clădire restaurată și sfințită (29.05.1999) de către patriarhul Bartolomeu la schitul mănăstirii, aproape de Litochoro. În timpul istoriei sale mănăstirea a avut mai multe schituri : Sf. Gheorghe din Korinos, Sf. Gheorghe din Ritinis, Prea Sfânta (Panaghia) din Makryrahi, cea din Kanalon, dar și cele de la Katerini, Litochoro, Veria, Elassona, Tsaritsani etc.

Am stat în biserică și m-am rugat, am vizitat muzeul, am văzut în parte atelierelor iconografilor și copiatorilor de manuscrise, am aruncat o privire de sus spre înălțimi și orizontul larg, am aprins lumânări pentru sufletele celor dragi, m-am așezat pe o piatră și am contemplat la tot ce am văzut și la faptul că Dumnezeu mi-a îndrumat pașii și spre acest lăcaș al Său. Am continuat pelerinajul din acea zi coborând în Litochoro, unde în piața centrală a orașului, piața Platanos, am vizitat biserica Sf. Nicolae (Agios Nikolaos). De asemenea, am văzut biserica Sf. Dimitrios (Agios Dimitrios), cimitirul Agios Athanasios, canionul Enipeas, cu cascada și cada lui Zeus.

Am încheiat acea zi minunată și am rămas cu gândul la locurile văzute, la strădania unor oameni aleși care prin credință, stăruință, înțelepciune și har ne-au lăsat nouă minunate mărturii ale credinței ortodoxe.

Mănăstirea Sfântul Dionisie de la Olimp rămâne un simbol al ortodoxiei ecumenice iar numele protectorului său cel sfânt, Sfântul Dionisie, ca un dar al credinței și civilizației grecești, cu mult răsunet în conștiința credincioșilor.

RUGĂCIUNEA ROSTITĂ PRIN CUVINTELE INIMII

Preot AUREL FEDIU – Parohia Crai Nou

„Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!”(Luca 10, 13)

Valoarea omului este dovedită de rugăciunea înălțată către Dumnezeu spre comuniunea cu El și sfințirea noastră și a universului. Viața trebuie să fie o continuă rugăciune, ca cei ce suntem cu toți îmbrăcați în „haina” Duhului Sfânt prin Botez (Matei 3, 11 ; Tit 3, 5). Rugăciunea este împărăteasa, izvorul virtuților și „lumina” care transcende timpul, urcând pe om la ceruri. Ea ne ajută, prin ea respirăm și ne aseămănam lui Dumnezeu, care s-a rugat prin Fiul Său „Și lăsându-l, S-a dus iarăși și a treia oară S-a rugat, același cuvânt zicând” (Mt. 26, 44).

Pericopa evanghelică care s-a citit astăzi la Sf. Liturghie este din Duminica a 33- a după Rusalii și se numește a vameșului și fariseului. Este o parabolă scurtă, cu mai multe teme, spusă de Mântuitorul Iisus Hristos : „...pentru unii care se credeau că sunt drepti și-i disprețuiau pe ceilalți...” (Lc. 18, 9). Așadar, ea este concluzia unei discuții avută cu cei care se socoteau drepti, neprihăniți, disprețuindu-i pe alții, și socotindu-i păcătoși”(cf. Pr. prof. dr. S. Tofană). Din chiar motivul ei, dar și din cuprins înțelegem blamarea păcatului mândriei fariseului care „...se întoarce de la templu fără nimic nou în inima sa, decât o anumită doză de automulțumire și nu iertare...” (Pr. dr. Ioan Bude, *Taina Pocăinței, (Spovedaniei)*, Timișoara, 2018, p. 86), precum și necesitatea smereniei și rugăciunii în dobândirea mântuirii. Noi vom încerca să vorbim astăzi despre rugăciunea rostită prin cuvintele inimii, acea rugăciune a minții și a inimii prin „pustiirea sufletului de patimi” (cf. + Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului); dar și necesitatea și folosul rugăciunii. „Doi oameni s-au dus la templu să se roage: unul fariseu și celălalt vameș (Lc. 18, 10), numai că rugăciunea unuia față de celălalt a fost diferită.

Menționăm că fariseii erau acea categorie de oameni care respectau Legea V.T., însă erau mândri, fățarnici și vicleni. Mândria este păcat capital. Vameșii erau acei oameni păcătoși care se ocupau cu comerțul și care adesea își însușeau pe nedrept din ceea ce făceau. Vameșul nostru era păcătos, dar s-a smerit. Personajul vameșului din Evanghelie este tocmai cel la care Mântuitorul a stat la masă în casa lui și numele lui este Zaheu -variante grecească a ebraicului „zakay”- „curat”. Dorul de rugăciune trebuie să ne copleșească pe fiecare dintre noi, pentru că suntem păcătoși și întinați. De aceea, starea de rugăciune trebuie să fie parte a ființei noastre; ori, nepăsarea, neglijența, indiferența ne face să fim surprinși de „ceasul în care nu gândim și ziua pe care nu o știm (când) Fiul Omului va veni” (Mt. 24, 42-44). Oare, ce vom răspunde Mântuitorului Iisus? Ne-am curățit sufletul? Suntem împăcați cu Dumnezeu? Chiar și dacă suntem virtuoși și „chiar de-ai urcat întreaga scară a virtuților, totuși roagă-te pentru iertarea păcatelor, auzind că Sf. Pavel referindu-se la păcătoși, zicea: „ Dintre care cel dintâi sunt eu” (I Tim. 1, 15) (Sfântul Ioan Scărarul, *Scara Raiului*, Cuv. XXV, Ed. Învierea, Timișoara, 2004, p. 277). Mântuitorul Însuși s-a rugat (cf. Luca 22, 44-45) și ne-a învățat să ne rugăm: „Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stând în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor...” (Mt. 6, 5). Iată, iubiți credincioși, rugăciunea goală, falsă, a fariseului! Dar Domnul Iisus ne învață: „Tu însă, intră în camera ta (inima ta) și închizând ușa, (eliberarea de alte gânduri) roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție” (Mt. 6, 6). Așadar, rugăciunea smerită și milostivă a vameșului a fost primită de Domnul, iar rugăciunea „minții în inimă” este (de asemenea) arzătoare, plină de Duhul Sfânt și plăcută lui Dumnezeu. Rugăciunea care ne urcă la ceruri și coboară cerurile la noi este rugăciunea liniștită, care pornește din minte și coboară în inimă, -locașul Duhului Sfânt- și de aici se urcă la Dumnezeu dintr-un suflet golit de tulburare și „împrăștiere”. „Duhul se roagă cu noi în suspine negrăite” (Rom. 8, 26), ne întărește în rugăciune și ne menține în mireasma rugăciunii. Rugăciunea lui Iisus este cea mai scurtă și mai cuprinzătoare rugăciune. Rugăciunea trebuie să izvorască dintr-o inimă curată și îmbrăcată în dragoste pentru că: „rugăciunea celui ce are pomenire de rău asupra fratelui său este sămânță pe piatră” (Sf. Efrem Sirul, *Cuvânt despre dragoste*, cuv. 58, p. 297, M-rea Neamț, 1818). Dar trebuie să ne rugăm și pentru sădirea și înmulțirea dragostei în sufletul nostru. Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne! Dă-ne harul Tău! Sădește dragostea Ta în inimile noastre! Ajută-ne să ne rugăm cu lacrimi și dreptate! Iubiți credincioși, rugăciunea este completă și străbătătoare atunci când ceea ce rostim cu gura, înțelegem cu mintea și simțim cu inima. Astfel de rugăciune este primită de Dumnezeu. Rugăciunea spusă mecanic este goală. Nu este ușor să știm să ne rugăm și o rugăciune adevărată trebuie să îndeplinească anumite condiții. Sunt „nouă trepte” (cf. părintelui arhim. Ilie Cleopa) ale rugăciunii până să ajungem la rugăciunea contemplativă, iar această

treaptă este atinsă de cei foarte înduhovniciți. Este o rugăciune a vederii lui Dumnezeu (faza contemplării), de care vorbește Sfântul Grigorie Palama. Rugăciunea noastră trebuie să fie și „de sine mișcătoare”, permanentă, precum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel: „Rugați-vă neîncetat” (I Tes. 5, 17). Observăm că fariseul și vameșul au mers să se roage la temple (cf. Lc. 18,10). Noi, creștinii, ne putem ruga la Biserică, acasă (în particular), ori în altă împrejurare (dacă condițiile permit); dar, locul cel mai bun și potrivit este Sf. Biserică. Cea mai completă rugăciune (desăvârșită) este Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, pentru că suntem în comuniune cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinții și cu semenii, dar și pentru că gustăm din arvuna raiului ceresc. De

aceea fiecare dintre noi trebuie să participăm în fiecare zi de sărbătoare (sau oricând se oficiază) la Sf. Liturghie. Sf. Liturghie este cel mai mare dar oferit de Dumnezeu nouă. Cu un dor nespus trebuie să așteptăm să participăm la Sfânta Liturghie. Dor și nerăbdare să ne cuprindă pentru Sf. Liturghie! Un dor nesfârșit! Este o mare bucurie pentru fiecare care se împărtășește cu Trupul și Sângele Domnului Iisus Hristos. Iată cât de sfântă, înfricoșătoare și mare este Sf. Liturghie: „Părintele duhovnic Sava Aghioritul vărsa lacrimi la Sf. Liturghie... vedea îngeri stând cu frică în fața Mielului însângerat și înjunghiat... iar heruvimii cântau *Sfinte Dumnezeule*. Erau ceasuri de viață liturgică îngerească și paradisiacă... De fiecare dată când săvârșea Sfintele Taine vorbea tare: „înfricoșător este locul acesta, înfricoșător este locul acesta...”, întreagă Sfânta Masă era „un rug aprins care nu ardea”, iar în timpul heruvicului - spune părintele Stefanos Anagnostopoulos - Biserica de pe pământ se preschimbă în cer... (deși noi nu vedem dar este adevărat)” (Stefanos Anagnostopoulos, *Explicarea dumnezeieștii Liturghii*, traducere din limba greacă de Pr. Victor Manolache, - cu o prefață semnată de Pr. prof. dr. Constantin Coman-, Ed. Bizantină, București, 2005, p. 197). Lumea întreagă viază și trăiește prin Sfânta Liturghie. Lumea este în comuniune cu Dumnezeu prin Sfânta Liturghie. Observăm că

rugăciunea vameșului a fost primită de Dumnezeu, pentru că a fost izvorâtă dintr-o inimă smerită și o minte „mărturisitoare”. Vameșul s-a întors la casa sa îndreptat, pentru că: „...oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța” (Lc. 18, 14).

Iubiți credincioși, rugăciunea noastră trebuie însoțită de post și lacrimi (Mt. 17, 21). E bine să ne rugăm cât mai des și în orice situație de necaz sau singurătate să alergăm la rugăciune; să stăm de vorbă cu Dumnezeu, cu Maica Domnului și cu sfinții și să le cerem ajutorul din tot sufletul nostru. Niciodată nu este suficientă rugăciunea, pentru că în fiecare clipă putem greși sau suntem supuși ispitei. Rugăciunea trebuie să fie dependentă de noi. Trebuie să mai știm că foloasele rugăciunii sunt de neimaginat de bune și de cele mai multe ori, Dumnezeu face imposibilul posibil. Orice rugăciune spusă din suflet și cu lacrimi ajunge la Dumnezeu și face adevărate minuni. Cred, iubiți credincioși, că și dumneavoastră ați expermentat acest lucru, măcar o dată în viață. Uneori vedem că Dumnezeu nu ne împlinește imediat cererile sau ne lasă să trecem prin încercări grele, acest lucru este posibil pentru că Dumnezeu vrea ca noi să nu-L uităm. Oricum, Dumnezeu nu ne lasă și dacă nu totdeauna ne dă ce cerem noi, trebuie să ne amintim că în rugăciunea „Tatăl nostru” zicem: „facă-se voia Tă”. Știe Dumnezeu de ce avem nevoie și știe bine ce ni se potrivește... Înțelepciunea lui Dumnezeu este o taină pentru noi, în adâncul ei. Așadar, să nu „ucidem” cu mintea „tainele ce le întâlnim în cale”. Mintea și inima să le avem ancorate în rugăciune! Rugăciunea să ne fie dovedită prin faptele cele bune și plăcute lui Dumnezeu! Faptele bune vădesc un suflet rugător. Mântuitorul nostru Iisus Hristos de altfel ne și încredințează zicând: „Și toate câte veți cere, rugându-vă cu credință, veți primi” (Lc. 21, 22).

SATUL ROMÂNESC DIN VREMEA LUI CUZA VODĂ

Preot dr. VALENTIN BUGARIU – Parohia Birda

Sărbătorim anul acesta, cu bucurie, împlinirea a 160 de ani de la unirea Principatelor Române. Prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza în Moldova 4 ianuarie și Țara Românească în 24 ianuarie 1859 a apărut un nou stat pe harta Europei, Principatele Române.

Realizarea unirii celor două țări românești a depins de situația politică europeană. În zona Europei de Est, trei imperii aveau interese economice și politice: Imperiul Otoman sub a cărui suzeranitate se aflau cele două țări românești: Valahia din 1460 și Moldova din 1513, Imperiul Austriac care după războiul dintre turci și austrieci încheiat cu victoria celor din urmă și pacea realizată prin Tratatul de la Passarowitz (21 iulie 1718), Oltenia a fost ocupată de austrieci (1718-1739). Imperiul Țarist a obținut de la turci Basarabia care a trecut în administrația imperială timp de o sută șase ani (1812-1918).

A existat însă și o înțelegere a situației românilor, diplomați europeni au văzut în actul unirii, un act firesc politic care să pecetluiască unitatea de neam, limbă și credință a Românilor de dincolo și dincoace de Milcov și chiar de peste Carpați: „Unirea într-un singur imperiu a tuturor românilor cuprinzând în consecință Basarabia, Bucovina, Moldova, Valahia, Transilvania și Banatul Timișoarei. În pofida sfâșierilor seculare, toate aceste țări au păstrat unitatea de neam, unitatea de limbă, unitatea de moravuri și sentimente: toate aspiră la unitate politică. Există acolo zece milioane de latini răspândiți pe un pământ bogat și fertil care ar oferi resurse unei populații de patruzeci de milioane. Ei își cunosc și își laudă afinitățile de origine cu popoarele Occidentului”¹.

Cum anul 2019 a fost declarat *An omagial al satului românesc* în Patriarhia Română ne vom opri acum la contribuția domnitorului Cuza la dezvoltarea satului românesc din Moldova, Oltenia și Muntenia. Un impuls în realizarea reformei agrare a lui Cuza (1864) l-a făcut tot Europa: „Lipsa de capital înăbușă dezvoltarea agricolă și atrofiază investițiile utile. [...] În Principate trebuia, de asemenea, să se pună ordine în încâlcitele lor relații agrare, aducând astfel un mare serviciu populației rurale. Rusia, asemenea unui străjer vigilent, le-a ferit de intervenția odioasă și periculoasă a turcilor; Austria trebuia să preia acest rol”².

O imagine a satului ne e dată de Ignățiu Ștefan Raicevich, educator al copiilor domnitorului Ipsilanti, apoi consul austriac în Principate (1782-1787). Acesta a realizat și o carte despre realitățile românești intitulată *Observațiuni istorice, naturale și politice din Muntenia și Moldova* (1788) în care regăsim o portretizare a satului: „Satele din șes sunt mai toate meschine, oferind aspectul dezolațiunii și al mizeriei. Casele, sau mai bine zis vizuinele, sunt construite sub pământ și se cheamă bordeie. De departe nu zărești decât fumul care iese de prin coșuri, iar de aproape vezi numai streșinele, puțin ridicate deasupra solului și formate din nește bârne acoperite de țărână, peste care crește iarnă. Locuitorii se feresc totdeauna de drumurile cele mari și-și caută câte o râpă, câte o văgăună, unde să nu fie în calea trecătorilor și să se ascundă astfel de jaf și de năpaste”³.

Sociologia a lămurit însă pe deplin locuirea în mediul rural a românilor încă din cele mai vechi timpuri și până astăzi cu perioade de înflorire și de decădere datorate intervenției politice dar și a organizării economice moderne. Satul cel vechi este un fenomen social complex, cuprinzând laolaltă o „populație”, o „vatră de sat”, adică locul de așezare a gospodăriilor, și un „trup de moșie”, adică locurile de muncă ale acestor oameni. Termenul de „hotar” are și el un înțeles anume în limba noastră veche, „hotar” fiind desigur granița care desparte un sat de altul, dar și toată suprafața cuprinsă între aceste hotare.

Un întreg, de „trup” de moșie, iar nu un lot oarecare de pământ, și se înșiră din ce e alcătuit hotarul, spunând: „din pădure, din câmp, din izlaz, din apă, din vatră”.

Pământul satului era socotit „devălmaș”, adică bun al întregii obști a sătenilor, de la fiecare obștean trăgea foloase, prin muncile pe care le putea face, el și cu familia lui, desțelenind și lăzuind⁴.

Familia tradițională era încadrată în tipul „familie-lăstar” caracterizată astfel: pe măsură ce feciorii cresc și le vine vremea căsătoriei, ei pleacă din casa părintească. Tatăl lor îi înzestrea cu o parte din loturile de pământ moștenite de întreg grupul familial, care îi ajută să-și construiască o casă nouă. Tatăl nu ține pe lângă el decât pe

¹ Elias Regnault, „Istoria politică și socială a Principatelor dunărene”, în vol. *Români la 1859 Unirea Principatelor Române în conștiința europeană. Texte străine*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 18. (Se va prescurta în continuare *Români la 1959...*).

² Louis de Nalèche, „Moldo-Vlahia”; IA. N. Butkovski, „O sută de ani de politică austriacă în problema orientală”, în vol. *Români la 1959...*, p. 65; 229.

³ B. P. Hasdeu, *Istoria critică a românilor*, Ediție îngrijită de Grigore Brâncuș, Editura Minerva, București, 1984, p. 367.

⁴ Henri H. Stahl, Paul H. Stahl, *Civilizația vechilor sate românești*, Editura Științifică, București, 1968, p. 11; 14; 27. (Se va prescurta în continuare *Civilizația vechilor sate...*).

cel mai mic dintre feciori, care singur va moșteni casa bătrânească; cu obligația însă de a întreține pe bătrâni până la moarte și a face apoi slujbele bisericesti și pomenile. Fetele nu primeau însă pământ, ci doar lucruri mobile putând fi duse în „lada de zestre”. Se spune în zicală că „fetele își ia zestrea cu carul”⁵.

Cu timpul satul s-a restrâns în ceea ce avem astăzi satul adunat, casele au fost ridicate în spații mai mici. Gospodăria era alcătuită dintr-o serie de clădiri, casă și acareturi. Casa așezată pe marginea drumului avea o orientare precisă cu fața spre miazăzi, aici era și odaia de locuit. Acareturile erau în jurul casei: bucătăria de vară, grajdul, hambarul. Curtea era împărțită în două: animalele și păsările viețuiau în curtea de dinapoi și nu aveau acces în curtea din față.

Locuința construită pe sol poartă numele de casă. Ea cuprindea odaia de locuit în care era vatra sau cuptorul și cămara. În veacul al XVIII-lea a apărut locuința cu două caturi: la parter pivnițe, camere, bucătăria de vară, odă de locuit. La etaj odăile de locuit, iar mai apoi odăile cu caracter sărbătoresc.

Mobilierul era realizat din lemn sau în lipsa acestuia din lut. Piese obișnuite erau: patul, masa joasă cu scăunele, lavițele, blidarul (dulăpuior deschis cu rafturi), colțarul, alt dulăpuior, polița (cuierul), culmea (prăjină suspendată în tavan) și lada. Decorația era realizată din vase de lut și țesături.

Pentru a moderniza țara, Cuza a dat câteva legi care au înscris pentru totdeauna țara în Europa. Una din aceste legi este cea rurală. Cerută de diplomația europeană, Legea rurală sancționată și promulgată de domnitor în 14 / 26 august 1864 a dat pământ țăranilor clăcași desființând o serie de dări către curtea boierească făcându-se

astfel trecerea de la epoca medievală la cea modernă. Legea a fost însoțită de o proclamație prin care săteanul a fost responsabilizat cu noua lui situație economică și socială: „Claca (boierescul) este desființată pentru de-a pururea și de astăzi voi sunteți proprietari liberi pe locurile supuse stăpânirii voastre prin legile în ființă... De astăzi, voi sunteți stăpâni pe brațele voastre; voi aveți o părtică de pământ, proprietate și moșie a voastră; de astăzi, voi aveți o patrie de iubit și de apărât”. Îi îndeamnă apoi să-și lucreze ogoarele cu hărnicie sporită „căci de acum aceste ogoare sunt averea voastră și moșia copiilor voștri”. Să-și îngrijească „vetrele satelor, care de astăzi

⁵ Henri H. Stahl, Paul H. Stahl, *Civilizația vechilor sate...*, p. 41.

devin comune neatârinate și locașuri statornicite ale voastre, din care nimeni nu că mai poate izgoni. Siliți-vă dar, continuă Cuza – a le îmbunătăți și a le înfumuseța; faceți-vă case bune și îndestulătoare; înconjurați-le cu grădini și cu pomi roditori. Înzestrați-vă satele cu așezăminte folositoare vouă și urmașilor voștri. Statorniciți mai ales și pretutindenea școale, unde copiii voștri să dobândească cunoștințele trebuitoare, pentru a fi buni plugari și buni cetățeni”⁶.

Legea rurală a ajutat cea mai numeroasă clasă socială și anume țărănimea. Clăcașii alcătuiau, în 1857, cea mai mare parte a țărânimii, ei însumând potrivit lui Vasile Boerescu – 520.000 de familii (330.000 în Țara Românească și 190.000 în Moldova), deși în preajma reformei din 1864 n-au fost înregistrate decât 445.019 familii clăcășești. Lor li se adăuga țărănimea liberă – răzeșii și moșnenii – care dețineau încă din 1864 circa 800.000 ha. teren arabil, cam o zecime din suprafața particulară, restul fiind atunci stăpânit de circa 4.500 de proprietari. În 1860 existau în Țara Românească 66.035 de țărani devălmași și 107.682 de mici proprietari cu un venit inferior sumei de 10 galbeni. Prin legea rurală peste 400.000 familii de țărani au fost împroprietărite cu locuri de muncă, iar aproape alți 60.000 săteni au primit locuri de casă și de grădină⁷.

Un episod deosebit din viața satului din vremea lui Cuza Vodă ne este ilustrat de Creangă. Dacă Eminescu a dat strălucire domnitorului Mircea cel Bătrân, prietenul său humuleștean a scos din uitare figura lui Ion Roată (1806-1882), țaran român și deputat în Divanul Ad-hoc și luptător înflăcărat pentru realizarea Unirii și a reformei agrare. În 23 septembrie 1857, Ion Roată a fost ales în comisia de verificare a mandatelor membrilor Adunării – comisie de validare. În cadrul aplicării legii rurale din 1864, Ion Roată a făcut parte din comisia constatatoare a plasei Zabranți, Putna pentru stabilirea suprafețelor și numărului de clăcași de pe moșiile boierești, ce urmau a fi împroprietărite⁸.

Chiar dacă legea rurală nu s-a putut aplica din primul an din pricina organizatorice, neexistând personal calificat (ingineri, topografi ș. a.) sau legate de reaua voință a prefectilor și primarilor în marea lor majoritate proveniți din sânul clasei boierești totuși aceasta a avut urmări ireversibile în dezvoltarea satului românesc după Cuza.

Marele istoric român Nicolae Iorga a realizat jurnal de călătorie prin satele din Moldova și Muntenia. În descrierea plastică a locurilor, istoricul amintește că alături de tradiționala așezare au apărut rând pe rând și nouătați în ceea ce privește arhitectura rurală. Casa (locuința) a primit o nouă încăpere sărbătorească frumos împodobită dar fără sistem propriu de încălzire ce demonstrează caracterul temporar de locuire. În sat au apărut rând pe rând noi clădiri: Primărie, Școală, Bancă ș. a. care alături de Biserică formează centrul civic al comunității. O constantă a românilor o reprezintă hărnicia, priceperea dar și existența unui fond bănesc îndestulător de a purta de grijă edificiilor familiale. Spre Hârlău mai precis la Flămânzi s-au putut observa următoarele: „Sunt case nouă -și se tot clădesc- care prezintă un coperiș bine pieptănat, ochi de ferești bine deschiși și o față curată, pe care o împodobesc brăiele albastre. Din cele vechi chiar, niciuna nu tânjește într-o rână și nu dovedește neîngrijirea unui gospodar prea lăsător în voie. Toate curțile sunt împrejmuite cu bune garduri de nuiete sau de cetini înflorite. În cuprinsul lor se văd coșere strâns împletite, pomi roditori sădiți des și păduri de păpușoale înspicate. Câte o gospodină se ivește, foarte în treabă cu ale casei, pe când omul ei lucrează la câmp”⁹.

La Comănești, vizitatorul a ajuns Duminică și a participat la Sfânta Liturghie, cu acest prilej portretizează lăcașul de cult și pe credincioșii de aici: „Satul are o școală frumoasă. Biserica, ce răsare din ierburi înflorite, răsună de cântările slujbei de Duminecă. E plină de o asistență foarte credincioasă. Femeile stau lângă ușă: poartă concieri, cele măritate; îmbrăcămintea lor se deosebește mult de la una la alta: sunt fote și fuste groase de postav bătător la ochi, cămăși cu arnici și cămăși bătute cu fluturi. Bărbații, care ocupă mijlocul naosului, poartă sumane cafenii sau podoaba grea și scumpă a cojocului”¹⁰.

Vorbind despre Unirea Moldovei cu Țara Românească, Ion Heliade Rădulescu spune că Unirea este „acoperișul care trebuie să adăpostească și să protejeze două locuințe alăturate”¹¹. Legea rurală a lui Cuza a reușit acest lucru de a întări pătura cea mai mare a populației românești până la următoarea Reformă agrară din 1921. Satul românesc a cunoscut o dezvoltare atât în ceea ce privește arhitectura casei tradiționale dar și a modernizării și rentabilizării agriculturii. S-a făcut o trecere de la agricultura de subzistență la cea de masă. În acest sens au fost achiziționate mașini agricole și au apărut chiar muncitorii în agricultură. Prin reforma agrară, Cuza a pus bazele dezvoltării durabile a satului românesc de dincolo de Carpați

6 Constantin C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Editura Științifică, București, 1966, p. 272.

7 Dan Berindei, *Epoca Unirii*, Editura Corint, București, 2000, p. 127; 170.

8 Vasile T. Iorga, „Să ne amintim de... de Moș Ion Roată”, în <https://jurnalspiritual.eu/sa-ne-amintim-de-mos-ion-roata/>, accesat 19.01.2019.

9 Nicolae Iorga, *Sate și mănăstiri din România*, Ediția a II-a, Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1916, p. 22-23. (Se va prescurta în continuare *Sate și mănăstiri...*).

10 Nicolae Iorga, *Sate și mănăstiri...*, p. 64.

11 „Conservatorul”, nr. 2 / 1859, p. 30 după Elias Regnault, „Mistere diplomatice pe malurile Dunării”, în vol. *Români la 1959...*, p. 127.

DESPĂMÂNTENIREA

Fuge omul ca nebunul
Să-și găsească împlinirea,
Rareori auzi vre-unul
Să-și dorească mântuirea!

Omul fuge până moare
După cele pământești,
După patimi trecătoare,
După dezmierdări trupești!

Fuge până obosește
După bani, mașini și case,
Iar apoi când le găsește
Vine timpul să le lase!

Moartea vine ca și somnul,
Și-ți pune faptele-n sac,
C-o să pleci de aici la Domnul,
Ca la naștere, sărac!

Toate bunurile tale
O să piară în eter,
Că-s palate sau parale,
Toate trec și toate pier!

Pământeianul mântuit
E chemat să fie sfânt,
Pur și despământenit
Încă de pe-acest pământ!

Căci altfel nu o să poată
Să treacă prin vămi ca sfântul,
N-o să-ncapă-n Rai pe poartă,
O să-l tragă-n jos pământul!

SORIN DRAGOȘ BUTUCEL

LERU-I LER...

Leru-i ler... în iarnă-amară...
Puțini oameni mai colindă...
Câți români mai au la grindă
Busuioc și dor de țară?

Leru-i ler... în suflet trist -
Iartă, Doamne, lumea rea!
Ce-am avut? Ce-om mai avea?!...
Cum de oare mai exist?

Leru-i ler... îmi amintesc...
Demnul meu popor creștin
Se hrănește cu pelin...
Vremurile umilesc...

Leru-i ler... aș vrea să cânt,
Să mă rog la Cel de Sus -
Crucea ce-o avem de dus
Tot ne trage spre pământ.

Leru-i ler... ce-aș colinda...
Țara mândră-n lumea mare
E călcată în picioare
Chiar de cei născuți în ea.

Leru-i ler... ce suflet greu...
Dorul plânge neștiut...
Ce-avem azi din ce-am avut?...
Știe bunul Dumnezeu...

Leru-i ler... iarna există...
Mai colind la mine-n gând...
Și-amintiri trăiesc... pe rând...
Leru-i ler în țară tristă...

Dr. TEONA SCOPOS

CÂT DE FRUMOS E, DOAMNE, CERUL...

Cât de frumos e, Doamne, cerul,
Atât de albastru precum e marea
Și cât de adânc, de mare, e misterul,
Necunoscut, nemărginit precum e zarea.

Cât de frumos e, Doamne, cerul sfânt,
Ce ne acoperă de-a pururi pe toți copiii Tăi
Un cearșaf pur ce plutește parcă peste pământ,
Deși suntem departe de el și tot mai răi.

Cât de frumos e cerul și cât de minunat,
Privind la el cu jind și dor de Creatorul Lui
Mă visez la bogățiile lui precum ne-ai arătat,
Deși e imposibil să împărtășești, să spui.

Cât de frumos e cerul înconjurat de aștrii,
De miile de stele, de luceafărul cel minunat
Ce frumoși sunt serafimii și heruvimii cei măiaștrii,
Prin care Tu pe om de mii de ori l-ai ridicat.

Ce frumos ești Doamne și lucrările Tale Sfinte,
Câtă iubire reverși asupra-mi din izvorul fără
margini
Iar eu desculț pe ulița vieții cu picioarele mereu
rănite,
Privesc spre cerul spre care îmi trebuiesc aripi.

Preot CONSTANTIN MILIN

BUCURIA NAȘTERII DOMNULUI

Cine ridică
Măreția iernii
La clopotul cerului,
Bucuria Nașterii Domnului
De Sfântul Crăciun.
Au însoțit călătoria magilor
Ca o călăuză sfântă;
Spre inimile adânci descătușate.
Obiceiul neamului
Strălucește veșnic
Ca o dragoste nepieritoare.

PETRU JICHICI

DE ATÂTEA ORI ...

De atâtea ori
Curgeau lacrimi pe obrăjori
Când puneam apă la flori
Și mă întrebam de multe ori

De ce? De când?
Ochii mei lacrimi vărsând
De când sunt ei pe acest pământ?
Nici vorbă și nici gând
Ci toate au venit în timp

Dar mai ales atunci
De când mă visam prin lunci
Că cineva mă tot oprea
Și așa mă întreba:

Am trecut pe strada ta
Și nimeni întrebatu-ma ceva
Cine ești, de unde vii?
Pe cine cauți printre cei vii?

Am venit să caut pe cel pierdut
Poate că s-a rătăcit
Că la mine n-a venit.
Unde ești tu prieten bun
Că aș avea multe să-ți spun?

Dar în ochii tăi privind
Izvor de lacrimi s-au ivit
Și auzind acel cuvânt
Ferițiți acei ce plâng
Pe ei Domnu-i miluind
Și vor fi aleșii Lui
În ograda Domnului.

PETRU IOSIF TOMA

CREȘTIN VOI FI MEREU! DARUL LUI DUMNEZEU

Veșnicia s-a născut la sat
Într-o livadă cu pomi mari
Stătea un sărman.
Iisus a venit
Și un măr sfințit i-a dăruit.
Sărmanul l-a mâncat

Și cu un zâmbet mare s-a ridicat.
Era un om înalt, cu părul cârlionțat.
Lui Hristos i-a mulțumit
Și la drum a pornit

S-a îndreptat tăcut către sat.
În sfânta și soborniceasca biserică a intrat.
Aici, mult timp el în genunchi s-a rugat,
În liniștea veșnică, mulțumind Celui Preaînalt.

RAISA PANDURU

Venită de la Dumnezeu
Familia mea cu mine va fi mereu.
Câte zile grele voi avea,
Ea mereu mă va ajuta.

La biserică noi mergeam
Și cu toții ne rugam.
Să fim împreună pe vecie,
Să trăim zile pline de veselie.

Cu frații mei din Biblie citeam,
Cuvântul lui Dumnezeu îl rosteam;
Cu sufletul curat, pătrunși de Duhul Sfânt,
Preamărind pe Dumnezeu și în cânt.

RAISA PANDURU

COPIUL CREȘTIN

Din ziua în care am pășit
Pe acest pământ sfințit
Am simțit un înger
Care mi-a șoptit:

„Să fii bună, generoasă,
Așa viața va fi frumoasă!”
Cu brațele deschise larg
Am ajutat oameni cu drag.

Sfatul Lui l-am ascultat
Pe Iisus Hristos în inimă l-am purtat
El tot timpul m-a ajutat
Și calea mi-a luminat.

RAISA PANDURU

CRĂCIUN FERICIT

Crăciun fericit s-aveți
Și binecuvântare în casă
Iar pe cale mulți drumeți
La necaz să nu vă lase.

Un An Nou cu har bogat
Lângă Dumnezeu mereu
În lumină-mbelșugat
Biruator în ce-i rău.

Sănătate vă doresc
În fapte bune să sporiți
Al vieții sfârșit creștinesc
Să-l ajungeți și să vă mântuiți.

Monahia ELENA – mănăstirea Timișeni

SIMPOZIONUL „POLIS ȘI PAIDEIA”: SCURTĂ CRONICĂ ȘI CONCLUZII

ORGANIZATORII

La Simpozionul „Polis și Paideia”, desfășurat între 8-9 noiembrie 2019, sub patronajul Mitropoliei Banatului și al Facultății de litere, istorie și teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, prin binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan Selejan, tineri teologi ortodocși români din Diaspora și studenți teologi ai Facultății de litere, istorie și teologie din Timișoara au avut ocazia întâlnirii personale și a unui veritabil schimb teologic și cultural. Mai precis, cinci teologi (doctoranzi, doctori, printre care și un profesor) au susținut în fața auditoriului timișorean referate în care și-au prezentat principalele coordonate de cercetare ale activității lor teologice.

Lucrările au debutat cu prezentarea lui Cezar MARKSTEINER-UNGUREANU (Asistent Universitar [praedoc], Universitatea Viena) care a schițat parcursul complex al conceptului biblic de „om nou”, pornind de la Sfântul Pavel, trecând prin Sfântul Nicolae Cabasila și Thomas Morus și încheind cu Karl Marx; Pr. Dr. Ioan POPOIU (Nürnberg-Amberg) a arătat relevanța „nebulilor pentru Hristos” și funcția socială a acestora, adeseori una foarte critică, al cărei scop era însă îndreptarea moravurilor greșite ale unor oameni și chiar conducători politici; În comunicarea sa, Dr. Viorel COMAN (Cercetător postdoctoral, KU Leuven) a evidențiat, într-o manieră remarcabilă, influența

părintelui André Scrima asupra capitolului mariologic din „Lumen Gentium” (Conciliul II Vatican); Dr. Petre MAICAN (Cercetător postdoctoral, Université catholique de Louvain) a tematizat și problematizat conceptul perfecțiunii (îndumnezeirii) în contextul persoanelor cu dizabilități, persoane care nu își pot manifesta capacitatea necesară dobândirii ei. Așadar, cum se realizează perfecțiunea în cazul acestora?; Dr. Marius Ștefan CIULU (Universitatea Kiel) a expus, printr-o analiză istorică, modul în care primele generații de monahi egipteni îndeplineau cu ajutorul tălmăcilor o funcție integratoare la nivelul societății timpului lor. Pr. Dr. Silviu BUNTA (Profesor Asociat, University of Dayton), în încheierea lucrărilor, a vorbit despre conceptul de „noua Ortodoxie”, concept aliat cu conservatorismul evanghelic nord-american, tot mai prezent în mediile teologice contemporane, și care reprezintă o abatere de la Tradiția vie a Bisericii Ortodoxe.

Referatele au avut ca idee comună tema antropologiei, iar pe acest fundal de gândire s-a constatat tendința teologiei ortodoxe de a insista mai mult pe latura de desăvârșire a omului, neluând suficient în considerare realitatea socială, nemijlocită, a omului, care de multe ori îl împiedică pe acesta să își pună serios problema fundamentală a desăvârșirii sale. Astfel, a fost accentuată necesitatea ca teologia ortodoxă să pornească în reflecția și pastorația ei de la *om*, așa cum este el, căzut și imperfect, dar purtător al „chipului lui Dumnezeu”, pentru ca mai apoi să-l tematizeze în lumina perfecțiunii, cuprinzând astfel omul în deplina sa realitate de manifestare și dinamică transformatorie: de la „vechiul” la „noul Adam”, de la „omul vechi” la „omul nou”, de la „omul firesc” la „omul duhovnicesc”. A doua concluzie, desprinsă din constatarea de mai sus, este că, pentru a-l putea tematiza pe om mai bine în realitatea sa, teologia ortodoxă are nevoie de un dialog susținut cu filosofia, științele sociale, politice și economice, fapt receptat pozitiv de organizatori și avut în vedere în contextul unei următoare întâlniri.

200 DE ANI DE LA NAȘTEREA PREOTULUI ȘI DIRIJORULUI TRIFU ȘEPEȚIAN

Diacon dr. RĂZVAN EMANUEL FIBIȘAN

La împlinirea a 200 de ani de la nașterea preotului și dirijorului Trifu Șepețian, întemeietorul celebrului cor țărănesc de la Chizătău, care a marcat viața culturală a Banatului mai bine de un secol, Parohia Chizătău a organizat Duminică, 3 Noiembrie, în biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului, un festival coral ce a reunit șase formații corale. La eveniment a fost prezent și Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului.

Manifestarea artistică a debutat cu evocarea personalității preotului și dirijorului Trifu Șepețian de către prof. univ. dr. Ioan Viorel Boldureanu, prof. univ. dr. Lucian Emil Roșca și dr. Daniela Băcilă. Apoi a urmat un program de

cântări religioase, susținut de următoarele formații corale: Grupul coral al Operei Naționale Române Timișoara, Corala „Giroceana” a Parohiei din Giroc, Corul Parohiei Ortodoxe Șag, Corul „Învierea” al Parohiei Foeni, Corul Ligii Studenților din Lugoj și Corul Parohiei Ortodoxe Chizătău. La final a fost săvârșită slujba parastasului pentru preotul Trifu Șepețian, de numele căruia se leagă geneza unui fenomen de referință al istoriei noastre culturale și artistice: fondarea primului cor românesc de plugari.

Festivalul coral „Trifu Șepețian” a fost inițiat de dr. Adela Popa, șef serviciu Cultură în cadrul Consiliului Județean Timiș, fiind inclus în Agenda Culturală pe 2019 a Consiliului Județean Timiș.

Primul cor sătesc din Banat și din România, iar, după unii cercetători, din Europa Centrală și de Sud-Est, „Corul vocal al plugarilor din Chizătău”, al cărui fondator a fost preotul Trifu Șepețian, amintește de începutul afirmării în cultura muzicală românească a formațiilor corale (1840). În anul 1857, sub conducerea lui popa Trifu, cum i se spunea, s-au organizat serbări muzicale în satele învecinate. Acest curent va străbate curând întreg Banatul, cristalizând arta corală până la cele mai delicate nuanțe. În 21 septembrie 1912, corul s-a numărat printre fondatorii „Asociației corurilor și fanfarelor din Banat”, condusă de Ion Vidu și Iosif Velceanu. Astfel, a fost deschisă calea înființării de coruri și fanfare în aproape fiecare sat bănățean. Trifu Șepețian a murit în 1887, la 68 de ani. Ziarele de atunci i-au publicat portretul și i-au consacrat articole, evidențiindu-i meritele de inițiator. Iosif Vulcan scria în „Familia”: „Lucrarea de frunte a părintelui Trifu Șepețian a fost înființarea unui cor vocal în parohia sa. Încercarea îndrăznească a fost aceasta, căci până-atunci nu s-a mai pomenit nicăieri un asemenea cor, ba nici clasa noastră inteligentă nu a avut multe, căci lucru s-a petrecut

înainte cu 28 – 29 de ani. Dar stăruința neobosită a vrednicului preot român a izbutit. Corul vocal, primul cor vocal românesc de plugari, s-a înființat. [...] Corul de la Chiseteu, care a produs toate corurile vocale de plugari, precum și numele lui Trifu Șepețian, înființatorul acestui cor, vor avea o pagină în istoria artelor la noi români”. În prezent, Corul de la Chizătău este condus de preotul paroh Valentin Birău, care a reluat vechea tradiție corală.

COMEMORAREA A 30 DE ANI DE LA IZBUCNIREA REVOLUȚIEI DIN DECEMBRIE 1989, LA TIMIȘOARA

Diacon dr. RĂZVAN EMANUEL FIBIȘAN

Cu trei decenii în urmă, Timișoara dădea semnalul revoluției anticomuniste prin sacrificiul locuitorilor care au ieșit în stradă pentru libertate, credință și democrație. În ziua de 17 decembrie străzile Timișoarei au fost însângerate de sacrificiul a peste 100 de timișoreni, care au crezut în purtarea de grijă a Lui față de poporul român și au strigat atunci, cu toată puterea „Există Dumnezeu”, „Dumnezeu este cu noi”, „Biserica, Armata și Poporul”, „Vrem conducător creștin”.

Manifestările comemorative dedicate acestei zile îndoliate au debutat la miezul nopții, prin Sfânta Liturghie oficiată la Biserica Martirilor din Timișoara, în subsolul căreia se află urna cu o parte din cenușa eroilor martiri arși la crematoriul din București, pentru a li se șterge orice urmă.

În prezența Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, a foarte multor credincioși și membri ai asociațiilor de revoluționari, Sfânta Liturghie a fost oficiată de pr. Ionel Popescu, vicar eparhial, de preoți care au luat parte la Revoluția din Decembrie '89, de preotul paroh Ion-Florentin Jura și de preoții slujitori ai parohiei. Răspunsurile liturgice au fost date de corala „Epifania”, dirijată de drd. Nicolae Florin Șincari.

Ca de fiecare dată, și în această noapte de priveghere au fost pomeniți cu numele cei 101 eroi martiri cunoscuți pentru sacrificiul suprem pe care l-au depus pe altarul Revoluției. După oficierea Sfintei Liturghii, Părintele Mitropolit Ioan a rostit un cuvânt emoționant despre momentele cutremurătoare petrecute în Timișoara acum

30 de ani și a evidențiat participarea la amplele manifestații de protest a preoților noștri din oraș și de la parohiile învecinate. În semn de prețuire și recunoștință, Înaltpreasfinția Sa a conferit preoților luptători în revoluție „acte de cinstire”, pentru contribuția lor deosebită la susținerea idealurilor de libertate, demnitate și libera manifestare a sentimentelor religioase. Astfel de diplome au primit preoții: conf. univ. dr. Constantin Jinga, rănit grav la revoluție și pr. Ioan Mura de la Parohia Calacea, precum și preoții pensionari: pr. Radu Reja de la parohia Biled; pr. Stelian

Borza de la parohia Timișoara Mehala, pr. Sorin Rațiu de la parohia Timișoara Sf. Ilie Fabric și pr. Ilie Dumitru de la parohia Becicherecu Mic. De asemenea, Înaltpreasfinția Sa a arătat că pe lângă acești preoți vrednici luptători împotriva unui regim represiv și ateu, încă patru preoți

*

La împlinirea a trei decenii de la Revoluția din Decembrie 1989, la Timișoara- oraș martir al revoluției, s-a desfășurat Duminică, 15 Decembrie, „Marșul libertății”, manifestare ce a deschis seria dedicată comemorării celor trei decenii de la evenimentele ce au scimbat istoria recentă a României. Sute de timișoreni au pornit din Piața Maria, pe același traseu ca la Revoluție, spre Piața Victoriei, locul în care Timișoara a fost proclamată pe 20 Decembrie 1989 primul oraș din România liber de comunism,

După un tur al Pieței Victoriei, participanții s-au oprit pe platoul din fața Catedralei mitropolitane, unde, într-un glas, la fel ca la Revoluție, au rostit rugăciunea „Tatăl nostru”. Apoi, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, a rostit un cuvânt despre începutul revoluției, atunci când s-a strigat pentru prima dată cuvintele „Libertate” și „ Dumnezeu există”!

În semn de omagiu pentru eroii ce și-au dat viața în Decembrie 1989, pe scările monumentalului lăcaș de cult, devenit un simbol al Timișoarei și al Revoluției, s-au depus candelă aprinsă. În continuare, Corul Avocaților din Timișoara au susținut, în catedrală, un program de colinde tradiționale, în semn de recunoștință pentru sacrificiul eroilor care și-au dat viața în '89 pentru reclădirea societății românești având la bază libertatea și democrația.

Evenimentele comemorative au continuat Luni, 16 Decembrie, cu slujba pomenirii martirilor Revoluției, oficiată în Catedrala din Timișoara de Întâistătătorul Mitropoliei Banatului, în prezența președintelui României, Klaus Iohannis. Înainte de slujbă, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, împreună cu președintele țării, au depus câte o candelă pe scările catedralei, unde au căzut primii eroi ai Revoluției de la Timișoara.

După săvârșirea parastasului, Mitropolitul Banatului a elogiat vitejia și jertfa timișorenilor pentru libertatea neamului românesc, rugându-l pe președintele statului să decreteze o nouă zi de sărbătoare națională, dedicată Revoluției române, pentru a se marca „eliberarea conștiinței românești”. La final, Corul bărbătesc al Facultății de Teologie din Timișoara și Corul de fete al Liceului Național de Artă „Ion Vidu” au susținut un program de colinde românești. În continuare, toți cei prezenți au mers la Monumentul Crucificării din fața Catedralei mitropolitane, unde președintele Iohannis a depus o coroană de flori în memoria celor care și-au dat viața în Decembrie '89.

ACTUALITATEA BISERICESCĂ

Întrunirea Sfântului Sinod și ziua numelui Preafericitului Părinte Patriarh Daniel

În ziua de 16 decembrie 2019, în Sala Sinodală din Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, a avut loc ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în cadrul căreia a fost aprobat documentul care include toate modificările *Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* adoptate de Sfântul Sinod în perioada 2008-2019.

De asemenea, a fost aprobat textul consolidat al *Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*, care conține toate modificările și completările aprobate de Sfântul Sinod în perioada 2011-2019.

Aceste două documente vor fi transmise, spre recunoaștere, *Secretariatului de Stat pentru Culte*, urmând ca textul aprobat al prezentului *Statut* să fie publicat în *Monitorul Oficial*.

De asemenea, Sfântul Sinod a exprimat grija și preocuparea Bisericii pentru sprijinirea eparhiilor din diaspora română (**Biroul de Presă al Patriarhiei Române**).

*

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a adus cinstire Sfântului Proroc Daniel în comuniune liturgică cu membrii Sfântului Sinod care l-au felicitat cu prilejul zilei onomastice la finalul slujbei oficiate marți, 17 decembrie 2019, în Catedrala Patriarhală.

Mitropolitul Andrei al Clujului, Maramureșului și Sătmărilor a oficiat un Te Deum la finalul Sfintei Liturghii în semn de recunoștință adusă lui Dumnezeu pentru ocrotirea și ajutorul dăruite Patriarhului în slujirea Bisericii Ortodoxe Române.

În cuvântul festiv rostit,

Mitropolitul Andrei a subliniat că actualul conducător al Bisericii Ortodoxe Române este un „Patriarh puternic în vremuri dificile”.

Înaltpreasfinția Sa și-a intitulat intervenția „Om iubit de Dumnezeu”. Ierarhul l-a felicitat pe Patriarh făcând analogie între activitatea Preafericitului Sale în fruntea Bisericii și cea a Sfântului Daniel, „Proroc puternic pentru vremuri dificile”.

N-am fi sinceri dacă n-am recunoaște că vremurile pe care le trăim sunt dificile. Nu numai când ne referim la situația economică, ci și la viața spirituală. În atmosfera de secularizare sunt tot mai dese atitudinile potrivnice Bisericii. Capul Bisericii este Preafericitul Sale. Și la vârf, în ultimă instanță, se simt cel mai tare toate răutățile.

Mitropolitul Clujului a spus că trăim vremurile din urmă despre care Ava Pamvo a amintit că vor fi atunci când „se va răci dragostea multora și va fi necredință, desfrânare, urâciune, vrajbă, zavistie, întăritări, furtișaguri și beții”.

„Vremurile trebuie înfruntate și învinse”, a continuat ierarhul. „Purtătorul de steag în această luptă este Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Patriarh puternic pentru vremuri dificile”.

Mitropolitul a amintit că unul dintre „bastioanele pe care le-a ridicat Patriarhul României în calea vremelnice ce ne-ar putea îneca” este Catedrala Mântuirii Neamului – „această ctitorie pentru veșnicie cum îi place Preafericitului Sale să o numească”.

„Cu toată deschiderea sa înspre lume, înspre valorile europene și înspre ecumenism, Patriarhul nostru rămâne înrădăcinat în tradiția înaintașilor”, a adăugat părintele mitropolit continuând cu un elogiu figurii actualului conducător al Bisericii Ortodoxe Române:

Patriarhul este figura impunătoare, înțeleaptă, fermă, așezată, senină, limpede în gând, ușor profetică, afabilă, legată de neamul său cu pecetea și rostul credinței, bun până la eminent, teolog, umanist desăvârșit, în stare să renunțe la privilegiul voluntarismului iluziei și libertății exterioare, ordonându-și întreaga viață în așa fel încât în lumea pe care o slujește să nu rămână greșeli care să nu mai poată fi îndreptate.

„În zbuluciumul vremurilor atitudinea Preafericirii Sale ne este de mare folos”, a spus ierarhul amintind luările de poziție în apărarea orei de religie în școli, referitoare la legea cultelor, la recuperarea proprietăților bisericești, salarizarea clerului și apărarea familiei tradiționale.

Mitropolitul i-a urât Patriarhului „Întru mulți și fericiți ani!” și i-a oferit din partea sinodalilor o icoană cu reprezentarea Domnului Iisus Hristos și un coș cu flori.

Preafericitul Părinte Patriarh a mulțumit pentru aprecieri și a semnalat cu modestie că unele sunt „amplificate”.

Noi ne gândim mai mult la ceea ce lipsește în lucrarea noastră decât la ceea ce s-a făcut deja. Aprecierile laudative trebuie înțelese mai mult ca o încurajare decât ca o confirmare a realității, a spus Părintele Patriarh.

„Mulțumim lui Dumnezeu pentru chemarea la slujire, pentru ajutorul oferit și mulțumim sfinților care ne ocrotesc. Fiecare slujitor al Bisericii – ierarh, preot diacon – are nevoie de ajutorul sfinților pentru că slujește cele sfinte”.

„Suntem în același timp cu toții conștienți că în Biserică toate lucrările bune se fac împreună”, a adăugat Patriarhul aducând mulțumiri clerului, credincioșilor, autorităților de stat, oamenilor harnici și darnici care s-au implicat și au susținut activitatea Bisericii.

Preafericirea Sa a semnalat că „trăim o vreme în care limbajul s-a degradat oarecum și cuvântul își pierde din forța sa spirituală dacă nu este însoțit de fapte vizibile, concrete”. „Este nevoie să arătăm prin fapte ceea ce predicăm prin toată teologia academică și pastorală”, a spus Patriarhul.

Momentul festiv din catedrală a continuat la Palatul Patriarhiei. Au fost prezentate mesaje de felicitare ale autorităților, iar la final Patriarhul a primit un grup de colindători de la Liceul „Alexandru Ioan Cuza” din București.

Nașterea Domnului la catedrala mitropolitană din Timișoara

De praznicul Nașterii Domnului, mii de credincioși bănățeni au participat la Sfânta Liturghie, oficiată, în Catedrala Mitropolitană „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara, de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

După otpustul sinaxei euharistice, Mitropolitul Banatului a citit pastorală la Nașterea Domnului, subliniind nemărginita iubire a lui Dumnezeu față de om.

„La Praznicul de azi Îl vedem pe Dumnezeu Tatăl ținând în ale Sale brațe pe Fiul Său, pe Care ni L-a trimis ca dar, să ne ridice din lumea păcatului în care eram căzuți și să ne restaureze. Vedem pe fața Tatălui Ceresc bucuria dăruirii, arătându-ne cât de mult ne prețuiește și ne iubește.

Lui Avraam i-a cerut să-l aducă jertfă pe Isaac, încercându-i credința, dar l-a oprit. Însă pe Fiul Său L-a trimis să Se jertfească pentru noi și nu L-a oprit, a lăsat să fie pironit pe Cruce. Durerea Crucii s-a prefăcut în bucuria iubirii. Și întru această bucurie ne-a cuprins Tatăl Ceresc și pe noi. La Naștere și-a întins brațele Tatăl, iar la Răstignire și-a întins brațele Fiul. Brațele întinse ale Tatălui și ale Fiului sunt semnul iubirii desăvârșite a lui Dumnezeu față de om. Iubirea este merindea vieții. Tatăl Ceresc rămâne Părinte și față de fiii neascultători, căci iubirea Lui față de om nu s-a împușinat”, a spus Înaltpreasfinția Sa.

Imediat după slujbă, la reședința mitropolitană, a avut loc recepția oficială, la care au participat reprezentanții cultelor religioase din Banat, reprezentanții autorităților locale și județene, personalități ale vieții culturale publice din Timișoara și din țară, academicieni, clerici, profesori universitari, scriitori, precum și colaboratori de la Centrul eparhial.

Seara, după slujba Vecerniei, în monumentalul lăcaș de cult din capitala Banatului, a avut loc concertul tradițional de colinde, susținut de Corul Catedralei mitropolitane.

Aniversarea întronizării Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului

La 28 decembrie s-au împlinit cinci ani de la întronizarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului. Înaltpreasfințitul Mitropolit Ioan s-a născut în 14 noiembrie 1951, în localitatea Pietrani, jud. Bihor, la botez primind numele Ionel; a urmat Liceul „Constantin Brâncuși” din Oradea (cu bacalaureat în 1971) și apoi cursurile Facultății de Instalații și Automatizări a Institutului Politehnic din București (1971- 1976).

Seminarul Teologic din Craiova (promoția 1986); un deceniu mai târziu, a studiat la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1986-1990); cursuri de specializare la Institutul Biblic din Ierusalim și, în paralel, studii de doctorat (tot acolo) în Studii Biblice, Egiptologie și Orientalistică (1991-1994).

Încă din perioada studiilor în țară a fost frate de mănăstire, dar și inginer la Arhiepiscopia Craiovei (din anul 1979); în timpul slujirii ca inginer au fost restaurate câteva mănăstiri importante: Tismana, Lainici, Polovragi, Bucovăț, Crasna; a fost călugărit cu numele *Ioan* și hirotonit ierodiacon și ieromonah (1990);

Între anii 1990 și 1991 a fost stareț al Mănăstirii Lainici, iar apoi superior al Așezămintelor românești de la Ierusalim, până în vara anului 1994 (tot acum este hirotesit și arhimandrit); la 9 iulie 1994 a fost ales episcop pentru noua eparhie a Covasnei și Harghitei, hirotonit în data de 20 iulie și întronizat la Miercurea Ciuc în 25 septembrie 1994;

În timpul păstoririi Eparhiei Covasnei și Harghitei: a coordonat înălțarea unor lăcașuri de cult, s-a preocupat în egală măsură și de restaurarea monumentelor istorice și bisericești, a inițiat întemeierea multor asociații, societăți și fundații românești în zonă.

A înființat foaia bisericească eparhială *Grai românesc*, a publicat articole în presa bisericească; a coordonat monumentală lucrare: *Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură* (Miercurea Ciuc, 2003).

În urma hotărârii Sfântul Sinod (16 decembrie 2014), în data de 28 decembrie 2014 a fost instalat ca Arhiepiscop al Timișoarei și Mitropolit al Banatului, în Catedrala din Timișoara.

Vizită frățească în Eparhia Aradului

Duminica a 25-a după Rusalii a reprezentat pentru întreaga comunitate eclezială din urbea Ineului un prilej de aleasă bucurie, datorită faptului că în mijlocul acestora au poposit trei ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Aradului.

La orele dimineții au fost întâmpinați cei doi ierarhi arădeni de un ales sobor de preoți în frunte cu Preaonoratul Părinte Zaha Adrian, Protopopul Ineului.

În jurul orei 9:00, cei doi ierarhi arădeni, împreună cu soborul de preoți format din: Arhid. Mircea Proteasa – consilier economic, Arhid. Tiberiu Ardelean – inspector bisericesc, Pr. Zaha Adrian, protopopul Ineului, Protosinghel Teoctist Bălana – Mănăstirea Feredeșu, Pr. Mocanu Sever – Parohia Ineu Traian, Pr. Belle Radu – Parohia Chereluș, Pr. Turean Dan – Parohia Ineu (preot slujitor), Pr. Alin Muntean, Pr. Groza Ștefan – Parohia Tălagiu, Pr. Cudă Florin – Parohia Vasile Goldiș, Pr. Sas Radu – Parohia Agrișu Mic, Pr. Avram Florin – Parohia Prunișor, l-au întâmpinat în fața bisericii pe Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului.

Apoi s-a săvârșit, în biserica parohială cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, Dumnezeiasca Liturghie sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit.

La momentul convenit, a urmat cuvântul de învățătură rostit de către Părintele Mitropolit, care a făcut o exegeză asupra textului evanghelic de la Luca 10, 25-37, în care a prezentat și a creionat câteva aspecte cu privire la *Pilda samarineanului milostiv*. Un aspect foarte important pe care l-a subliniat Părintele Mitropolit a fost acela că, trebuie să fim cu luare aminte la oamenii căzuți între tâlhari (oamenii căzuți în păcate), având datoria de a-i ridica din păcate și de a-i conduce spre „casa de oaspeți”, care este biserica. În același timp a accentuat și rolul primordial al mamelor de a educa copiii și a-i duce la Sfânta Biserică. Un alt aspect în vederea urcușului nostru duhovnicesc, este că trebuie să fim conștienți de faptul că la un moment dat va veni Hristos pe norii cerului și ne va răsplăti fiecărui pentru ceea ce am făcut în această viață. Fiind aproape de începutul Postului Nașterii Domnului suntem îndemnați cu toții să îi cercetăm pe cei bolnavi, pe cei aflați în suferință și în necaz.

A urmat apoi slujba de sfințire a lucrărilor care au fost efectuate la locașul de cult și totodată sfințirea picturii, care a fost restaurată.

Legătura dintre Biserică, Școală și Stat s-a concretizat prin prezența la Sfânta Liturghie, a reprezentanților acestor instituții. Din partea oficialităților au fost prezenți domnul Iustin Cionca, președintele Consiliului Județean Arad și domnul Abrudan Călin-Ilie, primarul orașului Ineu, iar ca relație vie și concretă dintre Biserică și Școală s-a văzut prin faptul că foarte mulți copii și tineri îmbrăcați în straie populare au luat parte la acest moment de bucurie al comunității ineuane.

După cuvintele „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă”, foarte mulți copii și credincioși s-au apropiat de Sfântul Potir, împărțându-se cu Trupul și Sângele Domnului Iisus Hristos.

La momentul potrivit, Părintele Protopop Zaha Adrian a primit o scrisoare de mulțumire pentru toată munca depusă în ogorul Domnului, iar Părintele Turean Dan a fost hirotesit iconom.

Răspunsurile liturgice au fost oferite de către Grupul „Trifon Lugojan”, condus de tânărul teolog Roz Marinell.

După otpustul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Timotei a a vorbit despre sărbătoririle

momentelor reprezentative pentru unitatea bisericească și națională făcând un excurs istoric a ceea ce înseamnă orașul Ineu, din trecut până în prezent, la împlinirea a 150 de ani de la sfințirea bisericii parohiale, timp în care Ineu a intrat în titulatura Episcopiei Aradului împreună cu Hălmagiul, mai apoi ca sufragane a Mitropoliei Banatului și în unitatea Patriarhiei Române. Prin acest eveniment de binecuvântare a lucrărilor la biserica din Ineu s-a convenit a se sărbători și împlinirea unui deceniu de la ridicarea eparhiei la rang de Arhiepiscopie, și la împlinirea unui Centenar de la Marea Unire și instaurarea

Administrației românești în aceste părți de țară. Chiriarhul a amintit și de Sfântul Sava Brancovici care a fost protopop al acestui oraș. În același timp a adus alese mulțumiri Înaltpreasfințitului Mitropolit pentru faptul că a răspuns invitației de a fi în mijlocul credincioșilor ineuani, fapt care a adus o bucurie nespusă. Totodată, Înaltpreasfinția Sa a amintit și de faptul că la finalul lunii acesteia se împlinesc 10 ani de la ridicarea eparhiei noastre la rangul de Arhiepiscopie.

Preaonoratul Părinte Adrian Zaha, Protopopul Ineului și parohul bisericii cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Ineu a rostit un cuvânt emoționant adresat întâi, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, căruia i-a transmis cuvântul de prețuire și de aleasă mulțumire pentru faptul că a poposit astăzi în mijlocul credincioșilor din Cetatea Ineului. Mai apoi, un cuvânt cu totul special a fost adresat Înaltpreasfințitului Părinte Timotei, mulțumindu-i pentru tot sprijinul acordat, binecuvântarea arhierescă de a începe lucrările de reabilitare ale bisericii și pentru toate îndemnurile pe care i le-a oferit în vederea înfrumusețării acestei biserici, nu doar din punct de vedere al construirii de ziduri, ci întâi de toate pentru edificarea și creșterea duhovnicească a credincioșilor pe care Înaltpreasfinția Sa, i-a încredințat spre păstorire. Totodată, cuvânt de prețuire a adresat Preasfințitului Părinte Emilian Crișanul, pentru purtarea de grijă și pentru dragostea părintească cu care înconjoară pe preoții și credincioșii din acest oraș. În semn de mulțumire și aleasă prețuire, Părintele Protopop în numele clerului și credincioșilor, le-a oferit celor trei ierarhi câte o icoană cu Sfântul Ierarh Sava Brancovici, originar de pe aceste meleaguri și care în anul 2020 împlinește 400 de ani de la naștere.

Apoi, mulțumiri au fost aduse oficialităților locale și centrale, care au luat parte la acest moment istoric din viața bisericească a Ineului și care au sprijinit realizarea acestor lucrări. Nu în ultimul rând, cuvânt de recunoștință a fost adresat preoților slujitori și tuturor credincioșilor prezenți.

Astfel că în această zi de mare sărbătoare pentru orașul Ineu, s-a scris o nouă filă de istorie, care va rămâne pentru totdeauna o zi de referință.

După Sfânta Liturghie, cei trei ierarhi au mers împreună la secția de votare Nr. 128 din Ineu pentru a-și exprima votul în vederea alegerii președintelui țării noastre.

Aniversarea zilei nașterii Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului

Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, a împlinit, joi, 14 noiembrie, vârsta de 68 de ani. Cu acest prilej, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului, împreună cu membrii Permanenței Consiliului eparhial, protopopii eparhiei, clericii Catedralei Mitropolitane din Timișoara și colaboratorii Centrului eparhial au adresat Părintelui Mitropolit Ioan alese felicitări și simțăminte de prețuire, de dragoste filială,

precum și sincere urări de sănătate, putere de muncă și ajutor de la Dumnezeu în misiunea de arhipăstor al clericilor, monahilor și credincioșilor bănățeni.

La ceas aniversar, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan a oferit o recepție la Reședința mitropolitană pentru toți colaboratorii Înaltpreasfinției Sale și a mulțumit pentru frumoasele urări de sănătate, încredințându-i de toată dragostea și prețuirea sa părintească.

Slujiri ale Preasfințitului Părinte Episcop-vicar Paisie Lugojanul în alte eparhii

Credincioși din întreaga țară au venit miercuri, 20 noiembrie, la Mănăstirea Bistrița din județul Vâlcea, să îl cinstească pe Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul. Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, împreună cu un sobor de ierarhi.

În fiecare an, la sărbătoarea Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul de la Mănăstirea Bistrița sosesc foarte mulți pelerini. Datorită mulțimii credincioșilor prezenți, racla cu moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul a fost așezată într-un baldachin, sub cupola clopotniței mănăstirii.

Sfânta Liturghie a fost săvârșită miercuri de Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Mitropolitul Olteniei, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului; Înaltpreasfințitul Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului; Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei; Preasfințitul Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei; Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii; Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei; Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

La finalul Sfintei Liturghii, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Irineu a reliefat lucrarea duhovnicească a omului chemat a-și asuma crucea suferințelor și a încercărilor, precum a făcut în viața sa Sfântul Cuvios Grigorie Decapolitul.

„În Evanghelia de astăzi, Domnul Iisus Hristos ne-a vorbit despre luarea jugului, pe care El Însuși l-a purtat, ca și noi să îl luăm în suferință, sau în necaz.(...) O viață plină de suferințe și trăită în iubire de Dumnezeu a fost cea a Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul. Dacă creionăm ceva despre cunoașterea lui Dumnezeu și despre chemarea Domnului Hristos de a veni la El atunci când ne aflăm în suferințe, toate acestea le aflăm la Sfântul Cuvios Grigorie

Decapolitul. Sfântul Grigorie este cunoscător al tainelor lui Dumnezeu, el le-a cunoscut prin experiență, adică a gustat și a văzut că «bun este Domnul», că dulceața vieții duhovnicești depășește dulceața mării, precum a spus psalmistul (cf. Psalmul 18, 10). Când Mântuitorul ne spune: «Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara mea este ușoară» (Matei 11, 30-29), trebuie să înțelegem că nu există odihnă mai plăcută, nu există duioșie mai scumpă ca aceea de care ne încredințăm Domnului Iisus Hristos. Sfinții se odihnesc în Mântuitorul Hristos, iar odihna aceasta este dincolo de atâtea griji omenești, drept urmare este o fericire să intrăm în ascultarea Domnului Hristos», a spus Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Irineu.

*

La împlinirea a 30 de ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Arsenie Boca, joi, 28 noiembrie, la Mănăstirea Prislop a fost o zi de aleasă sărbătoare. Cu acest prilej, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de către un sobor de arhieriei, preoți și diaconi, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, alături de care au mai slujit Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Deveii și al Hunedoarei, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicear al Arhiepiscopiei Timișoarei, și Preasfințitul Părinte Episcop Daniil Stoenescu.

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu a vorbit despre demersul canonizării Părintelui Arsenie Boca aflat în proces de desfășurare.

De asemenea, Preasfințitul Părinte Episcop Daniil a rostit un cuvânt despre personalitatea duhovnicească a Părintelui Arsenie Boca și receptarea ei astăzi, la 30 de ani de la trecerea la cele veșnice, când cărțile și scrierile sale au fost publicate, pictura Sfinției Sale este contemplată și restaurată, iar mormântul său de la Prislop este unul dintre cele mai importante locuri de pelerinaj de la noi din țară.

Preasfințitul Părinte Episcop Gurie a adresat un cuvânt de mulțumire sfinților slujitori și tuturor pelerinilor veniți să se roage și în acest an la Mănăstirea Prislop.

După Sfânta Liturghie, soborul slujitor a oficiat slujba Parastasului pentru Părintele Arsenie Boca, iar apoi o slujbă de pomenire la mormântul acestuia, aflat în cimitirul așezământului monahal. Aici, Părintele profesor Simion Todoran de la Alba Iulia a rostit un cuvânt despre caracterul profetic al operei teologice a Părintelui Arsenie.

Conferințele cu clericii în Arhiepiscopia Timișoarei

Seria conferințelor pastoral-misionare de toamnă din Arhiepiscopia Timișoarei a început luni, 4 noiembrie, cu întrunirea preoților din cadrul celor două protopopiate din capitala Banatului. Întâlnirea a debutat în biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” a Parohiei Timișoara-Iosefin cu slujba Acatistului Mântuitorului Iisus Hristos. Lucrările propriu-zise ale conferinței s-au desfășurat în Sala festivă „Preot Ioan Imbroane” a parohiei, în prezența Întâistătorului Mitropoliei Banatului. Referențiar al întrunirii pastoral-misionare a fost preotul Florin Carebia de la parohia-gazdă care a susținut o comunicare despre activitățile pastoral-misionare a celor doi patriarhi Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu, ambii conducători ai Bisericii Ortodoxe Române în perioade de frământare ori chiar ostile credinței creștine.

*

În data de 11 noiembrie, în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj s-au desfășurat lucrările conferinței de toamnă având ca temă „Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți

bisericești”, cu participarea preoților din protopopiatele Lugoj și Făget, în frunte cu părinții protopopi Ioan Cerbu și Bujor Păcurar.

În deschiderea conferinței a fost oficiată slujba Acatistului Mântuitorului urmată de cuvântul părintelui protopop Ioan Cerbu, după care, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, s-au dezbătut cele două idei legate de viața și activitatea celor doi iscusiți patriarhi ai României.

Înaltpreasfinția Sa a scos în evidență impactul pe care cele două personalități l-au avut asupra culturii și a vieții bisericești, în perioade diferite, marcate de evenimentele politice și sociale din istoria țării noastre. Modul în care cei doi

patriarhi, fiind luminați de Dumnezeu, au păstrat și au apărut credința ortodoxă prin promovarea traducerilor în limba română a textelor biblice, patristice și liturgice, a colecțiilor „Părinți și scriitori bisericești”, pe lângă aceste valori fiind și ctitori de așezăminte bisericești.

La final a fost oficiată o slujbă de pomenire pentru odihna sufletelor vrednicilor patriarhi Nicodim și Iustin, iar părintele protopop Bujor Păcurar a mulțumit Înaltpreasfinției Sale pentru cuvântul bogat și plin de conținut, din care s-au împărtășit toți preoții prezenți.

*

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, marți 6 noiembrie, în Protopopiatul Sânnicolau Mare a avut loc a doua conferință preoțească din acest an, conferință dedicată Patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți bisericești.

În biserica „Nașterea Maicii Domnului” din Sânnicolau Mare s-a oficiat slujba Acatistului Domnului nostru Iisus Hristos, urmat de predica duminicii a XXV-a după Rusalii, Pilda samarineanului milostiv, rostită de către preotul Ilie Cristea de la Parohia Variaș.

După aceasta, în sala de ședințe a oficiului protopopesc a urmat susținerea referatului de către preotul Dinu Bîzgan de la parohia Iecea Mică.

Părintele protopop a rostit cuvântul de introducere adresând cuvântul de bun venit Preaonoratului Părinte Consilier Cultural Zaharia Pereș, acordându-i conducerea conferinței, ca delegat al Centrului Eparhial.

După susținerea referatului au continuat discuții pe marginea temei și alte subiecte de actualitate bisericească.

*

Marți, 5 noiembrie a avut loc în biserica cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh” din Deta cea de a doua conferință preoțească pe anul 2019 închinată Anului Comemorativ în Patriarhia Română.

Conferința a debutat cu Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos oficiat de P. C. Părinți Călin Negrea (parohia Gătaia), Ionuț Mania (parohia Liebling) și Radu Ilie (parohia Cerna).

În prima parte au fost discutate câteva chestiuni administrative între care numirea a doi noi preoți pentru parohiile Folea și Moravița din cadrul protopopiatului. Noii slujitori ai altarului au fost prezentați de către Preaonoratul Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detai.

În prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, preotul Călin Negrea a prezentat referatul conferinței cu tema: „Anul

Comemorativ al Patriarhilor Nicodim Munteanu și Justin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești". În cadrul lucrării referențial s-a oprit asupra bibliografiei patriarhilor comemorați, asupra contribuțiilor religioase, misionare și cărturărești dar și a relațiilor cu regimul comunist.

Părintele Valentin Bugariu de la parohia Birda a expus câteva date cu privire asupra rolului satului natal în viața Patriarhului Nicodim Munteanu dar și asupra credinței părinților și a rolului acestora în formarea viitorului slujitor al Bisericii Ortodoxe Române. În partea de Patriarhat a arătat relațiile încordate cu regimul comunist și participarea Patriarhului la sfințirea Catedralei Mitropolitane din Timișoara în toamna anului 1946.

La inițiativa Părintelui Mitropolit Ioan a fost săvârșită o slujbă de pomenire pentru Patriarhii Nicodim și Justin Moisescu. Chiriahul eparhiei noastre a insistat pe latura duhovnicească și culturală a patriarhilor comemorați care rămân exemple vii în activitatea oricărui preot.

Târnosire de biserică la parohia Ictar Budinț

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, în Duminica a XXII-a după Rusalii, credincioșii parohiei Ictar-Budinț au trăit momente de împlinire și bucurie duhovnicească, odată cu târnosirea bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Budinț, de către Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, înconjurat de un sobor de slujitori, a sfințit locașul prin ungere cu Sfântul și Marele Mir și stropire cu apă sfințită, a târnosit Sfânta Masă a Altarului și a pregătit-o pentru sfintele slujbe. În continuare, Preasfinția Sa a săvârșit Sfânta Liturghie Arhierescă, rostind apoi cuvântul de învățătură desprins din fragmentul evanghelic al duminicii, Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr (Luca 16, 19-31), care ne descoperă perspectiva dumnezeiască și veșnică a vieții umane, pentru care moartea nu este decât o trecere.

„În Sfânta Evanghelie nu este pomenit numele bogatului, care rămâne necunoscut, pe când numele săracului Lazăr este pomenit și pe pământ și în Cer. Oamenii din această lume s-ar fi grăbit să îl pomenească pe cel bogat, ca pe unul vrednic de cinste, iar săracul Lazăr nici nu ar fi fost observat. Însă Sfânta Scriptură nu pomenește numele bogatului, ca să înțelegem că judecata lumii acesteia nu este și judecata lui Dumnezeu”, a spus Preasfinția Sa.

Biserica din Budinț a fost zidită în anul 1887, fiind sfințită la 8 noiembrie 1888, de către protopopul Gheorghe Crăciunescu, delegatul Sfintei Episcopii. Între anii 1948-1951, biserica a fost renovată total, iconostasul de zid a fost dărâmat și înlocuit cu cel actual din lemn. Tot atunci a fost pictată în tehnica frescă de către pictorul lugojean Victor Jurca, fiind resfințită apoi la 29 iulie 1951, de către vrednicul de pomenire

Mitropolit Vasile Lăzărescu al Banatului, în timpul păstoririi preotului Victor Andrași.

În perioada 2018-2015, prin contribuția credincioșilor, au fost efectuate mai multe lucrări de renovare și reabilitare la acoperișul și exteriorul bisericii, iar în acest an a fost renovat Sfântul Altar, fiind înzestrat cu toate cele de trebuință pentru săvârșirea sfintelor slujbe.

Slujire la catedrală în cinstea Sfântului Ierarh Nectarie al Eghinei

În ajunul praznicului Sfântului Ierarh Nectarie de la Eghina, la ceas de seară, numeroși credincioși din cetatea Timișoarei au lăsat deoparte grijile lumești și și-au îndreptat pașii spre Catedrala Mitropolitană unde, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul a oficiat împreună cu un sobor de preoți și diaconi, slujba Utreniei, urmată de Sfânta Liturghie Arhierască. În timpul sfintelor slujbe, a fost așezată spre închinare o icoană cu moaștele Sfântului Ierarh Nectarie Taumaturgul, iar la Sfânta Liturghie a fost hirotonit întru diacon tânărul teolog Pavel Zizița, pe seama parohiei Moravița.

Cuvântul de învățătură împărtășit de către Preasfințitul Părinte Paisie celor prezenți la sărbătoare a adus în lumină câteva aspecte din viața și minunile mai puțin cunoscute ale Sfântului Nectarie Taumaturgul, un model

al rugăciunii smerite, al iertării și împlinitor desăvârșit al cuvântului Evangheliei lui Hristos. Răspunsurile liturgice au fost date antifonic de două grupuri psaltice din eparhia noastră.

Cu aceste prilejuri binecuvântate, vedem cum viețile sfinților ne descoperă mărturii ale credinței și trăirii lor, înaintea cărora lăsăm rugăciunea smerită către aceștia să lucreze în inimile noastre, să crească precum o sămânță și să rodească la

vremea potrivită. Și așa simțim cu adevărat că *nu mai suntem străini și locuitori vremelnici, ci suntem împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu (Efeseni 2, 19).*

Ziua Națională a României la Timișoara și la Lugoj

La împlinirea a 101 ani de la Marea Unire din 1918, sute de timișoreni au participat la manifestările religio-militare ce au avut loc în capitala Banatului cu prilejul Zilei Naționale a României. La acestea au participat oficialități ale orașului, reprezentanți ai administrației publice naționale, județene și locale, veterani de război, reprezentanți ai mai multor garnizoane militare, organizații politice și apolitice.

Și la Catedrala Mitropolitană din Timișoara, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, a oficiat Dumnezeiasca Liturghie, în cadrul căreia a înălțat rugăciuni pentru odihna sufletelor făuritorilor Marii Uniri, dar și a tuturor eroilor, ostașilor și luptătorilor, din toate timpurile, căzuți pe câmpurile de luptă pentru întregirea nemului și apărarea credinței strămoșești. De asemenea, Înaltpreasfinția Sa l-a hirotonit preot pe diaconul Pavel Zizița, pe seama Parohiei Moravița, Protopopiatul Deta. După otpustul slujbei, Mitropolitul Banatului a rostit un cuvânt de învățătură, reliefând înțelesurile duhovnicești desprinse din „pilda talanților”, redată de Evanghelistul Matei (25, 14-30). În continuare, au fost binecuvântate drapelul României și steagul Mitropoliei Banatului, după care au fost duse pe platoul din fața lăcașului de cult și arborte, în dangătul clopotelor, pe două catarge ce vor străjui acest edificiu monumental devenit un adevărat simbol al orașului. La final, toți credincioșii prezenți, s-au deplasat la Monumentul Crucificării din fața Catedralei Mitropolitane, unde au fost depuse coroane de flori în memoria eroilor Revoluției din Decembrie 1989.

*

Ziua Națională a României a fost sărbătorită și în orașul de pe Timiș printr-un ceremonial religios militar. Activitatea a avut loc în centrul orașului, în fața binecunoscutului monument al *Soldatului cu pușca* și a debutat cu

întâmpinarea oficialităților locale și cu intonarea Imnului de Stat al României.

A urmat oficierea serviciului religios către P.On. Ioan Cerbu, Protopopul Lugojului și P.C. Emanuel Gafița, preot militar al Garnizoanei Lugoj. Manifestarea a continuat cu discursul Domnului Răzvan Pinca, muzeograf la Muzeul de Istorie și Etnografie Lugoj, și cu depuneri de coroane și jerbe de flori din partea Primăriei, Armatei, Poliției, Pompierilor, a formațiunilor politice, veteranilor de război și asociațiilor de revoluționari.

Activitatea a luat sfârșit printr-o defilare a militarilor din cadrul Batalionul 183 Artilerie Mixtă General „Ion Dragalina” Lugoj.

Cercuri pastoral-misionare în protopopiatul Făgetului

În zilele de 4 - 7 noiembrie au avut loc cercurile pastoral-misionare cu preoții conform programării înaintate și aprobate de Centrul eparhial prin actul nr. 90-B/2019 . Aceste cercuri au avut loc la următoarele parohii:

1. Fărășești, filie a parohiei Pietroasa. La data de 4 noiembrie ora 10 a avut loc cercul pastoral-misionar la care au participat următorii preoți: Călin Lazăr-Pietroasa, Ionel Cotocea-Poieni, Ioan Nicorici-Tomești, Adrian Mageț-Tomești Colonie, Ioan Pană-Românești, Petrică Barbu-Curtea, Emanuel Paulescu-Coșava, Alexandru Gana-Breazova, Victor Sava-Margina și Vasile Grecu-Coșteiu de Sus. De la acest cerc au lipsit preoții Romel Neamțu-Luncani, motivat-înmormântare.

Din partea protopopiatului a participat protopopul Bujor Păcurar.

În deschiderea acestui cerc în biserică s-a oficiat acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. La această slujbă au participat 22 de credincioși. În cuvântul de învățătură protopopul a mulțumit preotului Călin Lazăr, conducătorul oficiului parohial Pietroasa cu filia Fărășești, pentru activitatea pe care a desfășurat-o în anul 2019 în parohia sa.

2. Bichigi. La data de 5 noiembrie ora 10 a avut loc cercul pastoral-misionar la care au participat următorii preoți: Emanuel Ciusa-Bichigi, Ioan Jurj-Făget I, Cristian Farcaș-Făget II, Valentin Murar-Bătești, Ioan Lazăr-Bunea Mare, Dacian David-Răchita, Petru Capotescu-Begheiu Mic, Dănuț Stoian-Mănăștiur, Vasile Ulici-Remetea Luncă, Dorin Covaci-Temerești, Vasile Manzur-Sintești, Ovidiu Capotescu-Coșevița. De la acest cerc a lipsit preotul George Măstăcănean-Brănești, motivat-concediu.

Din partea protopopiatului a participat protopopul Bujor Păcurar.

În deschiderea acestui cerc în biserică parohiei s-a oficiat acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. La această slujbă au fost prezenți 25 de credincioși. În cuvântul de învățătură protopopul a mulțumit preotului Emanuel Ciusa, de la parohia Bichigi pentru activitatea ce a desfășurat-o în anul 2019.

3. Cladova. La data de 6 noiembrie ora 10 a avut loc cercul pastoral-misionar la care au participat următorii preoți: Dumitru Crașovan-Cladova, Ovidiu Marinescu-Bethausen, Daniel Escariu-Cutina, Nicolae Drăghicescu-Cliciova, Bogdan Stănilă-Leucușești, Ion Dragomir-Nevrincea, Dragan Simonescu-Dubești, Lucrețiu Rusu-Ohaba Română, Cristian Ienea-Susani, Timotei Bihoi-Jupani și Marian Borițoni-Sudriaș.

Din partea protopopiatului a participat protopopul Bujor Păcurar.

În deschiderea acestui cerc în biserică parohiei s-a oficiat acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. La această slujbă au participat 30 de credincioși. Protopopul a mulțumit preotului Dumitru Crașovan pentru activitatea ce a desfășurat-o în anul 2019.

4. Zolt. La data de 7 noiembrie la ora 10 a avut loc cerul pastoral-misionar la care au participat următorii preoți: Veniamin Pîrvoni-Zolt, Sebastian Drăgan-Mâtnicu Mic, Daniel Iancu-Nădrag, Miron Zepa-Bârna, Vasile Costin-Jurești, Florin Florescu-Drinova, Georgel Jilavu-Surducu Mic, Dorin Jurji-Traian Vuia, Ionuț Lacațiș-Bucovăț, Ioan Panusiac-Pogănești. Au lipsit preoții Bojidar Ieremici-Fârdea, motivat-înmormântare și Valentin Paulescu-Gladna Română, motivat-înmormântare.

Din partea protopopiatului a participat protopopul Bujor Păcurar.

În deschiderea acestui cerc în biserică parohiei s-a oficiat acatistul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. La această slujbă au participat 26 de credincioși. Protopopul a mulțumit preotului Veniamin Pîrvoni de la parohia Zolt pentru activitatea ce a desfășurat-o în anul 2019.

Menționăm că la aceste cercuri pastorale preotul gazdă a susținut raportul de activitate pe anul 2019 prin care

a arătat situația din parohia pe care o păstorește, pe tărâm pastoral-misionar, administrativ-bisericesc, economico-gospodăresc, social-caritabil și de învățământ bisericesc. La fiecare cerc preoții au prezentat raportul de activitate pe anul 2019.

Am constatat că ținând cercurile pastorale, prin rotație, la fiecare parohie din cercul respectiv, credincioșii sunt prezenți în număr din ce în ce mai mare, dornici de a participa și la altfel de servicii religioase și teme bisericești. Au fost credincioși care ne-au mulțumit de programul desfășurat cu acest prilej și ne-au solicitat să le mai repetăm.

La final au avut loc dezbateri referitoare la problemele legate de activitățile duhovnicești, pastoral-misionare și administrative din cadrul parohiilor fiecărui cerc.

Tot cu această ocazie preoții de la parohiile misionare și o parte din cei de la parohiile de categoria a III-a cu venituri financiare reduse, mulțumesc Înaltpreasfințitului Mitropolit Ioan pentru sprijinul acordat, în vederea completării salariului din fondurile proprii (**a consemnat protopop Bujor Păcurar**).

Simpozion teologic internațional la mănăstirea Timișeni

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, Mănăstirea Timișeni-Șag din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei a găzduit, luni, 4 noiembrie, Simpozionul Internațional de Teologie „Maica Domnului ocrotitoarea creștinilor”.

Manifestarea a debutat cu Acatistul *Acoperământului Maicii Domnului* oficiat de pr. lect. Dr. Adrian Covan, profesor la Facultatea de Teologie din Timișoara în biserica veche a mănăstirii. Apoi, cei prezenți s-au îndreptat spre sala de conferințe a sfintei mănăstiri, unde părinții conferențieri și-au susținut lucrările tematice pregătite. Cuvântul de binecuvântare al Chiriarhului Banatului a fost transmis de către pr. Zaharia Pereș, consilier cultural al eparhiei. Moderatorul sesiunii plenare a fost pr. conf. dr. Constantin Jinga, coordonatorul Facultății de Teologie din Timișoara.

Au luat cuvântul la deschidere prof. univ. dr. Rasko Iovic, de la Facultatea de Teologie din Belgrad, Serbia, pr. Univ. dr. Mihai Himcinschi, decanul Facultății de Teologie din Alba-Iulia, pr. Univ. dr. Dumitru Megheșan, decanul Facultății de Teologie din Oradea și pr. Univ. dr. Gheorghe Petraru, Facultatea de Teologie din Iași. Din partea decanatului a adresat un cuvânt de bun venit conf. univ. dr. Valy Ceia, prodecan al Facultății de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara.

Au luat parte la această manifestare duhovnicească preoți și teologi din Patriarhia Română, dar și cadre universitare de la alte centre teologice,

din Serbia și Bulgaria. De asemenea, au fost prezenți și studenți de la Facultatea de Teologie din Timișoara, care au avut posibilitatea de a cunoaște cum se prezintă o temă la nivel universitar, precum și rolul Maicii Domnului în planul de mântuire al lumii.

Lucrările conferinței s-au desfășurat pe două secțiuni; prima secțiune a fost moderată de pr. Conf. univ. Gavril Trifa, iar cea de-a doua de pr. Lect. Univ. dr. Adrian Covan. Studiile prezentate la acest simpozion vor fi publicate într-un volum acreditat B de către C.N.C.S.I.S.

Simpozionul Internațional de Teologie *Maica Domnului, ocrotitoarea creștinilor* a fost organizat de Arhiepiscopia Timișoarei și Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din Timișoara.

Concert caritabil la parohia Timișoara Mehala

În Duminica a 27-a după Rusalii, la Parohia Timișoara-Mehala, în biserica cu hramul „Înălțarea Domnului” a avut loc un concert caritabil susținut de corul și elevii Liceului Teologic Ortodox Sfântul Antim Ivireanul din Timișoara.

Sute de credincioși din parohie au ascultat cu bucurie glasurile copiilor, care alături de părinții lor au vestit Nașterea Domnului Iisus Hristos, prin poezie, cântece religioase și colinde tradiționale.

Acest concert a avut un scop caritabil pentru ajutorarea mai multor elevi aflați într-o situație dificilă, atât din punct de vedere financiar, cât și al sănătății. Conducerea Liceului Teologic Ortodox și Parohia Timișoara-Mehala s-au implicat activ în buna organizare a evenimentului cu caracter filantropic.

Elevii și cadrele didactice ale liceului vor continua aceste concerte caritabile, și în alte locații din oraș, în spitale și case de bătrâni, iar final corul și elevii liceului, alături de părinți și cadre didactice, vor încheia seria de concerte la Filarmonica de Stat „Banatul” din Timișoara cu un concert pe data de 10 decembrie.

Concert de colinde al elevilor de la Liceul Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul”

La 10 decembrie a avut loc concertul de Colinde al elevilor de la Liceul Teologic „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara la Filarmonica Banatul cu sala plină.

Copiii au susținut un concert de zile mari, alcătuit din colinde tradiționale interpretate de corul de copii al școlii și corul liceului, recital de pian susținut de elevul Theodor Rădulescu și un scurt moment de dansuri populare, care a fost deliciul serii. În urma parteneriatului dintre Fundația Filantropia Timișoara și Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” concertul de seară a fost unul caritabil. S-au adunat bani pentru a ajuta Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Jebel, în scopul facilitării extinderii activităților de recuperare psiho-socială, reinsertie și reabilitare în cadrul comunității a pacienților diagnosticați cu tulburări psihice și drogo-dependență din cadrul acestui spital.

Aseară, 10 decembrie 2019 a avut loc concertul de Colinde al elevilor de la Liceul Teologic „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara la Filarmonica Banatul cu sala plină. Copiii au susținut un concert de zile mari, alcătuit din colinde tradiționale interpretate de corul de copii al școlii și corul liceului, recital de pian susținut de elevul Theodor Rădulescu și un scurt moment de dansuri populare, care a fost deliciul serii. În urma parteneriatului dintre Fundația Filantropia Timișoara și Liceul

Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” concertul de seară a fost unul caritabil. S-au adunat bani pentru a ajuta Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță Jebel, în scopul facilitării extinderii activităților de recuperare psiho-socială, reinsertie și reabilitare în cadrul comunității a pacienților diagnosticați cu tulburări psihice și drogo-dependență din cadrul acestui spital.

S-a organizat în holul Filarmonicii o expoziție cu scop caritabil cu produse hand-made realizate în timpul activităților de ergoterapie și de terapie prin artă, de către persoanele diagnosticate cu tulburări psihice și drogo-dependență în cadrul unității. Participanții la concert au avut ocazia de a achiziționa cadouri pentru cei dragi și de a contribui la acțiunea de strângere de fonduri pentru susținerea viitoare a acestor activități, precum: amenajarea unui zone externe comune, care să permită organizarea unor activități de terapie prin artă, respectiv amenajarea unui club multifuncțional pentru activități de terapie ocupațională prin reabilitarea și dotarea clădirii vechiului cămin cultural aflat în incinta unității. „În urma concertului s-a adunat suma de 3800 lei, bani din care se vor achiziționa materialele necesare renovării spațiului multifuncțional. Mulțumim tuturor celor implicați în acest proiect și felicităm copiii pentru performanță și cadrele didactice pentru dăruire și dragoste”, a precizat Antonie Luiza – Fundația Filantropia Timișoara.

Instalarea noului preot paroh al parohiei Giarmata

Duminică, 10 noiembrie, din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, protopopul Mircea Szilagy i-a instalat în parohie pe preotul Ioan Sălvan, noul preot-paroh al parohiei Giarmata.

Soborul de slujitori, alcătuit din protopop, preoții Ioan Sălvan, Mihai Venter (preot slujitor) și alți clerici invitați, a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica parohială. La slujbă au participat numeroși credincioși din parohia Giarmata dar și câteva zeci de credincioși din fostă parohie a părintelui Sălvan. După cuvântul de învățătură rostit de noul paroh și după otpustul Sfintei Liturghii a urmat scurta ceremonie de instalare a noului paroh în cadrul căreia i-au fost înmânate sfânta evanghelie, sfânta cruce și cheile locașului de cult – simbolurile slujirii preotului paroh în parohie în calitate de propovăduitor al Cuvântului lui Dumnezeu, de săvârșitor al sfintelor slujbe și de administrator al bunurilor bisericii.

Noul preot paroh a mulțumit în cuvântul său lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit în slujire și în viață, Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan pentru încrederea acordată prin numirea în această parohie. Nu au fost uitați din cuvântul părintelui Sălvan nici credincioșii din parohia Folea, protopopiatul Deta, care l-au susținut în activitate.

Părintele Ioan Sălvan vine la slujirea în parohia Giarmata după o activitate pastorală și administrativă bogată în parohia Folea, în care a slujit de la hirotonia întru preoție.

Sfințirea capelei mortuare din orașul Făget

Vineri, 8 noiembrie de sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, a unui sobor de preoți în frunte cu protopopul Făgetului Părintele Bujor Păcurar, a Primarului orașului Făget și a numeroase oficialități locale și județene, a multor credincioși ai parohiilor din Făget, în cimitirul parohial a avut loc slujba de sfințire a noii capele funerare a orașului Făget. După ceremonia religioasă Înaltpreasfinția Sa a vorbit despre necesitatea unei astfel de construcții făcând o analogie între frumoasele gări ale țării noastre din perioada interbelică și locașul din care credincioșii pornesc în ultima călătorie a vieții lor, călătoria spre veșnicie. În cuvântul Înaltpreasfinției sale s-a amintit de buna colaborare ce există la Făget între administrația locală a orașului și protopopiatul Făget, mulțumind pe această cale domnului primar, domnului viceprimar și consiliului orașenesc pentru implicarea și ridicarea acestei frumoase capele mortuare.

În continuare domnul primar al Făgetului a mulțumit Înaltpreasfinției sale pentru purtarea de grijă și pentru implicarea în acțiunile cu caracter social desfășurate de biserică în parteneriat cu primăria din orașul Făget, și în semn de cinstire și apreciere din partea Consiliului local a oferit Înaltpreasfinției sale titlul de cetățean de onoare al orașului Făget.

Începută în urmă cu un an construcția realizată după cele mai noi standarde cuprinde două săli de priveghi, o sală prăznicar, toalete și o bucătărie fiind dotată cu toate cele necesare. Această realizare a fost posibilă prin colaborarea dintre parohiile din Făget care au pus la dispoziție terenul și Consiliul local care prin domnul primar prof. Marcel Avram și domnul viceprimar Vasile Sita s-au implicat în obținerea de fonduri și finalizarea acestei construcții atât de necesare pentru făgețeni. Tot acum pe lângă lucrările la capelă au fost finalizate și aleile de beton și o mare parte din gardul stradal al cimitirului, care se întinde pe o suprafață de peste 200 de metri (a consemnat preot Cristian Farcaș).

Pomenirea părintelui profesor Vasile Itineanț, la mănăstirea Timișeni

Cu binecuvântarea Chiriarhului eparhiei noastre, duminică 10 noiembrie, la mănăstirea Timișeni – Șag s-a săvârșit Sfânta Liturghie de către mai mulți profesori ai Facultății de Teologie din Timișoara și preoții slujitori ai sfintei mănăstiri. Cuvântul de învățătură a fost rostit de către părintele profesor Silviu Bunta din Statele Unite ale Americii (Orthodox Church in America). După rugăciunea amvonului s-a săvârșit parastasul pentru părintele profesor Vasile Itineanț, la trecerea a doi ani de la înveșnicirea sa, tot acum făcându-se și evocarea personalității acestuia. În soborul slujitorilor s-au aflat și cei doi frați ai părintelui pomenit: Petru și Gheorghe Itineanț. Numeroșilor credincioși de față la sfânta slujbă le-au fost prezentate, la final, cadrele didactice ale Facultății. În aceeași duminică și la parohia Ferendia, județul Timiș, familia părintelui profesor a organizat un parastas, aceasta fiind prima parohie în care a slujit părintele Vasile Itineanț.

Vizită a corului mixt „Doina Banatului” de la parohia Timișoara Iosefin la Viena

Cu binecuvântarea Înaltpreasfinției Sale Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului și sprijin financiar de la Consiliul Județean Timiș, corul mixt „Doina Banatului” al Parohiei ortodoxe române Timișoara Iosefin, dirijat de prof. drd. Florin Nicolae Șincari și însoțit de preotul paroh Ionel Popescu, vicar eparhial, a participat la Festivalul Internațional „Adventsingen”, organizat de Primăria Viena, în perioada 30 noiembrie – 24 decembrie.

Aflați în capitala Austriei, coriștii timișoreni au avut posibilitatea de a da răspunsurile la sfânta Liturghie în biserica parohiei ortodoxe române „Învierea Domnului” și „Sfântul Apostol Andrei”, duminică, 1 decembrie a.c., păstorită de preotul paroh dr. Nicolae Dura și de preotul drd. Emanuel Nuțu. La momentul îndătinat, preotul Ionel Popescu a susținut cuvântul de învățătură despre pilda talanților în fața credincioșilor prezenți în număr mare, iar corala „Doina Banatului”, prin minunatele noastre colinde, a pogorât în sufletul fraților români bucuria, pacea și lumina Betleemului. Emoția momentului a fost sporită și de rugăciunile înălțate pentru poporul și țara noastră, cu prilejul Zilei Naționale, în prezența reprezentanților ambasadei și ai consulatului român la Viena.

În după-amiaza zilei de duminică, de la ora 15,30 coriștii timișoreni au deschis programul de colinde în sala de festivități a primăriei vieneze, pentru care s-au pregătit intens în ultimele două luni. Publicul vienez format din peste 600 de persoane, familiarizat cu muzica de bună calitate, a rămas impresionat de prestația deosebită a coralei noastre, care a interpretat, fără partituri și două colinde cu solo de soprană, dna. Alina Todea, de bariton, diacon Marius Adrian Rumega și a încheiat cu un cântec de Crăciun în limba germană.

Auditoriul i-a răsplătit, de altfel, pe „ambasadorii” bănățeni ai colindelor cu ropote de aplauze, exprimându-și totodată, admirația față de admirabilele lor costume tradiționale.

Un alt moment impresionant și emoționant am trăit, cu toții, în ziua de luni, 2 decembrie, la Ambasada României

din Viena, unde corala „Doina Banatului” a onorat invitația Excelenței Sale Bogdan Mazuru, ambasadorul României în Austria. Primiți cu multă căldură sufletească de către domnul ambasador, de doamna consul Florentina Bălășoiu și de toți colaboratorii care ostenesec la această reprezentanță diplomatică a țării noastre, coriștii noștri le-au dăruit un frumos buchet de colinde creștinești și românești care au fost ascultate cu atenție și cu emoție și care au contribuit la crearea unei atmosfere de aleasă trăire duhovnicească și patriotică.

În numele Părintelui Mitropolit Ioan, al parohiei Timișoara Iosefin și al membrilor coralei, preotul Ionel Popescu a adresat sincere mulțumiri domnului ambasador și tuturor celor prezenți, împreună cu urarea de sărbători binecuvântate, cu sănătate și bune împliniri în nobila misiune la care au fost chemați.

Excelența Sa, domnul ambasador Bogdan Mazuru a mulțumit, de asemenea, pentru miniconcertul deosebit susținut de corala parohială „Doina Banatului” și pentru colindul sfânt și bun care a răsunat în instituția ambasadei și a adus multă bucurie și emoție negrăită în sufletul ostenitorilor de acolo.

Taina Sfântului Maslu la parohia Voiteg

În Postul Crăciunului, din inițiativa P. C. Părinte Dragan Giorgiev a fost oficiată Taina Sfântului Maslu în biserica „Sfântul Gheorghe” a parohiei Voiteg.

Cu acest prilej au slujit P. C. Părinți Petru Găraș (pens. Jebel), Zaharia George (fost paroh Voiteg), Irimie Oancea (pens. Liebling), Virgil Roșu (parohia Pădureni) și Sebastian Andrei Petrescu (parohia Percosova) și părintele paroh din Voiteg.

Cuvântul de învățătură a fost pregătit și susținut de părintele Dragan Giorgiev despre „Importanța Sfântului Maslu în viața credinciosului”. În cuprinsul prediciei ocazionale, vorbitorul a accentuat faptul că Taina Sf. Maslu este un prilej de

vindecare dar și de primenire spirituală. Taina împărtășește în mod vizibil harul dumnezeiesc care în colaborare cu jertfa duhovnicească a credinciosului obține atât iertarea de păcate și implicit vindecarea de patimile sufletești.

Ziua Internațională a Bibliei în parohia Birda

În fiecare an și în parohia Birda se cinstește în mod deosebit Ziua Internațională a Bibliei. Pentru anul acesta au fost relizate două ore de cateheză la școlile din Sângeorge (13 noiembrie) și Birda (14 noiembrie) pentru elevii claselor I-V.

Tema acestei zile a fost „Satul biblic. O incursiune scripturistică și fotografică” realizată printr-un material power-point. Tot cu acest prilej a fost organizată o expoziție de carte cu tematică biblică, mai precis de arheologie a Țării Sfinte. Scopul acestor ore a fost utilizarea și mânguirea Scripturii de către elevi care potrivit locurilor biblice indicate au identificat așezările sătești, meseriile, veșmintele și podoabele iudeilor din timpul Mântuitorului.

În Introducere au fost prezentate primele adăposturi umane de locuire a zonei: peștera, coliba, cortul, modul de construcție (Isaia 54, 2) și primele case ridicate din piatră, cărămidă arsă legată cu lut sau ipsos, lemn de sicomor, măslin, cedru și santal. În interior vatra focului, mobilier, vase, la exterior: stocarea combustibilului, șoproane, adăposturi pentru porumbei și cotețe.

Au fost prezentate 11 astfel de sate care prezintă o vechime considerabilă, și în care a poposit Mântuitorul: Betania (unde Mântuitorul a poposit. Tot aici a avut loc ungerea lui Iisus (Marcu 14, 3-9), Betfaghe (aici a trimis Mântuitorul pentru a lua asina cu mărul ei pentru Intrarea în Ierusalim, Marcu 11, 1), Maon (locul în care a stat David), Luta (loc de reședință al părinților Sf. Ioan Botezătorul), Mișpe (locul în care Saul a fost proclamat rege, I Sam. 10, 17), Sicheumul (aici a acut

convorbirea lui Hristos cu femeia samarineancă, Ioan 4, 5-42), Nazaretul (patria lui Iosif și al Fecioarei Maria, Luca 1, 26), Endor, Nain (Mântuitorul a înviat aici pe fiul văduvei, Luca 17, 11-17), Cana Galileii (aici a avut loc prima minune, Ioan 2, 1-11; 4, 46-54) și Capernaum (locul unde a stat Mântuitorul după botezul din Iordan, Matei 4, 13; 9, 1).

Elevii au identificat din textele Sfintei Scripturi, satele, casele, interioarele iudaice, meseriile și veșmintele.

Această activitate a fost înscrisă în Acordul de Parteneriat încheiat între Biserică și Școală și a fost realizată prin sprijinul acordat de către prof. Maria Miron, prof. Daiana Curea de la Școala Primară din Sângeorge și prof. Doru Popa, profesor de Religie la Școala Gimnazială din Birda.

Sărbătoarea îngerilor la parohia Gătaia

Duminică, 10 noiembrie după otpustul Sfintei Liturghii, grupul catehetic al parohiei Gătaia condus de prof. Nicoleta Brădeanu a pregătit o serbare tematică intitulată „Înger sau demon?” drept răspuns la exacerbarea Halloween-ului din fiecare an de pe data de 31 octombrie.

Copiii din grupa catehetică au pregătit o serbare în care de astă dată a fost arătat rolul călăuzitor al îngerului păzitor care veghează asupra fiecărei persoane. Părintele Călin Negrea în cuvântul de prezentare a scenetei a afirmat: „Așa cum îngerii sunt duhuri slujitoare și noi fiind chemați a sluji lui Dumnezeu, am pus în practică această chemare printr-o scenetă și mai multe rugăciuni închinare sfinților îngeri, cerând de la

Dumnezeu <<Înger de pace, credincios, îndreptător, călăuzitor...>>”.

Montajul religios-artistic a bucurat sufletele credincioșilor, părinți și bunici ai micilor credincioși.

Taina Sfântului Maslu la parohia Gătaia

Duminică, 10 noiembrie a fost săvârșită Taina Sfântului Maslu de obște în biserica cu hramul „Învierea Domnului” din parohia Gătaia.

La invitația P. C. Părinte Călin Negrea, parohul locului au slujit P. C. Părinți Petru Achim, Ciprian Boșca (parohia Banloc), Florin Groza (parohia Jebel), Valentin Bugariu (parohia Birda), Cristian Băican (parohia Bozoșu Vechi), Iulian Popa (parohia Colonia Gătaia) și Valentin Cazac (parohia Bulgăruș).

Cuvântul de învățătură a fost pregătit și susținut de părintele Ciprian Boșca. Vorbitorul a plecat de la prima pericopă evanghelică citită la Taina Sfântului Maslu, cea a Samarineanului milostiv și a explicat faptul că în ziua de astăzi, Samarineanul este Iisus Hristos care tămăduiește patimile și păcatele sufletești și trupești.

S-au împărtășit de binecuvântarea comununii și de eleoungerea cu untdelemn sfințit mai mulți enoriași din parohie, precum și credincioși de la cele vecine.

Militari lugojeni în acțiuni umanitare

Militari ai Batalionului 183 Artilerie Mixtă General „Ion Dragalina” Lugoj au luat parte în luna decembrie la o serie de acțiuni filatropice venite a îmbucura sufletele celor ce trec prin momente dificile. Astfel, un grup de colindători format din cadre militare a pornit cu „Vestea-i bună” prin urbea lugojeană și nu numai.

Un prim popas a fost făcut la Complexul pentru persoane vârstnice „Sfântul Nicolae”, unde ostașii lugojeni au interpretat un buchet de colinde venite a îmbucura sufletele celor instituționalizați în acest așezământ, dar și cele ale personalului ce le poartă de grijă bătrânilor. După susținerea recitalului de colinde, fiecare a primit din partea militarilor un cadou, constând în alimente neperisabile, dulciuri, tradiționalul cozonac de sărbători, dar și obiecte de igienă personală. Alaiul militar a poposit și în alte locații, unde a oferit daruri familiilor aflate în nevoi și suferință.

Toate aceste acțiuni fac parte dintr-un vast proiect început în prima parte a lunii decembrie, atunci când un număr însemnat de militari ai instituției amintite a participat la o acțiune de donare de sânge la Spitalul Municipal „Dr. Teodor Andrei” din Lugoj, în urma căreia tichetele valorice primite au fost donate în scopuri caritabile.

Întâlnirea monografiștilor bănățeni la Giarmata Vii

Joi, 7 noiembrie a avut loc la Giarmata Vii a XI-a ediție a reunii monografiștilor bănățeni.

Manifestarea a debutat cu slujba Tedeumului de mulțumire săvârșit de P. C. Părinți Vasile Suciuc, parohul locului și organizatorul acestui eveniment, Valentin Bugariu (Birda), Călin Negrea (Gătaia) și Ioan Mermeze (Giarmata Vii) în biserica cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” a parohiei Giarmata Vii. La finalul slujbei, părintele Vasile Suciuc a împărtășit câteva date din Monografia bisericii: ridicarea bisericii în perioada interbelică prin aportul preotului Filip Doboș și apoi împodobirea cu pictură. Maestrul Ion Sulea Gorj a realizat pictura Pantocratorului, Maicii Domnului cu Pruncul și a icoanelor așezate pe iconostas.

Lucrările Simpozionului au avut loc la Căminul Cultural din Giarmata Vii. Cu acest prilej au fost prezentate nouă volume iscălite de membrii Asociației Monografiștilor bănățeni. Primul volum, *Cenad. Documente de arhivă* (2019)

a fost prezentat de Dușan Baiski. Tot autorul cenăzean a vorbit de cele două reviste ale comunei: „Morisena” și „Cenăzeanul”.

Preotul dr. Valentin Bugariu a prezentat cartea *Din pridvorul credinței. Studii, note și însemnări parohiale* (2019), un volum care reunește contribuții catehetice și istorice din 2011 și până în prezent. Materialele sunt rodul unor activități realizate în biserică și școala din Birda și Sîngeorge cu scop educativ și religios.

Profesorul Livius Vasile Ianoșev de la Pișchia, autor de poezie religioasă, cultă și dialectală și-a prezentat cele din urmă realizări: *Marius Munteanu* (memorialistică) și *Murani. Monografie*. Scriitorul Ion Marin Almăjan, editorul volumului

Priceps al poetului dialectal, *Cântări dă noapce bună*, Timișoara, Editura Facla, 1984 a vorbit de oferta poeziei lui Marius Munteanu: imagine mustoasă și cuvântul care face explozie în mintea cititorului.

Profesorul Gheorghe Lungu a prezentat volumul *Mihai Roșu Martinovici (1750-1822). Un bănățean de altădată*, (2019). Scris de Vasile Iacob, autor a două izbutite studii monografice închinat satului Cornești și lui Ioan Ioviță (1842-1867), cartea oferă cititorilor o privire completă asupra vieții și activității iluministului bănățean. În încheiere, prof. Gh. Lungu și prefațatorul volumului a citit auditorului portretul Mântuitorului dintr-o lucrare iezuită tradusă de Roșu Martinovici.

Ing. Vasile Iacob a recenzat cartea prof. Gheorghe Lungu, *Zestrea satului Sacoșu Mare din județul Timiș* (2019). În două capitole cartea oferă celor interesați culegeri și prelucrări de folclor. Vasile Iacob aduce în prezent zestrea folclorică a satului cu șezători, cu tot atâtea taine, în care descântecul are rol tămăduitor, cu doine de bucurie și

cătănie. În încheiere vorbitorul afirmă că Zestrea adunată de prof. Lungu este o comoară care va deveni parte a culturii bănățene.

Artistul fotograf Dan Buruleanu a prezentat ultima realizare, *Dudeștii Noi*. Albumul monografic realizat împreună cu Liliana Păun este o ediție revizuită care reliefează ultimele reușite editare și care împreună cu tezaurul vechimii formează un topos distinct în Banat.

Prof. Ioan Traia, președintele Asociației Publiciștilor din Banat a realizat în calitate de coordonator un nou volum intitulat *Publiciștii satelor bănățene. Articole* (2019). Cuprinsul este format din 49 de contribuții ale publiciștilor satești cu o tematică diversificată. În „Argument” prof. Ioan Traia notează cu amărăciune și una din problemele demersului asociativ inițiat: „Din păcate în ultimii ani se simte o serioasă pierdere de elan, o anumită letargie a cuprins pe unii din colegii noștri, sunt tot mai rar văzuți la activitățile asociației, ceea ce nu-i onorează. Nu trebuie să uite stimații mei colegi că, pentru, avantajele de care au beneficiat în asociație există o reprocitate ce trebuie îndeplinită” (p. 6).

La final s-au făcut schimburi de cărți și reviste. Părintele Vasile Suciuc a oferit celor prezenți mai multe cărți și alte publicații editate de Parohia Giarmata Vii.

Târg de Crăciun la Beregsău Mare

Miercuri 11 decembrie, la Școala Generală din Beregsău Mare, elevii clasei a VI-a sub îndrumarea doamnei diriginte Iulia Oana, au organizat un târg de Crăciun, iar banii adunați în urma valorificării produselor au fost folosiți, în urma deciziei luate de micii negustori împreună cu comitetul de părinți, pentru a aduce zâmbetul pe buze celor mai oropsiți de soartă.

Acestora li s-a alăturat și Parohia ortodoxă română Beregsău Mic, reprezentată de Pr. Nicolae Dale, atât în calitate de conducător al oficiului parohial cât și de tată, aducându-și aportul cu suma de 1200 lei din partea oamenilor de bine, alături de cei 206 lei strânși la târg.

Suma astfel obținută a fost folosită pentru achiziționarea de alimente, care au fost donate fundației de tineri cu dizabilități *Pentru voi!* Bucuria lor a fost cu atât mai mare cu cât părintele Nicolae Dale le-a rostit un cuvânt de mângâiere colindându-i și petrecând un timp frumos împreună.

La final, doamnele Onu Lia și Ana Rusmir, în calitate de gazde, au adus mulțumiri tuturor celor implicați.

Sângeorge – 700 de ani

Sâmbătă, 21 decembrie a fost aniversat satul Sângeorge, cu prilejul împlinirii a 700 de ani de la prima atestare documentară a localității (1319-2019).

Manifestarea a fost organizată de Consiliul Local și Primăria Comunei Birda, la inițiativa unui fiu al satului, Petru Marcu și s-a desfășurat la Căminul Cultural „Prof. Laza Cnejevici”, din localitatea Sângeorge.

În debutul întâlnirii, dl. Sorinel Marcu, viceprimarul Primăriei Comunei Birda, a rostit un cuvânt de bun-venit tuturor celor prezenți, săteni, fii ai satului și oaspeți. Apoi, vorbitorul a prezentat istoricul satului, reliefând faptul că acest sat este unul dintre cele mai vechi așezări umane din Banat. În continuare au mai luat cuvântul P. C. Părinți Valentin Bugariu de la parohia Birda și Jivoine Maletici de

la parohia sârbă Denta. Cei doi au scos în priveliște câteva aspecte bisericesti: rolul și rostul Mănăstirii Sfântul Gheorghe pentru microzona istorică dar și pentru istoria poporului român.

Din partea Comunității Locale, dl. Marius Gheorghe Stoian, primarul Comunei Birda a primit o Diplomă de excelență pentru realizările editate din satul Sângeorge și pentru implicarea în buna desfășurare a acestei manifestări. Din partea Primăriei, dl. Petru Marcu a fost răsplătit pentru inițiativa avută.

Din partea Consiliului Local și al Primăriei Birda au fost răsplățiți cu premii copiii comunei care s-au evidențiat în întreceri școlare, artistice și sportive. Au fost răsplățiți cu premii și aplauze elevii: Denisa și Tudor Scrofan, Rodica Brulincu, Denisa Mîndruș și Călin Onia.

Programul artistic a debutat cu un buchet de colinde interpretate de copiii din Comună. Au urmat un program de jocuri pregătite de Ansamblul „Birdeanca” condus de instructorul Cătălin Voicu.

D-na Dara Anderwald, bibliotecar la Biblioteca Comunală Birda a prezentat o istorie fotografică a satului Sângeorge, din cele mai vechi timpuri și până astăzi pe muzica cantautorului Laza Cnejevici.

Organizatorii au distribuit și un pliant închinat aniversării în care se regăsesc date de ieri și de astăzi, istoricul satului, realizările gospodărești ale Primăriei, bisericile locului.

Au fost prezenți la această sărbătoare a satului Sângeorge: consilieri locali, angajați ai Primăriei, reprezentanți ai Grădiniței cu P. N., ai Școlii Gimnaziale, Poliției, Parohiilor Ortodoxe, localnici, fii ai satului și oaspeți.

Concursul Județean de Religie „Bucuria Nașterii Domnului în suflet de copil”

În ajunul Praznicului Sfântului Ierarh Nicolae s-a încheiat Concursul județean de cultură religioasă „Bucuria Nașterii Domnului în suflet de copil”, ediția a VII-a, 2019. Au concurat 1.375 de elevi la nivel de clasa a III-a, organizați în 100 de echipe. Ei au reprezentat 56 de unități de învățământ din județului Timiș. Îndrumarea copiilor a fost asigurată de către 83 de coordonatori – profesori de religie, profesori din învățământul primar și preoți catehizatori – în parteneriat și comuniune creștină.

Fiecare echipă s-a înscris în secțiunea preferată, concurând cu o lucrare artistico-plastică sau (și) cu o lucrare literar-artistică pe tema dată, Lucrările tuturor concurenților sunt deosebit de frumoase și tehnicile folosite foarte diverse. Au fost premiate următoarele echipe:

Secțiunea literar-artistică:

Premiul I: Școala Gimnazială Ghiroda, Cl. a III-a – Coordonator, Profesor Cecilia Cruceru.

Premiul II: Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” Timișoara, Cl. a III-a A – Profesori coordonatori: Andreea Maria Constantin și Alina Simona Gheran; Școala Gimnazială Nr. 18 Timișoara, Cl. a III-a A, B și C – Profesori coordonatori: Crina Pârnu, Daniela Cățu, Inga Biliuță și Adina Mudure.

Premiul III: Liceul Teoretic „William Shakespeare” Timișoara, Cl. a III-a E 3 – Profesori coordonatori: Luminița Gabriela Văcariu, Eva Stoian și Diacon Dorin Cătinean; Liceul Tehnologic „Petre Mitroi” Biled, Cl. a III-a – Coordonator, Profesor Camelia Florica Pașca.

Secțiunea artistico-plastică:

Premiul I: Colegiul Național Bănățean, Cl. a III-a A – Profesori coordonatori: Nadia Stănilă și Talica Stoinel; Cl. a III-a B - Profesori coordonatori: Alexandra Leordean, Dorica Motoc și Oana Sidorof; Școala Gimnazială „Dimitrie Țichindeal” Becicherecu Mic, Cl. a III-a – Profesori coordonatori: Lăcrămioara Tecar și Adela Ignat; Școala Gimnazială Beregsău Mare, Cl. a III-a - Profesori coordonatori: Ioana Dragomir, Cristina Sabău și Preot Semenic Sârbu; Școala Gimnazială Sînandrei, Cl. a III-a – Profesori coordonatori: Sorina Nicolicin și Cristina Paloș.

Premiul II: Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau” Timișoara, Cl. a III-a E – Profesori coordonatori: Cella Botoș, Laura Ogârcin și Preot Marcel Vlaicu; Școala Gimnazială Nr. 13 Timișoara, Cl. a III-a C – Profesori coordonatori: Dorina Crâșciu și Damian Gabriel; Școala Gimnazială Nr. 19 Timișoara, Cl. a III-a A – Profesori coordonatori: Maria Train și Maria Sârghiac; Școala Gimnazială Nr. 24 Timișoara, Cl. a III-a B – Profesori coordonatori: Dănuț Gorbănescu și Mihaela Panda; Școala Gimnazială Nr. 1 „Theodor Bucureșcu” Sânnicolau Mare – Profesori coordonatori: Carmen Patricia Lepădat, Gheorghe Mândrean și Preot protopop Marius Gabriel Podereu.

Premiul III: Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” Timișoara, Cl. a III-a B – Profesori coordonatori – Andrea Maria Constantin și Mihaela Ritter; Colegiul Național Bănățean, Cl. a III-a C – Profesori coordonatori: Nadia Stănilă și Luminița Josu; Școala Gimnazială Nr. 24 Timișoara, Cl. a III-a H – Profesori coordonatori: Septimia Nica și Monica Soare, Școala Gimnazială Dumbrăvița, Cl. a III-a C – Profesori coordonatori: Ioana Dragomir, Sanda Vasii și Preot Adrian Nicola.

Concursul și-a atins scopul principal – mărturisirea de către copii și coordonatori a credinței ortodoxe prin intermediul mijloacelor literar – artistice și artistico – plastic. A reieșit astfel bucuria izvorâtă în sufletul copiilor prin Nașterea Pruncului Sfânt - a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Organizatorul acestui concurs-eveniment a fost Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Timișoarei, care are ca parteneri deja tradiționali în buna desfășurare Consiliul Județean Timiș, Inspectoratul Școlar Județean Timiș, Liceul Tehnologic „Petre Mitroi” Biled și Parohia Ortodoxă Română Biled.

*

Mulțumim Consiliului Județean Timiș pentru finanțarea acordată, sponsorilor pentru sprijinul financiar (S.C. Bioclinica S.A., Timișoara, în special Gheorghiu Cristinel și S.C. Computing Approach S.R.L., Timișoara, doamnei Mureșan Voichița), precum și colaboratorilor noștri (respectiv, editurilor Egumenița, Partoș și Institutul Biblic)!

Mulțumim echipei de profesori evaluatori/ Secțiunea artistico-plastică din cadrul Liceului de Arte Plastice din Timișoara, partenerul nostru, respectiv doamnei director, Profesor dr. Veronica Adorian, doamnei profesor Nicoleta Spătar și doamnei profesor drd. Iuliana Ceapsa!

Mulțumim echipei de profesori evaluatori/ Secțiunea literar-artistică din cadrul Liceului Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara, partenerul nostru, respectiv doamnei director, profesor Adela Panait, doamnelor profesor Mihaela Ritter, Marinela Ciura și Narcisa Ramona Iuga! **(au consemnat preot paroh Marius Ruscu și profesor de religie Dana Nicoleta Ruscu).**

*

Din partea Școlii Gimnaziale și Parohiei Ortodoxe Birda au participat 16 elevi, 13 din Birda și trei din Sângeorge: Arpec-Toloș Andrei, Barbu Denis-Dumitru, Bene Izabela-Deni, Buzumurga Diana, Chereș Maria, Dușcaș Gabriela-Elena, Filip Bogdan-Ioan, Matei Darius, Moise Florentina, Noldovan Andrei-Iosif, Neamțu Petrișor-Cristian, Noje Alexandra-Daniela, Pocol Sebastian Marian, Pojar Sebastian-Alexandru, Sălajan Ricardo-Ciprian și Teodorescu Antonela. În 22 decembrie, după otpustul Sfintei Liturghii, au fost premiați copiii care au participat la această întrecere de verificare a cunoștințelor religioase.

Concursul Județean de Religie „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș”

În 26 noiembrie a avut loc în incinta Liceului „Sfântul Nicolae” din Deta, cea de-a IX-a ediție a Concursului Județean „Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș”, faza zonală. La cele 6 secțiuni s-au înscris 39 de elevi de la Școlile / Parohiile: Banloc, Birda, Ciacova, Deta (Gherman), Denta, Gătaia (Colonia Gătaia), Ghilad, Liebling, Moravița (Stamora Germană), Tormac (Șipet) și Voiteg.

Tematica acestui concurs a fost axată pe Anul Omagial al Satului românesc. Atât în poezie, eseu și desen concurenții au redat valorile satului românesc în lucrări de tipul: „Nașterea Domnului la Liebling”. În cuprinsul acestor realizări a fost reliefat rolul sărbătorii în viața sătească, rolul bisericii și al preotului în comunitatea rurală, bradul, colindele ca mod de vestire a Nașterii Domnului, Slujba Învierii ș. a..

Juriul a fost compus din P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detai, Prof. Lucian Tuturigă și P. C. Părinți Doru Melinescu și Ciprian Boșca (secretar). În urma jurizării au fost declarați câștigători următorii elevi: Premiul I Popovici Anastasia (secțiunea Poezie, cls. II-IV); Govoreanu Alexandru (secțiunea Eseu, cls. V-VIII);

Popa Anisia (secțiunile Priceasnă și Muzică psaltică); Datcu Mihaela (secțiunea Desen, cls. II-IV); Abrudean Anda (secțiunea Desen, cls. V-VI). Câștigătorii fiecărei secțiuni s-au calificat pentru faza județeană / eparhială a Concursului care va avea loc la Timișoara.

Elevii Școlii Gimnaziale din Birda au obținut premii și mențiuni: Marcu Alexandra (Premiul al III-lea, secțiunea Eseu); Pop Maria (Mențiunea a II-a, secțiunea Desen); Noje Alexandra (Mențiunea a III-a, secțiunea Poezie); Chereș Maria; Prună Sarah (Mențiunea a III-a, secțiunea Desen) și Noje Flavia (Mențiunea a IV-a, secțiunea Eseu).

Activități religioase și educative în parohia Mașloc

În luna noiembrie s-au desfășurat câteva activități religioase și educative în parohia Mașloc, protopopiatul Timișoara II.

Șirul acestora a fost deschis cu sărbătorirea Zilei Internaționale a Bibliei în 13 noiembrie. Cu acest prilej, preotul Iliia Pavlovici-Pătruț a susținut o cateheză la clasa a IV-a de la Școala Gimnazială din Mașloc, jud. Timiș. Tema acestei ore a fost „Cuprinsul Sfintei Scripturi” în care vorbitorul s-a folosit și de câteva materiale power-point. Tot cu acest prilej a fost organizată o expoziție de carte biblică.

În Duminica a 26-a după Rusalii a fost prezentată revista locală „Sfeșnicul” la biserica ortodoxă din

Mașloc. După otpustul Sfintei Liturghii, preotul ic. stavr. Iliia Pavlovici-Pătruț, parohul locului și fondatorul și coordonatorul revistei a vorbit de importanța continuității unei reviste religioase și didactice în satul bănățean. Publicația, editată de Parohia Ortodoxă și Școala Gimnazială din Mașloc dăruiește cititorilor în 48 de pagini un sumar bogat și diversificat. Din cuprins regăsim pagini de pedagogie și metodică școlară, jocuri, fotografie din comunitatea locală dar și pagini religioase. Între colaboratorii acestui număr amintim: Prof. Aura Codruța Danielescu, „De la segregare la integrare”; Prof. Ioana Dodoiu, Prof. Mihaela Apafain, „Frumusețile toamnei în satul rotund <<Charlottenburg>>”; Mariana Martin, „Valențe educative ale basmului la vârsta preșcolară și școlară mică” și Prof. Mihaela Corina Raicu, „Jocul didactic și stimularea creativității”.

La Praznicul Intrării în biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie) a avut loc Concursul revistei „Sfeșnicul”. Cu prilejul împlinirii a 10 ani de apariție neîntreruptă elevii au fost răsplățiți cu reviste dar și cu instrumente de scris și desen de către coordonatorii revistei, Prof. Maria Pavlovici-Pătruț și Pr. prof. dr. Iliia Pavlovici-Pătruț.

În a Doua Duminică a Postului Nașterii Domnului în biserică cu hramul „Sfântul Petru și Pavel, Stelian Plafagonul și Nașterea Maicii Domnului” din Mașloc a fost oficiată Taina Sfântului Maslu. La invitația P. C. Părinte Iliia Pavlovici Pătruț au slujit P. C. Părinți Mihai Botiz (Buzad), Radu Meșter (Alios), Petre Temelie (Murani), Dan Dologa (Remetea Mică), Ciprian Cristea (Ghiroda Veche). Cuvântul de învățătură a aparținut părintelui Radu Meșter care a vorbit credinșilor despre „Temelia credinței”.

Vizite la Spitalul de psihiatrie din Jebel

Înaltpreasfințitul Părinte Ioan Mitropolitul Banatului, a fost prezent, miercuri, 13 noiembrie, în mijlocul pacienților internați și abandonați atât de la Spitalul de Psihiatrie și pentru Măsurile de Siguranță din Jebel, cât și de la Spitalul de Psihiatrie din Gătaia. Cu acest prilej, Părintele Mitropolit Ioan a oferit aprox. 1000 de articole vestimentare de iarnă pentru toți pacienții, mai ales că în această perioadă temperaturile încep să scadă.

*

În ziua de 29 noiembrie, la spitalul de psihiatrie și pentru măsurile de siguranță din Jebel s-a săvârșit Taina Sfântului Maslu, la pavilioanele 6 și 28, unde sunt internați bolnavi din 14 județe ale țării, mulți părăsiți de familiile lor.

Invitat a fost părintele lect. dr. Marius Florescu de la Facultatea de Teologie Timișoara, care a săvârșit Sfântul Maslu împreună cu părintele misionar al spitalului, Ioan Vasile Cheregi.

Toate cadrele medicale s-au pregătit și au organizat buna desfășurare a Sfântului Maslu, mai ales că în perioada postului Crăciunului fiecare credincios se pregătește prin post și rugăciune să îl primească în inimi pe Pruncul Iisus Hristos, care se naște în iesle pentru noi și a noastră mântuire.

Părintele Marius Florescu a vorbit despre importanța Evangheliilor de la Sfântul Maslu, textul celei de a cincea amintind despre fecioarele înțelepte

care l-au așteptat pe Mire cu candelă aprinsă și frumos împodobite, având și untdelemnul necesar pentru a face lumină Mirelui Ceresc.

Mulțumiri au fost aduse doamnelor dr. Brăileanu Gabriela, Daniela Baboș, Sabău Diana, Raluca Nicoară, Monica Pecican - psiholog la secția 1, asistentelor și infirmierilor care se îngrijesc de cei bolnavi.

*

Ca în fiecare an, în postul Nașterii Domnului monahiile de la mănăstirea Cebza au venit cu daruri la Spitalul de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță din Jebel. Monahiile au adus peste 200 de pachete cu alimente, cărți de rugăciuni, cruciulițe și au cântat câteva colinde bizantine, bucurând inimile pacienților internați aici. Apoi ele au mers și în saloane la patul bolnavilor, împreună cu preotul misionar al spitalului Ioan Vasile Cheregi, colindând și aducând alinare sufletească.

Activități ale membrilor A.S.C.O.R. Timișoara

La inițiativa studenților ascoriști ai departamentului social filantropic "Zâmbet pentru inimă!", în perioada 5 - 7 noiembrie, s-a desfășurat campania "Salvează vieți, donează sânge!".

Campania a fost coordonată de studenți ai Facultății de Medicină și a avut ca scop principal informarea timișorenilor despre beneficiile donării de sânge cât și incurajarea acestora pentru a dona sânge.

Anul trecut conform unei statistici doar 66 % dintre cei care au avut nevoie de sânge au primit. De aceea donarea consecventă este absolut necesară. Femeile pot dona de trei ori pe an, iar bărbații de cinci ori, la interval de cel puțin opt săptămâni.

La această acțiune au participat tineri care au donat pentru prima dată, dar și tineri care donează frecvent. Motivația de a lua parte la această acțiune pentru toți donatorii a fost bucuria de a ști că ajută la salvarea unor vieți omenești.

Câteva mărturii:

Am ales să donez în cadrul campaniei organizate de departamentul ZPI din cadrul ASCOR Timișoara și pot spune că pe lângă faptul că salvezi vieți, salvezi un pic și din viața ta, înnoindu-se sângele cu altul nou regenerat de organism.

Doamnele asistente cu politețea și graiul lor land cu siguranță te vor face să mai revii.

Cel mai important lucru, Dumnezeu este prezent în aceasta lucrare, căci la fiecare pat pe care stau donatorii, este câte o iconiță! – Cătălin

Am ales să merg să donez sânge pentru că prin toate aceste campanii care se organizează mi-am dat seama câtă nevoie este de sânge și câte vieți sunt puse în pericol din cauza lipsei acestuia. E un sentiment foarte frumos să știi că printr-o simplă donare de sânge care durează câteva minute poți să ajuți la salvarea unei vieți.

Toate asistentele de la centrul de donare sunt foarte atente și grijulii atât în timpul recoltării cât și după recoltare - Andreea

În plus, opțional, aceștia au direcționat tichetele de masă primite, campaniei «Vreau să zâmbesc de Crăciun!» pentru a asigura alimente necesare unei familii nevoiașe.

Invitația de a dona sânge rămâne deschisă în continuare tuturor celor dornici de a face diferența cu un gest nobil.

Împreună spunem DA vieții!

*

În duminica a doua din Postului Nașterii Domnului, parohia Nevrincea, a avut bucuria de a avea la Sfânta și

Dumnezeiasca Liturghie pe tinerii din A.S.C.O.R. Timișoara, care fiind îmbrăcați în straie populare strămoșești, au dat răspunsurile la strană, apoi au susținut un concert tradițional de colinde.

După cuvântul de învățătură al Evangheliei despre Dregătorul bogat, care și-a alipit inima de bogăția sa și nu a putut să urmeze chemării Mântuitorului de a merge după Dânsul pe calea desăvârșirii, părintele paroh Ion Dragomir a subliniat faptul că nu este de ajuns păzirea poruncilor, ci este nevoie de milostenie față de cel sărac, după îndemnul Mântuitorului: „Vinde toate câte ai și le împarte săracilor și vei avea comoară în ceruri; și vino de îmi urmează Mie” (Luca 18, 22), îndemnând credincioșii ca în această perioadă a Postului să fie milostivi și iubitori.

Părintele Ion Dragomir a mai precizat că acest port tradițional, pe care tinerii invitați îl poartă cu pioșenie, este același cu al bunicilor și străbunicilor noștri, care odinioară, participau la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie în straiele populare, făcând din orice duminică un praznic al întâlnirii lor cu Dumnezeu. Acești tineri minunați au reușit prin cântarea lor la strană și prin concertul de colinde tradiționale susținut la finalul Sfintei Liturghii, să bucure întreaga biserică de minunatele cântări bisericești, urcându-i cu aripile cântării în Grădina Raiului, după cum părintele paroh a menționat în cuvintele sale de mulțumire: „prin aceste colinde frumoase ne-au mai alinat dorul de

Dumnezeu, colindătorii neobosiți ai ASCOR Timișoara, așa precum în cer îngerii lui Dumnezeu cântă neîncetat Sfintei Treimi”. Totodată președintele Asociației studenților creștini ortodocși români din Timișoara, Butnariu Cristina, a vorbit în încheiere de misiunea pe care o fac în această perioadă în satele din județul Timiș, aceea de a colinda parohiile și mănăstirile, unde îi îndeamnă inima să meargă, dar și de minunatul concert caritabil de colinde care va urma.

Drept mulțumire din partea bisericii ortodoxe din Nevrincea, tinerii din A.S.C.O.R. au primit în dar o icoană a Maicii Domnului Trihirussa.

Reunirea cercului misionar preoțesc la parohia Murani

Luni, 11 noiembrie cercul misionar 6 s-a întrunit la Murani. La întrunire au participat preoții din parohiile Alioș, Bencecu de Jos, Buzad, Fibiș, Mașloc, Murani și Pișchia.

Întâlnirea a debutat cu un moment de rugăciune în biserică cu hramul Sf. M. Mc. Gheorghe a parohiei după care discuțiile întrunirii s-au derulat în biroul casei parohiale. Protopopul Mircea Szilagyî a rostit cuvântul de deschidere transmitând cuvântul de binecuvântare al Înaltpreasfințitului părinte Mitropolit Ioan al Banatului. A fost rostită și o introducere la tema întâlnirii, aceeași cu cea a anului omagial curent, și s-a făcut referire la satul și lumea rurală din spațiul românesc și amprenta pe care credința creștinismului ortodox a imprimat-o asupra ruralității.

Au urmat luări de cuvânt din partea fiecărui preot participant în care s-au oglindit punctele de vedere ale preoților participanți și realitățile concrete din viața bisericească a fiecărei parohii.

În a doua parte a întrunirii s-au discutat aspecte liturgice, administrative și gospodărești. S-a stăruit pentru oficierea cu regularitate a slujbelor bisericești, în special în Postul Crăciunului, și pentru vizitarea credincioșilor bolnavi, în vârstă sau a celor nedeplasabili cu Sfintele Taine.

La finalul întrunirii s-au tras protopopul a rostit un cuvânt de încheiere și s-a rostit rugăciunea de final (a consemnat **protopop Mircea Szilagyî**).

Concert de colinde în parohia Sănnicolau Mare

Vineri, 13 decembrie, la ceas de seară, în biserică cu hramul "Nașterea Maicii Domnului" din Sănnicolau Mare, au poposit tinerii de la A.S.C.O.R. Timișoara. Studenții, îmbrăcați în frumoasele costume populare românești, au susținut un deosebit concert de colinde, în fața credincioșilor prezenți.

Taina Sfântului Maslu la parohia Percosova

Prin grija P. C. Părinte Sebastian Andrei Petrescu, parohul bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Percosova, a fost săvârșită Taina Sfântului Maslu de obște în biserică parohială în Duminica a 27- după Rusalii.

Cu acest prilej au slujit P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detei și P. C. Părinți Valentin Bugariu (parohia Birda), Zoran Milovanov (parohia Berecuța), Călin Negrea (parohia Gătaia) și Sebastian Andrei Petrescu, parohul locului.

Cuvântul de învățătură a fost susținut de către Preaonoratul Părinte Protopop care pornind de la textul pericopei duminicale (Luca 13, 10-17) a vorbit celor prezenți de pericolul gârbovirii spirituale, a îndepărtării conștiinței de Dumnezeu și înlocuirea Lui cu oferta de comercială de consum din preajma marilor praznice creștine.

La final copiii din grupa de cateheză parohială îndrumați de părintele paroh Sebastian Andrei Petrescu au colindat pe cei prezenți cu câteva cântece tradiționale de Crăciun.

Înființarea unei plantații de nuci în satul Icloda

Sâmbătă, 23 noiembrie, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan al Banatului, sub coordonarea preotului paroh Florian Maxim, la parohia Icloda s-a desfășurat o acțiune de voluntariat pentru înființarea unei plantații de nuci pe unul din terenurile parohiei.

În urmă cu trei ani preotul Maxim, ajutat de credincioșii parohiei, a înființat o pepinieră de nuci care a fost îngrijită și s-a dezvoltat frumos. Când lăstarii de nuci au devenit apți pentru răsădire, mai multe cadre didactice au colaborat pentru demararea unui proiect educațional în care au fost implicate grădinița cu program prelungit nr. 3 (structură a școlii generale nr. 27 din Timișoara) și grădinița cu program prelungit din Giroc (structură a liceului teoretic David Voniga din aceeași localitate). Drept urmare, 120 de preșcolari însoțiți de părinți și de cadrele didactice Babescu Lăcrimioara, Maxim Georgeta Ramona, Nistor Marta Jadranka, Petraș Rodica, Gergely Maria, Manzur Mihaela Ramona și de îngrijitoarele Zamfir Jana, Dicu Mihaela s-au implicat în buna desfășurare a activității de transplantare.

S-au sădit un total de 290 de puieți de nuc pe o suprafață de 3 hectare de teren, conform normativelor specifice din domeniu. După încheierea activității cei implicați s-au odihnit în locașul bisericii parohiale unde membrele comitetului parohial au pregătit o agapă și i-au servit pe micii ostenitori cu bucatele preparate.

Taina Sfântului Maslu la parohia Ciacova

În Duminica a 30-a după Rusalii a fost săvârșită Taina Sfântului Maslu de obște în biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din parohia Ciacova, protopopiatul Deta.

La invitația P. C. Părinte Emanuel Popescu, parohul bisericii au slujit P. On. Părinte Ioan Prisăcean, protopopul Detei și P. C. Părinți Ioan Doț (parohia Obad), Valentin Bugariu (parohia Birda), Daniel Groza (parohia Petroman), Călin Negrea (parohia Gătaia), Ciprian Ene (parohia Cebza) și Marcel Moclinda (parohia Șipet).

Cuvântul de învățătură a fost susținut de Preaonoratul Părinte Protopop care a arătat cum poate omul să fie mai aproape de Dumnezeu plecând de la pericopa evanghelică duminicală.

Vizită a protopopului la parohia Jimbolia

În ziua de duminică, 3 noiembrie, protopopul Ioan Bude de la Protopopiatul Timișoara I, s-a deplasat la parohia Jimbolia, oficiind Sfânta Liturghie dimpreună cu preoții locului: Petru Alexa, Grigore Marița și preotul pensionar Ioan Drăgan.

La momentul potrivit, protopopul Ioan Bude a rostit predica Duminicii a 22-a după Rusalii, comentând pilda „despre bogatul nemilostiv și săracul Lazăr”, singurul document biblic, științific, cu privire la viața și starea sufletului nostru după moartea trupului.

Taina Sfântului Maslu în filia Dolaț

Prin grija P. C. Părinte Daniel Rusan, parohul bisericii ortodoxe din Livezile a fost săvârșită Taina Sfântului Maslu de obște în capela cu hramul „Sf. Dimitrie” în localitatea Dolaț, filie a parohiei Livezile din protopopiatul Deta.

Alături de părintele paroh a mai slujit și P. C. Părinte Valentin Bugariu de la parohia Birda din același protopopiat.

Cuvântul de învățătură a fost susținut de către preotul invitat care a vorbit de vindecarea sufletească și trupească prin harul Sfintelor Taine.

Nou număr al revistei „Arhanghelul” (nr. 32 / 2019)

A apărut nr. 4 pe 2019 al revistei de cultură și religie rurală „Arhanghelul” din Birda. Cel de al 32 număr din al VIII-lea an, de apariție propune cititorilor câteva rubrici consacrate în timp.

Editorialul, iscălit de preotul Valentin Bugariu tratează o temă de actualitate „Anul Comemorativ al Patriarhilor Nicodim Munteanu și Justin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești” în care este ilustrată activitatea bisericească și culturală a Bisericii Ortodoxe Române în perioada anilor 1939 și 1986.

Rubricile „Cateheza” și „Documentar” aduc două contribuții morale și de istorie bisericească recentă dezvăluind implicațiile Căsătoriei moderne de părintele Răzvan Mateș de la parohia Blajova și viața preotului mărturisitor Crăciun Opre mărturisită de preotul Ciprian Ene de la parohia Cebza.

Prof. Iosif Marius Circa continuă șirul amintirilor cu un nou episod (al XI-lea) în foiletonul „Din amintirile unui colonist din Gătaia”.

Elevii au pagina rezervată „Tinere condeie”. În acest număr, eleva Murgea Maria Alexandra vorbește de „Tradiții și obiceiuri de Crăciun” din cultura europeană.

„Cronica parohială” în patru pagini dezvăluie activitatea Bisericii din Birda concretizată în: participare la Olimpiada de Religie, întâlniri științifice, lansări de carte, cateheze comemorative dedicate Mitropolitului Vasile Lazarescu al Banatului și Patriarhului Justin Moisescu, concursuri de cunoștințe religioase, excursii tematice: „Pe urmele Protopopului Mihail Gașpar la Bocșa”, activități religioase la parohie („Săptămâna duhovnicească”, „Împărtășirea copiilor”, „Duminica Ortodoxiei”) ș. a.

Revista este însoțită de un calendar creștin-ortodox de buzunar, îmbogățit de o realizare de excepție: „Biserica din Birda”, pictură în ulei realizare a Maestrului Nik Potocean din Bocșa.

Publicația poate fi consultată accesând link-ul: <https://www.scribd.com/document/436061048/Revista-Arhanghelul-Nr-4-2019>

Editorial:

Anul Comemorativ al Patriarhilor Nicodim Munteanu și Justin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești

Patriarhia Română a proclamat anul 2019, An Comemorativ al Patriarhilor Nicodim Munteanu și Justin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești.

Cei doi Patriarhi au condus Biserica Ortodoxă Română timp de 9 ani, Nicodim Munteanu (1939-1948) și Justin Moisescu (1977-1986). Deși au aparținut unor generații distincte, au fost contemporani timp de 38 de ani (1910-1948). Amândoi au condus Biserica Ortodoxă Română în vremuri deosebit de grele, Nicodim Munteanu (30 iunie 1939 – 27 februarie 1948, Justin Moisescu (12 iunie 1977 – 31 iunie 1986).

Patriarhul Nicodim Munteanu și-a început arhiepiscopatul cu un an înainte începerii celui De Al Doilea Război Mondial (1940-1944), a cunoscut guvernarea generalului apoi mareșalului Ion Antonescu, abdicarea regelui Carol al II-lea în favoarea fiului său, Mihai I, oronile guvernării legionare apoi a jefurilor din Războiul din Răsărit care a început în 22 iunie 1941.

În seara zilei de 23 august 1944, Regele Mihai I a anunțat la postul de Radio încetarea colaborării cu Germania nazistă și alăturarea forțelor aliate până la terminarea războiului.

Au fost ani de tranziție, țara fiind condusă de cabinete militare, de jertfe pentru terminarea

războiului și instaurarea primului guvern comunist în România (6 martie 1945).

Patriarhul Justin Moisescu a condus Biserica Ortodoxă Română în anii declinului regimului comunist, care au debutat cu primele nemulțumiri colective (Greva numerilor din Valea Jiului din 1977), urmați de disidență și oprire. Patriarhul Justin Moisescu este cel care a luptat pentru păstrarea patrimoniului eclesastic bucovinean și a reștit în unele cazuri translaarea lăcașurilor de cult dintr-un loc în altul.

Patriarhul Nicodim Munteanu s-a născut într-o familie de cieri din Pipirigul Neamțului în 6 decembrie 1864. Pe pereții ueniei dintre odăile de ospași ale casei frumose și primitoare pe care a înălțat-o la Mănăstirea Neamț, înălțpreasfințitul a păstrat fotografia modestei case bătrânești din Pipirigul Neamțului, în care el însuși a văzut lumina zilei de sârbătorea Sfințului Nicolae, în anul 1864. Tatăl, muntean de origine, din ținutul Buzăului, era om cu stare. Stăpâna un munte întreg, unde își așezase stănele și

și făcea oile numeroase. Aici și-a petrecut vacanțele de vară în aer bun și în liniștea care i-a fost totdeauna dragă, laolaltă cu părinții și cu ciobanii, la vatra de suflet și limbă română pe care a învățat să o vorbească și să o scrie atât de frumos, viitorul traducător al Bibliei, acela care avea să fie Patriarhul României. Legătura cu Pipirigul nu a pierdut-o niciodată. (I. D. Ștefănescu, „Nicodim,

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE MITROPOLIT IOAN AL BANATULUI

Luna octombrie

2 octombrie

A participat la manifestarea religios-culturală "O eparhie tânără și dinamică, într-o străveche vatră românească. Un sfert de veac de la inaugurarea Episcopiei Covasnei și Harghitei", desfășurată la mănăstirea Izvorul Mureșului, din Episcopia Covasnei și Harghitei.

3 octombrie

A primit pe preotul paroh Voinel Ijeconi, de la parohia Timișoara Zona Soarelui Sud, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe preotul paroh Ionel Maftei, de la parohia Săcălaz, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe preotul Mircea Szilagy, protopopul Oficiului protopopesesc Timișoara II;
A primit pe domnul Vasile Todi, președintele "Uniunii Jurnaliștilor din Banatul Istoric".

7 octombrie

A primit pe preotul paroh Cristian Gabriel Băican, de la parohia Bazoșu Vechi, din protopopiatul Timișoara II;
A primit pe preotul paroh Valentin Birău de la parohia Chizătău, din protopopiatul Lugoj, dimpreună cu domnul Tiberiu Pistrui, consilier parohial;
A primit pe domnul colonel Sorin Homeag, directorul Spitalului Clinic Militar de Urgență "Dr. Victor Popescu", din Timișoara;
A primit pe domnul ec. dr. Florin Popovici, director adjunct Curtea de Conturi a României – filiala Timiș;

A primit pe doamna Rodica Buşmachin, din Timișoara;
A primit pe preotul paroh Achim Baboș, de la parohia Dumbrăvița, din protopopiatul Timișoara II;
A primit pe preotul paroh Petru Temelie, de la parohia Murani, din protopopiatul Timișoara II, dimpreună cu domnul Sorin Dina, președintele Asociației Culturale "Acasă la Murani", din localitate;
A primit pe preotul Bujor Păcurar, protopopul Oficiului protopopesesc Făget;
A primit pe preotul paroh Petru Itineanțu, de la parohia Timișoara Freidorf, din protopopiatul Timișoara I.

8 octombrie

A primit pe preotul paroh Nicolae Călin Iftimie, de la parohia Uivar, din protopopiatul Timișoara II;
A primit pe preoții: conf. univ. dr. Constantin Jinga, lect. dr. Marius Florescu și lect. dr. Adrian Covan, respectiv pe domnul lect. dr. Daniel Lemeni, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;
A primit pe domnul colonel Ilie Marian Florea, din Timișoara;
A primit pe jurnalistul Dragoș Boța, din Timișoara;
A primit pe preotul paroh Marius Ioana, de la parohia Timișoara Biserica Studenților, din protopopiatul Timișoara II.

9 octombrie

A oficiat slujba parastasului în catedrala mitropolitană, pentru elevii și profesorii trecuți la Domnul de-a lungul timpului, de la Colegiul Național "C. D. Loga", la împlinirea a 100 de ani de la înființarea prestigiosului lăcaș de învățământ bănățean;
A primit pe preotul paroh Ionuț Mura, de la parohia Orțișoara, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe preotul misionar Silviu Damșe, de la Spitalul Clinic de Obstetrică-Ginecologie "Dr. Dumitru Popescu", din Timișoara;
A primit pe doamna Sorina Pinte, ministrul Sănătății în Guvernul României, dimpreună cu domnul Călin Dobra, președintele Consiliului Județean Timiș;

10 octombrie

A prezidat examenul de capacitate preoțească, sesiunea de toamnă, desfășurat în Sala de festivități, de la Centrul Eparhial;
A primit pe domnul Coriolan Garboni, directorul Filarmonicii Banatul din Timișoara;
A primit pe preotul Cristian-Ionel Preian, de la parohia Checea Română, din protopopiatul Timișoara I.

11 octombrie

A oficiat slujba de pomenire a elevului erou Gabriel Iordache, al Revoluției din decembrie 1989 și totodată a dezvelit placa comemorativă amplasată în holul de intrare al Colegiului Național C.D. Loga, din Timișoara.

13 octombrie

A oficiat Sfânta Liturghie în parohia Orțișoara, din protopopiatul Timișoara I.

14 octombrie

A efectuat o vizită canonică în parohia Valcani, din protopopiatul Sânnicolau Mare, unde a binecuvântat lucrările de renovare de la biserica parohială și a hirotesit într-un iconom pe preotul paroh Ioan-Ilie Faur.

16 octombrie

A prezidat întâlnirea Decanilor Facultăților de Teologie Ortodoxă din Patriarhia Română, desfășurată în Sala de festivități a Centrului Eparhial.

17 octombrie

A primit pe profesorii de Religie Dorel Lațcu, respectiv Iacob Șuta de la Liceul "Grigore Moisil" din Timișoara, dimpreună cu doamna prof. Liliana Buzatu, inspector școlar pentru disciplina Religie, din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș;
A primit pe preotul paroh David Dacian, de la parohia Răchita, din protopopiatul Făget;
A primit pe preotul paroh Constantin Timariu, de la parohia Recaș I, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe preotul paroh Florentin Jura, de la parohia Timișoara Calea Martirilor – Sfântul Ștefan, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul coslujitor Mihai Venter, de la parohia Giarmata, din protopopiatul Timișoara II;
A primit pe domnul dr. Constantin Luca, de la Institutul de Boli Cardiovasculare din Timișoara;
A primit pe preotul paroh Bogdan Taifas, de la parohia Veștem, din Arhiepiscopia Sibiului;
A primit pe preotul paroh Aurel Tomescu, de la parohia Timișoara Fabric Est, protopopiatul Timișoara II.

18 octombrie

A participat la deschiderea Salonului Internațional de Caricatură de Presă și Arte Vizuale Satirice organizat de maestrul Ștefan Popa Popa`s, expoziție desfășurată la Bastionul Theresia din Timișoara.

21 octombrie

A primit pe domnul Liviu-Ștefan Tomulea, primarul localității Iacea Mare, dimpreună cu preotul paroh Ciprian Goguț din localitate;
A primit pe preotul paroh Sebastian Pâra, de la parohia Teș, din protopopiatul Lugoj;
A primit pe doamna Daniela Ploia, din Timișoara.

22 octombrie

A primit pe domnul prof. Victor Neumann, directorul Muzeului de Artă, Timișoara;
A primit pe domnul colonel Sorin Homeag, directorul Spitalului Clinic Militar de Urgență "Dr. Victor Popescu", din Timișoara;
A primit pe preotul paroh Ioan Doț, de la parohia Obad, din protopopiatul Deta.

23 octombrie

A primit pe domnul jurist Emil Otlăcan, primarul localității Fântânele, din județul Arad, dimpreună cu domnul prof. Claudiu Groza, directorul Școlii Gimnaziale din localitate, respectiv preotul paroh Dan Mândra ;
A primit pe preotul paroh Ștefan Șișu, de la parohia Cornești, din protopopiatul Timișoara I;
A primit pe preotul paroh Simeon Vergică, de la parohia Covaci, din protopopiatul Timișoara II.

25 octombrie

A prezidat examenul de susținere a lucrărilor pentru obținerea gradului I în preoție, dar și a colocviul de admitere la gradul I în preoție, desfășurat în Sala de festivități a Centrului Eparhial.

27 octombrie

A slujit Sfânta Liturghie la catedrala patriarhală, cu ocazia cinstirii ocrotitorului spiritual al Bucureștilor, Sf. Dimitrie cel Nou Basarabov, alături de Preafericitul Părinte Daniel și de ceilalți membri ierarhi ai Sfântului Sinod.

28 octombrie

A luat parte la ședința de lucru a Sfântului Sinod, desfășurată la Palatul Patriarhiei din București.

30 octombrie

A primit pe preotul paroh Daniel Escariu, de la parohia Cutina, din protopopiatul Făget;
A primit pe preotul paroh Valentin Birău, de la parohia Chizătău, din protopopiatul Lugoj.

Luna noiembrie

3 noiembrie

A participat la evenimentul cultural marcat de împlinirea a 200 de ani de la nașterea preotului și dirijorului Trifu Șepeșian, întemeietorul celebrului cor țărănesc de la Chizătău, desfășurat în biserica parohială.

4 noiembrie

A prezidat prima conferință preoțească de toamnă, a protopopiatelor I și II Timișoara, în sala "Preot Ioan Olariu" a parohiei Timișoara Iosefin;
A primit pe domnul prof. univ. dr. Marius Craina, directorul Spitalului Județean de Urgență – Timiș.

5 noiembrie

A prezidat conferința preoțească de toamnă, a preoților din protopopiatul Deta, desfășurată în biserica parohială a orașului;

A vizitat șantierul bisericii celei noi, ce se construiește în parohia Moravița, din protopopiatul Deta.

6 noiembrie

A primit pe domnul Radu Calimente, din Arad;

A primit pe domnul prof. univ. dr. ing. Teodor Eugen Man, de la Departamentul de Hidrotehnica, din cadrul Universității Politehnica Timișoara, dimpreună cu doamna prof. Monica Sere, din Timișoara;

A primi pe domnul Ovidiu Jurcău, director economic la Agrocomerț Holding SA, din Timișoara;

A primit pe domnul Viorel Cioloca, din Timișoara;

A primit pe preotul Ovidiu Lazăr Cărăbaș, din Episcopia Caransebeșului;

A primit pe preotul Aurel Cristian Tomescu, de la parohia Timișoara Fabric-Est, din protopopiatul Timișoara II.

7 noiembrie

A primit pe preotul paroh Sebastian Petrescu, de la parohia Percosova, din protopopiatul Deta;

A primit pe preotul paroh Doru Melinescu, de la parohia Timișoara Aeroport, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe domnul prof. univ. dr. Gheorghe Clitan, de la Facultatea de Litere, Filosofie și Istorie din cadrul Universității de Vest din Timișoara;

8 noiembrie

A participat la Sfânta Liturghie la mănăstirea cu hramul "Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil", din localitatea Petroasa Mare, protopopiatul Lugoj;

În după-amiaza zilei a oficiat slujba de binecuvântare a noii capele mortuare din cimitirul parohiei Făget;

A participat la ședința extraordinară a Consiliului Local Făget, unde i s-a acordat titlul de "Cetățean de Onoare" al orașului.

A primit pe doamna prof. Adela Panait, directorul Liceului Teologic Ortodox "Sfântul Antim Ivireanul" din Timișoara.

10 noiembrie

A oficiat Sfânta Liturghie în biserica cu hramul "Sf. Arh. Mihail și Gavriil" din parohia Ineu - Arhiepiscopia Aradului, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Timotei și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului, totodată fiind sfințită pictura cea nouă și binecuvântate lucrările de renovare efectuate în ultimii ani la biserica parohială.

11 noiembrie

A prezidat lucrările conferinței preoțești de toamnă, desfășurate în biserica cu hramul "Adormirea Maicii Domnului" din Lugoj, cu participarea preoților din protopopiatele Lugoj și Făget.

12 noiembrie

A primit pe preotul coslujitor Bogdan Neaga, de la parohia Timișoara Elisabetin, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Dan Cosmin, de la parohia "Sf. Cosma și Damian" – Spitalul Județean de Urgență, din protopopiatul Timișoara II.

13 noiembrie

A primit pe domnul dr. Virgil Musta, Șef lucrări la disciplina Infecțioase, din Cadrul Facultății de Medicină și Farmacie "Victor Babeș" din Timișoara;

A primit pe preoții Timotei Sbera și Marius Mircia, de la parohia Timișoara Ronaț, din protopopiatul Timișoara I, dimpreună cu domnul arhitect Codruț Apostol, din Timișoara.

14 noiembrie

A fost felicitat de către de preoți și credincioși, autorități locale și județene, cu prilejul aniversării zilei de naștere.

15 noiembrie

A primit pe domnul asist. univ. dr. Livius Țirnea, de la Facultatea de Medicină și Farmacie "Victor Babeș", din Timișoara;

A primit pe domnul Adrian Dehelean, de la Muzeul Banatul din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Călin Iftimie, de la parohia Uivar, din protopopiatul Timișoara I.

17 noiembrie

A oficiat Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană din Timișoara.

18 noiembrie

A primit pe doamna Aneta Ghilezan din Timișoara;

A primit pe preotul paroh Viorel Blidariu, de la parohia Chevereșu Mare, din protopopiatul Timișoara II.

19 noiembrie

A primit pe domnul Mihai Anghel, directorul Radio Timișoara;

A primit pe domnul prof. univ. dr. av. Ioan Pop Sabău, din Târgul Mureș;

A primit pe preotul paroh Aurelian Milă, de la parohia Recaș II, din protopopiatul Timișoara II;

A primit pe preotul paroh Marius Ioana, de la parohia Zona Pârvan – Studenților, din protopopiatul Timișoara II.

20 noiembrie

A vizitat Spitalul de Psihiatrie de la Gătaia, unde a oferit daruri de îmbrăcăminte și hrană celor spitalizați.

21 noiembrie

A oficiat Sfânta Liturghie la schitul Sânanndrei Colonie, din protopopiatul Timișoara I;

A participat la slujba de înmormântare a unei mame în vârstă de 29 ani și a fiului ei în vârstă de 3 ani, urmare tragediei petrecute într-un bloc din Timișoara, când aceștia s-au intoxicat cu substanțe otrăvitoare, rezultate în urma unei deratizări efectuate în imobil.

22 noiembrie

A primit pe preoții Petru Itinențu, Daniel Mateia respectiv Claudiu Roșoiu de la parohia Timișoara Freidorf, din protopopiatul Timișoara I.

26 noiembrie

A primit pe preotul paroh Ionică Giță, de la parohia Moșnița Nouă, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul Ioan Jurji, de la parohia Becicherecu Mic, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe preotul Bujor Păcurar, protopopul Oficiului protopopesesc Făget;

A primit pe preotul Petru Berbentea, din Episcopia Caransebeșului;

A primit pe preotul militar Radu Bogdan, de la Garnizoana 18 Cercetare, Supraveghere "Decebal".

27 noiembrie

A primit pe preotul paroh Marinel Pitău, de la parohia Șuștra, din protopopiatul Lugoj;

A primit pe preotul paroh Vasile Balogh, de la parohia Diniăș, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul colonel Sorin Homeag, comandantul Spitalului Clinic Militar de Urgență "Dr. Victor Popescu", din Timișoara;

A primit pe domnul dr. Traian Orban, președintele Asociației "Memorialul Revoluției" din Timișoara;

A primit pe domnul Ioan Savu, din Timișoara;

A primit pe preotul pensionar Popa Ioan, de la parohia Sânpetru Mare, din protopopiatul Sânnicolau Mare.

29 noiembrie

A primit pe domnul ing. Ilie Todașcă, primarul localității Săcălaz.

A consemnat preot MARIUS SFERCOCI